

Zivot

KULTURNÉ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS FEBRUÁR • UNOR • LUTY • Číslo 2/1977 ROCNÍK 20 cena 1 zl

Úryvok z dvojdielneho románu Alexandra Dumasa Joseph Balsamo, ktorý vyšiel v nakladatelstve Pravda — Bratislava.

Mária Antoinetta sa obrátila na Balsama, ku ktorému ju akoby proti jej vôli príťahovala neodolateľná moc, ako nás niekedy príťahuje miesto, kde nás čaká neštastie.

— Ked' ste pánovi de Taverney vyčítali budúcnosť z pohára vody, nemohli by ste vyčítať moju z kaťra?

— Mohol by som, a to veľmi ľahko, madame.

— Prečo mi to teda odmietate?

— Pretože budúcnosť je neistá, madame, a pretože v nej vidím akýsi mrak...

Balsamo sa zarazil.

— Ďalej?

— Ďalej. Ako som už mal česť povedať, veľmi by som ťutoval, keby som musel Vašu kráľovskú Výsost zarmútiti.

— Vy ma poznáte? Kedy ste ma videli po prvý raz?

— Mal som česť vidieť Vašu Výsost, keď bola ešte diefaom vo svojej rodnej krajine, u jej vznešenej matky.

— Videli ste moju matku?

— Mal som tú česť. Je vzniesená a mocná kraľovná.

— Cisárovna, pane.

— Chcel som povedať kráľovná srdcom i duchom, a jednako...

— Dovoľujete si, pane, vyčítať niečo mojej matke! — zvolala princezná pohrdavo.

— Madame, aj tie najväčšie srdeia majú svoje slabosti, najmä ak sú presvedčené, že ide o štastie ich detí...

— Dúfam, že história nezistí u Mária Terézie ani jedinú slabosť.

— Pretože história sa nedozvie to, čo vieme iba my, cisárovna Mária Terézia, Vaša Výsost a ja.

— Pane, my traja máme nejaké spoločné tajomstvo? — usmiala sa opovrživo princezná.

— Áno, madame, my traja máme spoločné tajomstvo, áno, my traja, — odpovedal pokojne Balsamo.

— A čože je to za tajomstvo, pane?

— Ked' ho poviem, prestane byť tajomstvom.

— To nič, len ho povedzte.

— Vaša Výsost si to želá?

— Chcem to.

Balsamo sa poklonil.

— V Schönbrunnskom paláci je pracovňa, ktorou sa hovorí Saský kabinet, lebo sú v nej nádherne porcelánové vázy zo Saska.

— Áno. A ďalej?

— Ten kabinet je jedným zo súkromných izieb Jej Veličenstva cisárovnej Mária Terézie.

— Áno.

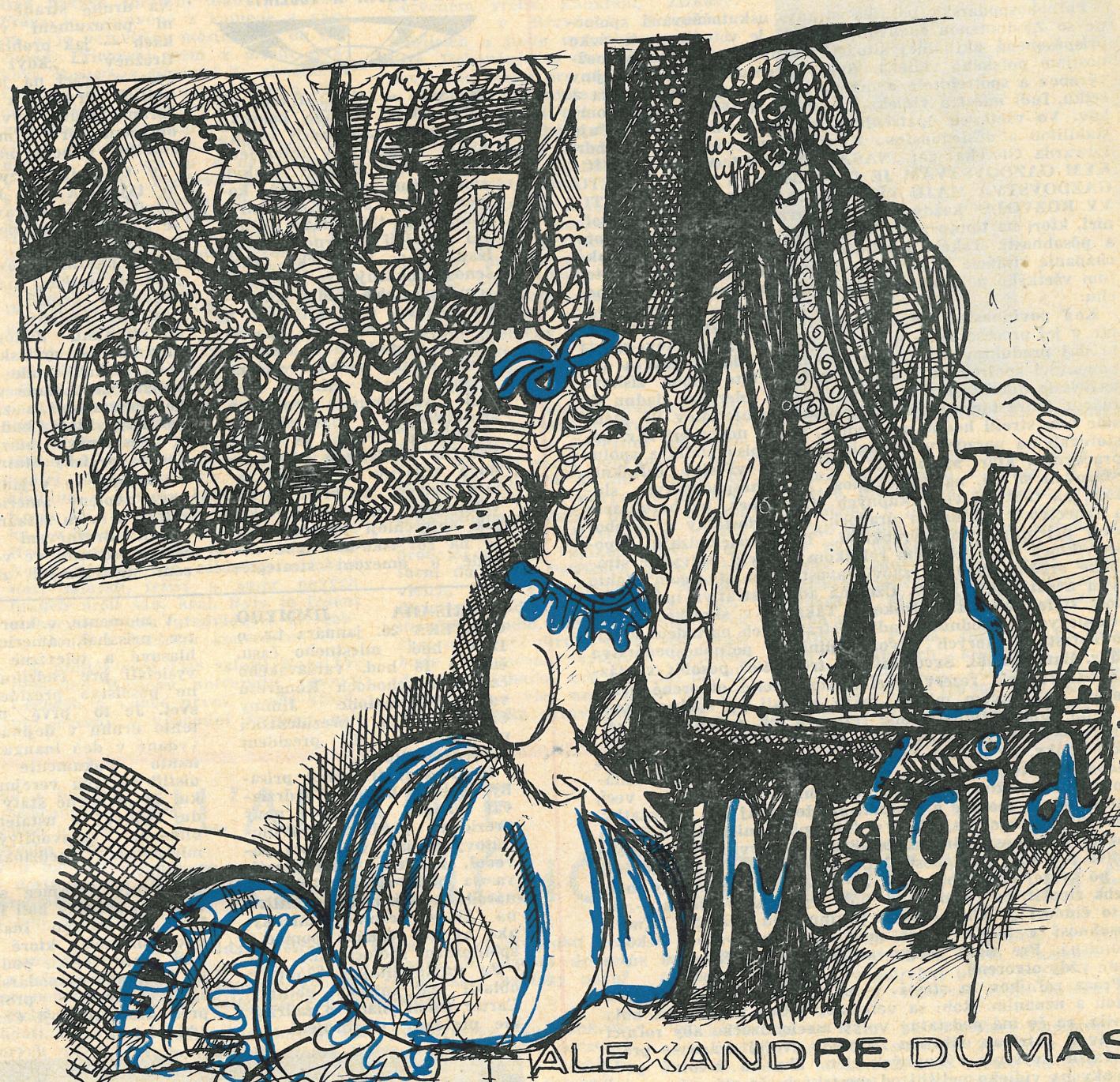
— V tom kabinete zvykne vybaľovať súkromnú korešpondenciu.

— Áno.

— Na skvelom stole od Boula, ktorý cisárovi Františkovi I. daroval kráľ Ludovít XV.

— Pane, všetko, čo sté doteraz povedali, je pravda, ale to všetko môže vedieť ktokoľvek.

— Nech ráči mať Vaša Výsost chvíľočku strpenia. Raz ráno okolo siedmej, keď cisárovňa bola ešte v posteli, Vaša Výsost vstúpila do kabínu súkromnými dverami, lebo Jej Veličenstvo cisárovňa mala zo

všetkých svojich vznešených dcér Vašu Výsost najradšej.

— Ďalej, pane?

— Vaša Výsost pristúpila k stolu. Vaša Výsost si na to iste spomnie, bolo to práve pred piatimi rokmi.

— Pokračujte!

— Vaša Výsost podišla k stolu, na stole ležal nezapečatený list, ktorý cisárovna večer napísala.

— No a?

— No a! Vaša Výsost si list prečítala.

Princezná sa trošku začervenalá.

— A keď ho Vaša Výsost prečítala, nebola spokojná s niektorými výrazmi, lebo vzala pero a vlastnými rukami...

V princezinom pohľade sa zrazila istá úzkosť. Balsamo pokračoval:

— ...prečiarkla tri slová.

— Ktoré tri slová? — opýtalas sa živo princezná.

— Tri prvé slová v liste.

— Nepýtam sa Vás, kde boli, ale čo to boli za slová.

— Bezpochyby priliš výrazne prejavovali veľkú lásku voči osobe, ktorej bol list určený. Preto som sa zmienil o slabosti, ktorú vaša vznešená matka prejavila aspoň

pri tejto príležitosti, čo jej možno vyčítať.

— Spomíname si na tie tri slová?

— Spomínám.

— Mohli by ste mi ich zopakovať?

— Úplne presne.

— Zopakujte ich.

— Nahlas?

— Ano.

— Moja drahá priateľka.

Mária Antoinetta si zahryzla do pera a zbledla.

— Žela si teraz Vaša kráľovská Výsost, aby som povedal, komu bol list určený?

— Nie, ale napište mi to.

Balsamo vyňal z vrecka zápisník so zlatou sponou, zlatou ceruzkou napisal na listok niekoľko slov, vytŕhol lístok a s poklonou ho podal princeznej.

Mária Antoinetta si na ňom prečítala, že list bol adresovaný milenke kráľa Ludovíta XV., markíze de Pompadour.

Princezná sa začudovane zahľadila na muža, ktorý ju úplne jasnymi slovami, vyslovenými čistým a nevzrušeným hlasom, zrejme ovládal, hoci sa jej veľmi hluboko kľaňal.

— Pane, to je všetko pravda, a hoci neviem, akým spôsobom ste

získali tieto podrobnosti, musím pred všetkými opakovat, že je to pravda, lebo neviem kľamať.

— Nech mi teda Vaša Výsost dovolí odísť a nech sa uspokojí s touto nevinnou skúškou mojich schopností.

— Nie, pane, doteraz ste mi hovorili len o minulosti, a preto tým viac trvám na tom, aby ste mi predpovedali budúcnosť, — provokovala korunkná princezná.

Princezná povedala týchto niekoľko slov horúčkovo a rozochvane, hoci sa usilovala zastrieľ pred poslucháčmi svoj nepokoj.

— Som pripravený. Jednako však musím Vašu kráľovskú Výsost opäť úpenivo poprosiť, aby na mňa nechalala.

— Nikdy som dvakrát neopakovala checm, a spomíname si, pane, že som to už raz povedala.

— Dovolte mi aspoň, aby som sa aspoň, madame, dozvedel, či súmiem predpoved' oznámiť Vašej Výsosti.

— Či je dobrá, a či zlá, checm ju poznáť, počujete dobre, pane? — pokračovala Mária Antoinetta so vzrastajúcim podráždením. — Ak bude dobrá, neuverím jej, budem

v

POKRACOVANIE NA STR. 8-9

DOBRE PERSPEKTIVY ROLNIKOW

Významnou udalosťou tak pre dnešok, ako aj pre zajtrajšok je januárové plenárum našej strany. Šieste v tomto volebnom období a druhé venované problematike poľnohospodárstva a s tým nerozučne spojenej otázke výživy národa. Materiály z rokovania pléna, najmä referát Politického byra ÚV PZRS a záverečný prejav súdr. Edwarda Gierka nadvážujú na známe už rozhodnutia týkajúce sa poľského vidieka, predstavujú vo svetle výskumov a analýz aktuálnej situácie v oblasti poľnohospodárskej produkcie, poukazujú na kladné rozvojové tendencie, ako aj záporné javy a nastoľujú zároveň nové dôležité informácie, ako napr. otázku všeobecných dôchodkov pre poľnohospodárskych producentov.

Poľnohospodárska politika strany, uskutočňovaná spoločne so Zjednotenou ľudovou stranou, je v súčasnosti úzko prispôsobená aktuálnej situácii krajiny, potrebám a možnostiam poľského vidieka. Spája predsa spoločné záujmy výrobca a spotrebiteľa a má na zreteli dobro jednotlivca a celku, ľudí miest a vidieka, generácie starších a ich potomkov. Vo všetkých opatreniach sa táto politika vyznačuje stabilítou a dôslednosťou. Konštatovanie v prejave súdr. Edwarda Gierka: že: „NAŠA POLITIKA VOČI ROLNIKYM GAZDOVSTVÁM JE DLHODOBÁ A PEVNÁ. TIETO GAZDOVSTVÁ MAJÚ VŠETKY ZÁRUKY A PERSPEKTIVY ROZVOJA“ každý chápe doslovne a najmä všetci rolníci, ktorí na tomto základe opierajú svoje konceptie života a pôsobnosti. Takéto ovzdušie vzájomnej dôvery, jednaké chápanie situácie a jej perspektív je nevyhnutným činiteľom všetkého pokroku, ako aj základnou podmienkou úspechu.

Keď povinnosťou rolníkov je efektívna výroba, zavádzanie v jej procese agro- a zootechnických výrobkov, ako aj predaj produktov štátu, ako hlavnému odberateľovi a disponentovi spotrebnych statkov, a keď táto úloha získava najvyššiu dôležitosť v krajinе, nemožno tolerovať žiadnu situáciu, ktorá tomu prekáže. Pri štúdiu materiálov VI. pléna sme tam stretli hodné problémov, aké v novembri m.r. nastrelovali na porade v Jablonke naši dopisovatelia a spolupracovníci, ktorí sú predsa vo veľkej väčšine rolníkmi. Stažovali sa o.i. na ľahostajnosť poľnohospodárskych služieb, na fažkosti vo výkupných strediskách, na byrokraciu a sebectvo v gminných úradoch, na nedostatky v zásobovaní priemyselnými výrobkami. Teraz nachádzajú odpoveď, ktorú im a všetkým rolníkom poskytli najvyššie stručné orgány. Nebude zhovievavosti voči „tvorcom“ tohto typu negatívnych javov. Uzámná administratíva má povinnosť stále pomáhať rolníkom! Taká je v skrátke syntéza straničkých rozhodnutí a administratívnych nariadení v tejto oblasti, o ktorých hovoril minister poľnohospodárstva súdr. Barcikowski. Svedomitejšie treba tiež pôsobiť v otázke odhalovania rezerv. Všetci, ktorí majú otvorené oči a rozum na pravom mieste, môžu a mali by spolupracovať v tejto oblasti. Odhalovanie rezerv a ich racionálne využitie je najlacnejším prispevkom do celonárodnej potravinárskej banky. Je predsa známe, že existuje neobhospodárená alebo nesprávne obrábaná pôda, že sa ničia nesprávne skladované a využívané stroje, že rolníci trafia čas na veci, ktoré nie sú spojené s produkciami, že sú aj iné nedostatky. 602 miliardy zlých, ktoré v tejto pôsobnosti štát určil na rozvoj poľnohospodárstva, zavážajú k vyvýjaniu všetkého úsilia pre rast poľnohospodárskej produkcie. Rozhliadnime sa po svojej obci, po gmine, čo by sa dalo a čo by bolo treba zlepšiť, čo zmeniť, aby bolo lepšie ako doteraz — takáto činnosť je vlasteneckou povinnosťou každého rolníka. Pôsobnosť v tomto smere musí byť ofenzívna a nekompromisná. Pre tieto otázky stránky nášho časopisu sú a budú vždy otvorené.

Práca rolníkov sa stretá v našej krajine s najvyššou úctou a uznaním. Robí sa veľa, aby práca na vidieku bola ľahšia, na čo má podstatný vplyv mechanizácia, aby rolníci dostávali patričnú náhradu za plody svojej práce — preto aj ďalšie zvýšenie výkupných cien, aby sa životné podmienky na vidieku nelíšili od mestských, čo priznivo mení program bytovej výstavby v súkromnom a socialistickom sektore. Aj tieto otázky boli predmetom rokovania pléna ÚV strany. Netajilo sa fakt, že v tejto oblasti sa musí ešte veľa urobiť napriek tomu, že sa tvar našej dnešnej dediny podstatne zmenila. Mnoho postulátov nastoľovaných vidieckym obyvateľstvom najmä v posledných rokoch sa realizovalo. Na tomto plne prvý tajomník ÚV súdr. Edward Gerek oznánil, že sa vytvorí spoločenský dôchodkový systém pre rolníkov. Predpokladá sa, že ešte tento rok Sejm schváli patričné uznesenia.

Po rokoch práce pokojna staroba je zaslúženým dobrom. Jej zabezpečenie umožňuje pokojnú rotáciu pokolení a má hlboko humanitné základy. Preto celkom správne sa o tomto rozhodnutí hovorí, že je to „HISTORICKÝ POKROK V USKUTOČŇOVANÍ ZÁSAD SOCIÁLNEJ SPRAVODLIVOSTI A NESMIERNE DÔLEŽITÝ KROK VPRED PRI ZMENŠOVANÍ ROZDIELOV MEDZI MESTOM A VIDIEKOM.“ Treba zdôrazniť všeobecnosť plánovaného dôchodkového systému pre rolníkov, samozrejme, pod podmienkou, že budú kontraktovať a predávať poľnohospodárske produkty štátu, odpracujú patričné množstvo rokov v poľnohospodárstve, dosiahnu požadovaný vek a budú môcť odovzdať nástupcom svoje gazdovstvá v dobrém stave. Tým nástupcom, ktorí sa budú chcieť venovať poľnohospodárstvu a spoja s ním svoju budúcnosť, pre ktorých rozdiel mezi vidiekom a mestom bude už iba historickým pojmom.

Otázky spoločenského dôchodkového systému pre rolníkov a iné bežné otázky vidieka a poľnohospodárstva majú byť konzultované s rolníkmi. Je to výraz dôsledného uplatňovania v živote socialistickej demokracie. Takýto dialóg sa stal u nás tradíciou a má svoje pramene v leninskej koncepcii štátnej moci. Možno vyjadriť presvedčenie, že konzultácie vo všetkých otázkach vnesú do praxe mnoho cenných hodnôt, odhalia pramene nových možností a uvoľnia iniciatívy, ktoré sa v poľnohospodárstve dajú prepočítať podľa ekonomických kritérií. V poľnohospodárstve, podporovanom celým národom, ktoré bude stále modernejšie a produktívnejšie.

MARIAN KAŠKIEWICZ

EDWARD GIerek

Musíme vyriešiť ešte mnogé problémy, aby sme mohli lepšie uspokojovať potreby a účinnejšie odstraňovať fažkosti v práci a živote národa. Hovorili sme o tom prednedávnom na V. pléne Ústredného výboru. Sme rozhodnutí ísť cestou vytýčenou na VI. zjazde a potvrdenou na VII. zjazde našej strany. Spájajme teda naše myšlienky a naše úsilie. Címe sa jednou poľskou rodinou. Máme dobrý, overený program. Naša jednota a vytrvalosť v jeho uskutočňovaní je najlepšou zárukou, že v nadchádzajúcom roku naša spoľočná práca prinesie dobré výsledky pre Poľsko a pre Poliakov.

(Z novoročného prejavu prvého tajomníka ÚV PZRS)

■ SSSR — USA: Bude rok 1977 rokem ďalšieho pokroku v rozvoji vzájemných vzťahov SSSR — USA? V interview, jež Leonid Brežnev poskytol americkému politickému komentátoru J. Kongsbury-Smithovi, táto otázka venuvala největší pozornost. Prohlásil m.j.: „Historická zkušenosť dokazuje, že oba naše země působíce podle zdravého usudku a přihlížejíce k příslušné úloze, již každá strana odehrává v současném světě, mohou značně přispět k věci míru a rozvoji, vzájemně prospěšné spolupráce.“

Sovětská strana je přesvědčena (a jak se zdá také nově zvolený prezident James Carter), že před oběma velmocemi nyní stojí úkol jak nejrychleji ukončit práce na sovětsko-americké dohodě o omezení strategických zbraní.

■ PRÍSAHA JIMMYHO CARTERA 20. januára tr. o 12.00 hod. miestneho času, čiže o 18 hod. varšavského času, na schodoch Kongresu vo Washingtone Jimmy Carter zložil prezidentskú prísahu ako 39. prezident Spojených štátov.

Po zložení tradičnej prísahy, že bude brániť a dodržiavať ústavu krajiny, nový prezident prednesol 10-minútový prejav, v ktorom povedal, že jeho administratíva sa bude riadiť záujmami národa a štátu, bude citlivá na hlasy verejnej mienky, ako aj, že očakáva pomoc a spoluprácu spoločnosti.

Z najdôležitejšej úlohy v oblasti zahraničnej politiky Carter uznal snahy o zadržanie pretekov v zbrojení.

kých zbraní. Vyriešení tohto problému je přímo spjato s hlavní povinností dneška: nedopustit k jaderné válce. Na druhé strane protahování porozumění v podmínkách — jak prohlásil Leonid Brežnev — „když se pokračuje v práci na ještě strašnejších druzích a systémech zbraní, může vyvolat nové ohrožení míru a mezinárodní stability a bezpečnosti.“

V témž interview generální tajemník ÚV KSSS vyslovil, že je připraven setkat se s novým prezidentem USA a zdůraznil, že dosavadní praxe ukázala prospěšnost a plodnost setkání na nejvyšší úrovni v případě, že jejich účastníci směřují ke konstruktivnímu dialogu. „Datum ďalšího sovětsko-amerického setkání bude přirozeně určeno na základě vzájemného porozumění a závislé na pokroku, který bude učiněn v příslušných otázkách“ — dodal sovětský státník.

Podobně se vyjádřil také nově zvolený americký prezident o svém setkání s Leonidem Brežnevem ve spojení s jednáním ve věci omezení strategických zbraní.

■ HLAVNÍ VELITEL. Vlády státu Varšavské smlouvy jmenovaly armádního generála Viktora Georgievíče Kulikova (na snímku) hlavním velitelem spojeneckých ozbrojených sil státu Varšavské smlouvy.

Armádní generál Kulikov se narodil v roce 1921. Od roku 1942 je členem KSSS a od roku 1939 je příslušníkem Sovětské armády. Aktivně se účastnil Velké vlastenecké války v tankových jednotkách; bojoval m.j. na Mazovii, Warmii a Mazurách a také u Gdaňska; byl šéfem štábů samostatné tankové brigády. Po válce ukončil vojenskou akademii a pak vojenskou akademii generálního štábů. Zaujal řadu odpovědných velitelstvských míst v Sovětské armádě. Byl postupně velitelem pluku, mechanizované divize, armády, vojsk kyjevského vojenského okruhu a skupiny sovětských vojsk v Německu. Během posledních šesti let zastával funkce náčelníka generálního štábů ozbrojených sil SSSR a prvního náměstka ministra obrany SSSR. Je členem ÚV strany a poslancem Nejvyššího sovětu SSSR.

Gen. Kulikov je čtvrtým hlavním velitelem spojeneckých ozbrojených sil státu Varšavské smlouvy. Před ním tu byl funkci zastával maršál Ivan Koněv (1955–1960), Andrej Grečko (1960–1967) a Ivan Jakubovskij (od roku 1967, zemřel v listopadě min. roku).

Náčelníkem generálního štábů ozbrojených sil SSSR a prvním náměstkem ministra obrany SSSR byl jmenován armádní generál Nikolaj Vasiljevič Ogarkov (59 let, dosavadní náměstek min. obrany a od šesti let první zástupce náčelníka generálního štábů).

★

Prezidium Nejvyššího sovětu SSSR rozhodlo udělit armádnímu generálovi Viktoru Kulikovovi vojenskou hodnost maršála Sovětského svazu.

Hodnost maršála Sovětského svazu byla také udělena armádnímu generálu Nikolaji Ogarkovovi.

■ PRVÁ AUTOSTRÁDA. 400 kilometrov bude mať prvá nová autostráda v Poľsku z Przemyšla cez Tarnov, Krakov, Katovice do Vratislaví. Investícia bude ukončená v roku 1985. V súčasnosti trva-

jú pozemné a konštrukčné práce na prvom úseku v dĺžke 31 km z Krakova do Chrzanowa.

Na snímke: maľovanie via- duktu nad budúcou autostrádou v Rudne.

■ LONDÝN. Diana Weston, televízna hlásateľka detských programov bola prepustená — ako tvrdí — preto, že bola „príliš sexy“. Nielsen vzhľadom: slečna Diana poskytla drastický intervju pornografickému magazínu Penthouse.

■ PREDPLATNÉ NA TELEVÍZORY pro barevné vysílání bude prijímat spořitelná PKO od 1. března tr. Lze předplatit celou částku na jednu nebo v měsíčních splátkách.

Snímky: CAF — UPI

PRAHA

Přes tisíc let stojí Praha po obou stranách Vltavy, jejíž původní koryto se nacházelo v místech, kde se dnes zvedají nejvyšší pahorky města. Její založení, podle zprávy Kosmy, nejstaršího českého kronikáře, prý věstila Krokova dcera, pověstná kněžna Libuše: „...Spatruji hrad, který pověstí nebes se dotkne, ve hvozdě leží místo ... a mezi mu určuje vltavské vlny. Toto místo na severní straně pevně hraničí hlubokým údolím potoka Brusnice, na jižním však boku široká hora velmi skalnatá, která se od skal nazývá Petřín, převyšuje okolí. Hora toho místa se zkracuje na způsob delfína, mořského vepře, směrem k řečené řece.“

Staletí naplnila Libušinu věštbu. Pod hradem, založeným na hoře, která se „zkracuje na způsob delfína“, vyrostlo nynější moderní velkoměsto jako prsten obepínající hrad. Nejstarší pražské stavby stavěny z kamene lámaného v historické skále Petříne. V tehdejší době se Petřínen nazýval celý vrch, táhnoucí se až k Bílé hoře. Nejvyšší část, do dneška Petřínen nazývaná, bývala českým předmětem posvátným hájem. Jak vypráví stará pověst, sídlili zde pohanští bohové a pod nejmohutnějším dubem bylo obětiště s posvátným ohněm, v jehož plamenech se četla minulost a věstila budoucnost.

Brzy zde byly založeny slavné pražské vinice, které až do třicetileté války porušaly celý Petřín. Pak zde byly panské zahrady a z nich vznikly dnešní městské sady, oblíbené místo procházek Pražanů.

K zachovaným původním románským památkám Prahy patří především bazilika sv. Jiří na Hradčanech, založená už před rokem 920. V X. století byla Praha sídlem prvního pražského a moravského biskupství Přemyslovců a také městem řemesla a obchodu, jímž procházely karavany kupců z různých zemí. Hovoří o tom m.j. zachovaná zpráva Ibráhima ibn Jakuba, člena poselstva chalifa al-

-Hakama II. z Cerdoby k císaři německému Otovi I. v roce 965–966, který na své cestě procházel slovenskými zeměmi. O Čechách a Praze, kterou nazývá Frága, Ibráhím ibn Jakub pravil: „...a co se týče země Bújislava (Boleslav II., bratr Doubrovky, manželky Měška I.), tedy její délka od města Frágy až k městu Krákovu rovná se cestě tří týdnů a hranící po celé délce se zemí Túrků (tak nazývá Ibráhím Maďary). Město Frága je vystavené z kamene a vápna a je největším městem co do obchodu. Přichází sem z města Krákovova Rusové a Slované se zbožím. A z krajiny Túrků muslimové, židé a Túrci rovněž se zbožím a obchodními mincemi. Ti vyvážejí od nich otroky cín a různé kožešiny. Jejich země je nejlepší země severu a nejzásobnější v potravinách. Prodává se za jeden kírat (t.j. 0,212 gramu, co znamenalo nízké peníze) tolík pěnici, že vystačí člověku na měsíc, a za tutéž cenu tolík jecmene, kolik vystačí jezdci na 40 dní, a dále za tento kírat 10 slepic. V městě Frága vyrábějí se sedlá, uzdy a tlusté štíty, kterých se užívá v těchto zemích...“

Největší rozkvět Prahy připadá na panování velkého krále českého a císaře římského Karla IV. Za jeho panování se Praha stala důležitým politickým, vědeckým a kulturním střediskem Evropy. S jeho jménem se pojí nádherná pražská gotika s katedrálou budoucí všeobecný podiv, v níž je pokladnice s klenoty českých králů. Za Karla IV. k historickému jádru Prahy — Starému Městu, Malé Straně a Hradčanům — přibylo v roce 1348 Nové Město. Jeho základy, rozložení ulic, náměstí, tržiště a směr nových hradeb určil sám král. Bylo to řešení velkorysé a tak předvídatelné, že dobré slouží i dnešním generacím.

V tomtéž roce 1348 založil Karel IV. proslulou Karlovu universitu, první v Čechách a vůbec první v celé střední, severní a východní Evropě; pak

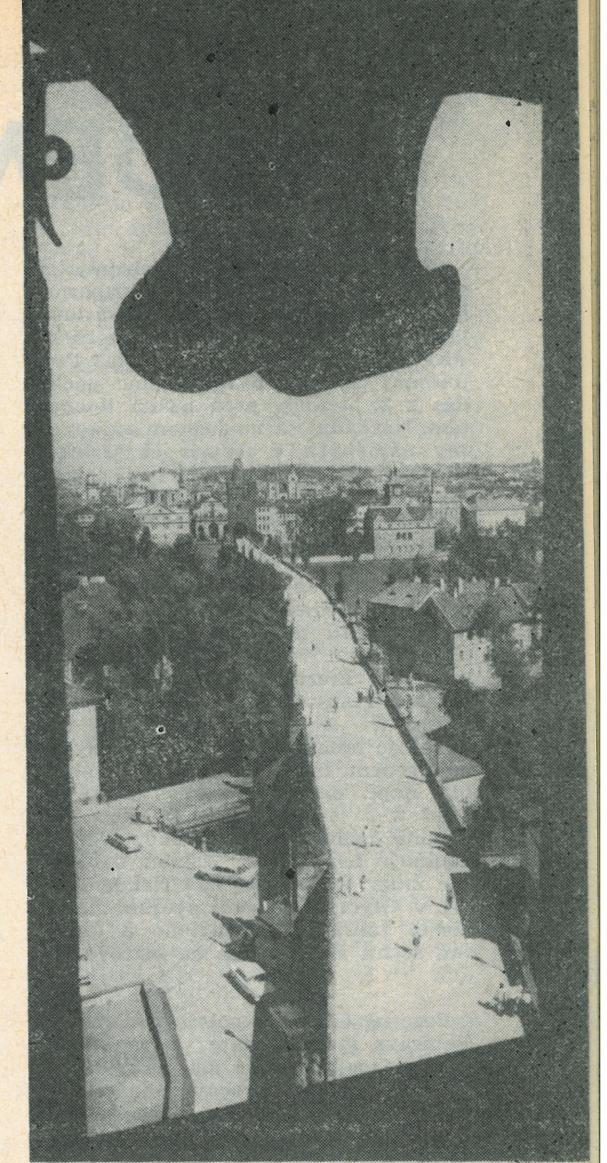
dal postavit velkolepý kamenný most, do dneška nesoucí jeho jméno.

Středověké město vydrželo nápor staletí. Rostlo, přibývaly mu nové památky, ulice se prodlužovaly, vyrůstaly další domy aniž by byla narušena historická část města, která je jedinou kulturní hodnotou celého národa.

Ve více než tisíciletém dědictví epoch a mnoha stavitelských slohů Prahy je období posledních dvaceti devíti let od dějinnych únorových událostí v roce 1948 pouhým zlomkem času. A přece právě toto období, zvláště od poloviny sedmdesátých let, učinilo z Prahy největší staveniště republiky. Přineslo Praze čtvrtinu nových bytů, nové průmyslové komplexy a řadu nových podniků. Ve Vršovicích, na Invalidovně, Petřinách, Červeném vrchu, Pankráci, Žižkově, Spořilově, v Břevnově, Kobylisích, Dáblicích a jinde vyrostla nová sídliště. Dokončuje se obrovský komplex Severního města pro sto tisíc obyvatel a byla zahájena výstavba Jižního města pro osmdesát pět tisíc lidí. Dnes každá pátá pražská rodina bydlí v novém bytě; nutno podotknout, že přes 70 procent těchto rodin má byty po hodlné a prostranné.

Byla postavena nová veřejná zařízení, nemocnice, dopravní tepny, počítají se stavba pražského metra, usilovně se pracuje na severojižní magistrále, která ulehčí automobilovou dopravu. Vyrostly desítky jeslí, mateřských škol a škol. Nastoupily základní premiéry ve způsobu života, kultury a sociální politice. Zmizely baráky chudiny, nuzné kolonie, nezaměstnanost.

Zatím co v minulé pětiletce hodnota práce stavbařů v Praze činila 40 miliard korun, v nynějším pětiletém plánu se tato suma pohybuje v hranicích 60 miliard korun. Přinese to Praze m.j. 58 tisíc nových bytů, dvacetkilometrový úsek metra, obchod obdrží 52 tisíce čtverečních metrů prodejní plochy. Vznikou nové kulturní domy na Petřinách a ve Vršovicích, bude rekonstruováno Národní divadlo, divadlo Jiřího Wolkra a Realistické divadlo. Kapacita mateřských škol se rozšíří zhruba o pět tisíc míst, bude dokončena výstavba nejméně devatenácti budov pro základní devítileté školy s více než čtyřmi sty třídami. Pražské zdravotnictví bude mít

téměř třináct a půl tisice lůžek. Ve stejně době budou v Praze 171 jesle s 9400 místy. Pro důchodce přibude pět domů s pečovatelskou službou. V tomto období získá Praha zhruba třicet tisíc nových pracovníků. Staví se velký sjezdový palác a řada dalších objektů majících základní význam pro fungování hlavního města socialistického státu.

Dnes se Praha rozkládá na ploše 500 čtverečních kilometrů a má 1 200 000 obyvatel; koncem roku 1990 jich má být o 100 000 více. Na přelomu století se přiblíží 1 500 000.

Spoločenské, rasové, náboženské a hospodářské problémy černých Američanov sú veľmi zložité. O nič jednoduchšie nie sú ich snahy v hľadaní dejín svojho afrického rodokmeňa. Dokumenty o ich príchoode na svet a krstné listy dostupné v Spojených štátach, nehovoria veľa o minulosti ich predkov, o tom odkiaľ pochádzajú, kym boli a kde žili.

Je to rodokmeň, ktorý je zložený z dramatických a tragických osudov ľudu vytrhnutých z ich kmeňoveho spôsobu života a zo dňa na deň premenených na otrokov. Dominujú nad ním dejiny bieleho Európana, ktorý sa objavil na africkom kontinente a vyhubenie amerických praobyvatelov, ktorých nahradila nová pracovná sila z Afriky.

Obchod s otrokmi bol známy už oddávna, ale ani jedna skoršia epocha, ani žiadnený svetadel nevydal toľko otrokov ako Afrika. Skoro tristo rokov prehľadávali tento svetadel suroví dobrodruhovia v honbe za týmto výnosným obchodom.

Vyľudňovali obrovské oblasti. Bol to barbarský obchod, ktorého následky pociúje Afrika podnes. Obchodovalo sa dokonca ešte v našom storočí. Vtedajšie písomné pramene uvádzajú, že na každých troch mladých a zdravých otrokov, ktorí sa dostavali do Ameriky, siedmi hynuli alebo ešte na pevnine pred nalodením alebo následkom strašlivých podmienok na lodiach. K tomuto počtu treba pripočítať ešte zabitých počas „poľovačiek“ a padlých počas prepravovania karaván otrokov na pobrežie.

Potomkovia afrických otrokov v Spojených štátach stále lepšie poznávajú svoje skutočné dejiny. Hľadajú rodokmeň čiže pôvod svojich čiernych rodín. V Orangegburgu v Južnej Karoline vznikol v šesdesiatych rokoch dokonca Spolok pre otázky čiernej genealogie. Na niektorých amerických univerzitách, ako v Syracuse a Mount Vernon v štáte New York, sú organizované zvláštne genealogické výskumy.

Jedným z nemnohých čiernych Američanov, ktorým sa podarilo najviac v Afrike stopy predkov, je novinár Alex Haley. Hľadal mnoho rokov a svoje hľadanie opísal v knihe Roots čiže Korene. Podľa mienky recenzentov táto kniha, ktorá je zláštnou miestenkou faktov a fikcie, sa stala koncom minulého roka bestsellerom sezóny v USA.

V tejto knihe Haley spomína, ako jeho stara mat Cinthia Murray zo štátu Tennessee mu mnohokrát rozprávala dejiny jeho predka, ktorý sa ako prvý z rodiny našiel na americkej pôde. Bol to Afričan, ktorý o sebe hovoril, že sa menuje Kin-tay, hoci bielej pôde ho nazýval — Toby.

Tento Haleyov predok sa oženil s čiernou kuchárou Bellou, ktorá pracovala u toho istého pána. Mali dcéru menom Kizzy, ktorej otec rozpával, ako ho chytli a odviedli, keď sa vzdialil zo svojej de-

HLADANIE STRATENÉHO RODOKMEŇA

diny hľadajúc strom, z ktorého si chcel urobiť bubon. Kizzy túto historku rozprávala svojim deťom, deti vnukom a konečne rozprávanie babičky počuť mladý Haley, ktorý si ju zapamätal.

Počiatok, hnaný skôr zvedavosťou ako konkrétnym zámerom, začal Haley v roku 1965 prezerať patričné materiály v národnom archive vo Washingtone. V dokumentoch z roku 1870 našiel personálne svojich pradedov, Toma a Irenu Murrayovcov:

V budove OSN v New Yorku sa Haley obrácal na rôznych diplomatov z afrických krajín a opakoval im rozprávanie svojej starej matky. Afričania počúvali Haleya, ale mu nemohli pomôcť. Konečne mu poskytol pomoc jazykovedec dr. Jan Vansin. Povedal, že slová, ktoré si Haley zapamätal, musia pochádzať zo západoafrického dialekta, ktorým hovorí plemeno Madinka. Meno Kin-tay, ktorým sam seba nazýval Haleyov predok zodpovedá pojmu — rod Kinte, zasa slovo belong znamená rieka a slovo Kamby je pojmenovanie Gambia.

Gambia získala nezávislosť iba vo februári roku 1965. Nachádza sa v Západnej Afrike pri Atlantickom oceáne. Jej územie má povrch ok. 11 300 štvorcových kilometrov a rozkladá sa po oboch stranách rieky s tým istým názvom — Gambia. Na pevnine mladá republika hraničí so Senegalom. Obýva ju zhruba 350 000 obyvateľov, hlavne mohamedánskeho vyznania. Objavená Portugalcami, ktorí tam hľadali zlato, Gambia bola sa od r. 1661 najstaršou a najchudobnejšou britskou koloniou. Istý čas ju spravovala britská spoločnosť s romantickým názvom: Anglický kráľovský hľadáč dobrodružstiev a obchodná spoločnosť. Avšak zanedlho sa stala mestom „poľovačiek“ organizovaných otrokármí v Západnej Afrike, ktoré značná plocha bola známa v dávnych časoch ako Otrokárske pobrežie. Práve odtiaľ vysípané otrokov unesených z bušu a v reťazoch vyvážali pod palubami lodí za oceán, do Ameriky.

Alex Haley navštívil Gambiu v r. 1966. Mal vtedy 45 rokov. Počas tejto prvej návštavy zistil, že hľadajú v buši sa skutočne nachádzajú dediny plemena Kinte. Dozvedel sa tiež, že starí kmeňoví mudrci, nazývaní griotami, poznajú stáročné dejiny kmeňov, rodov a rodín. Po druhýkrát prišiel do 30-tisícového hlavného mesta Gambie — Bathurst, keď dostal správu, že sa našiel jeden griot, ktorý pozná dejiny jeho rodu Kinte.

Vtedy zorganizoval 14-člennú expedíciu, v ktorej boli o.i. tria prekladatelia a štyria muzikanti. Ti poslední boli Haleyovi potrební preto, keďže sa dozvedel, že staručký griot rozprával svoje dejinky len za zvukov hudby.

Niekoľko dní sa Haley plavil rieku Gambiou. Po ceste našiel na ruiny pevnosti James, z ktorej v 17. a 18. storočí odchádzali lode vezúce otrokov. Konečne dosiahol svoj cieľ: dedinu Jaffure. 70 čiernych obyvateľov dedinky obklopli návštěvníka. Griot — chudý starec v bielej čiapke na hlave, monotoným hlasom rozprával dejiny rodu Kinte:

— Karaiba Kunta si vzal dievča z rodu Medinka (hlavného kmeňa Gambie), ktorá sa menovala Streng. Mali dvoch synov Janneh a Saloum. Vnuka Karaibu Kunta Kinte, 16-ročného Regena, uniesli kráľovskí vojaci, „keď sa vzdialil z dediny hľadajúc strom, z ktorého si chcel urobiť bubon. „Od toho času nikdy už nepočuli o Regene Kunta Kinte. Američanov Haleyov stuhla krv v žilach, keď počuł zo starcových úst presne to, čo mu rozprávala stará mat Cinthia. „Áno, áno, mnohí ľudia z nášho okolia sú daleko, na mieste, ktoré sa nazýva Amerika...“ — pokračoval starec v rozprávaní...

V publikáciach o tejto knihe sa zároveň zdôrazňuje, že nemôžno s úplnom istotou tvrdiť, že Kunta Kinte z griotovho rozprávania sa zhoduje s Haleyovym africkým predkom, o ktorom rozprávala jeho stará mat. Avšak Haley po svojom objave v Gambii skôr než uverjeli svoju knihu, robil ešte 10 rokov rôzne antropologické a genealogické výskumy. Potvrdzuje to, že sa snažil presne určiť všetko, čo sa len dalo. Zistil dokonca s veľkou pravdepodobnosťou, akou ľadou previezli jeho predka cez Atlantický oceán.

Bola to ľad Lord Ligonier, ktorá 5. júla 1776 r. vyplávala z pevnosti James v Západnej Afrike. Viežla — podľa anglických archívnych materiálov, 3265 slonich Zubov, 3700 funtów včelieho vosku, 800 funtów bavlny, 32 uncie gambijského zlata a 140 otrokov.

29. septembra 1776 ľad zakotvila v Annapolis v Severnej Amerike. Na jej palube sa nachádzalo už iba 98 čiernochských otrokov. Ostatní neprežili cestu. Tých, ktorí preplávali oceán, miestne noviny Maryland Gazette takto ponúkali 1. októbra 1776: „Známe rieky Gambie priviezli náklad vybraných, zdravých otrokov.“

A.A.

SEDEM VYBRANÝCH DIVOV

Casto počujeme úslovie „siedmy div sveta“. Keby sme ani bližšie nepoznali historické zdôvodnenie tohto úslovia, vieme, že sa týka niečoho nádherného. Aký je však pôvod tohto úslovia? Prvý pisomný záznam o tejto téme pochádza z 2. storočia pred našim letopočtom. Nachádza sa na jednom z papyrurov nájdených v Abusir el Melek v Egypte, z ktorých bol zlepšený sarkofág múmie. Medzi inými rozlúštenými textami v gréckom jazyku bola aj veta, alebo skôr jej fragment: Ta hepta th. Vydedukovali, že znamená „Ta hepta theamata“, čiže v preklade „sedem divov.“ Ďalšie fragmenty textu dovoľujú domyslieť sa, že sú tam vymenované: Artemidin chrám v Efeze, pyramídy, náhrobny pomník Maussólosa v Halikarnase. Su to iba tri „divy“, ale spomínaná veta dovoluje predpoklaňať, že už vtedy ich bolo sedem. Iné pramene z tohto obdobia, napr. dielo gréckeho básnika takiež z 2. storočia p.n.l. uvádzajú spomenuté nádhery vtedajšieho sveta a dopĺňajú ich o štyri ďalšie: babylonské mury, sochu Dia nad riekou Alfejos v Olympii, známej svojimi hrami, visuté záhrady v Babylone a obrovskú sochu Hélia-Slnka na ostrove Rodos.

Pozorný čitateľ si položí otázku, prečo práve „sedem divov“ a nie menej alebo viac. A bude mať pravdu. Samozrejme autor spracovaného článku by sa mohol spýtať, prečo napr. teraz volíme 10 najvýznamnejších športcov a nie menší alebo väčší počet. To tiž pre nás číslo „10“ je „okrúhlym“ číslom v dnešnom poňatí. Pre Grékov takýmto „okrúhlym číslom“ bola o.i. sedmička, ale aj trojka, deviatka a tiež naša desiatka. Preto neprekupuje, že napr. z bohatej činnosti gréckych rečníkov vo 4. storočí najviacej vieme o desiatich, že pri kolíske svojej civilizácie Gréci vypočítavali siedmich myticky mudreco. Vznikol kánon čiže vzor určujúci to, čo je najvýznamnejšie, najdôležitejšie, čo by malo byť všeobecne známe a čo by malo pretrvať a svedčiť budúcim pokoleniam o výsledkoch dosiahnutých v danej epoce. Samozrejme určitý „kánon“ sa menil, ďalšie pokolenia vpisovali do zoznamu „divov“ iné výsledky. Okrem

korektúr samotných Grékov, ktorým sa menil vekus, v časoch rímskej vlády zaradili do zoznamu Kapitol v Ríme, veľké stavby rímskych cízarov a potom legendárnu Mohamedovu truhlu a za kresťanských čias Neomov koráb a Salamunov chrám v Jeruzaleme. To sú iba niektoré výsledky danej epochy, ktoré sa postupne dostávali do zoznamu „siedmich divov sveta“.

Ostaneme pri prvom známom zozname „siedmich divov sveta“ a povieme si o nich niekoľko slov.

BABYLONSKÉ MÚRY: Babylon v staroveku bol mestom v Mezopotámii z tretieho tisícročia p.n.l. ležiacim na oboch brehoch Eufratu. Archeologické vykopávky robené v 19. a 20. storočí nám predstavujú stav mesta z obdobia 6. storočia p.n.l. Mesto bolo výrazne plánované podľa urbanistických zásad a bolo obklopené dvojitými múrmami. Tuna, podľa biblickej legendy, mala byť budovaná babylonská veža. Co sa týka murov, odovzdajme hlas gréckemu historikovi Herodotovi z Halikarnasu v Prednej Ázii, ktorý videl toto mesto a opísal ho: Babylon bol vybudovaný tak poriadne ako žiadne za známych miest. Najskôr je obohnany hlbokou a širokou priekopou, plnou vody, potom ide mŕtvy široký päťdesiatkrálovských lakťov a vysoký dvesto lakťov. Zasa královský laket je o tri palce väčší ako obyčajný... Nad múrom, po oboch jeho stranach, vybudovali jednodoposchodové veže, jednu oproti druhej. Medzi nimi nechali miesto, ako cestu, po ktorej mohla ísť štvorka koní. Dookola muru bolo vyše sto brán, všetky zo spieže; tak isto spiezoživo boli stĺpce a portály... Tento mŕtvy ještítom mesta...“ Mnohé Herodotove údaje sa zdajú byť vo svetle dnešných výskumov nadsadené, ale aj tak číslice sú impozantné. Babylonské mury boli v skutočnosti dlhé okolo 18 km. Veži bolo 360, po 90 na každej strane štvoruholníka. Múr bol zložený hlavne z dvoch prsteňov a troch pásiem, ktorých hrubá sa pohybovala od 3 do 12 metrov.

VISUTÉ ZÁHRADY V BABYLONE: V Babylone bolo výborne rozvinuté umenie zavodňovania. Ale ešte fažieť si predstaviť, že už vtedy tak dobre poznali umenie izolácie, že na niekoľ-

keposchodových domoch robili terasy, na ktorých sa rozvíjalo rastlinstvo, v tom aj veľké stromy. Keď si uvedomíme, že to malo miesto na slnikom stále ožiarenej rovine musíme uznať, že „visuté záhrady“ boli správne zaradené medzi „divy“ svetá. Povesť o ich vzniku je spojená s vládcom Babylonu Nabukadnesarom, ktorý vládol v období najväčšieho rozkvetu tohto štátu. Jeho milovaná manželka pochádzala z hornatej Perzie a túžila po plnej zeleni rodnej vlasti. Práve pre nu vznikla táto čarowná záhrada, ktorá vraj bola zbierkou stromov a rastlín z jej krajiny.

PYRAMÍDY: Pyramídy sú známejšie a popísané. Mnohí ľudia navštievujú Egypt a majú možnosť ich obdivovať. Priznam sa, že aj na mňa urobili dojem, ale nestáčilo mi predstavivosť, aby som pochopil, ako tri tisíce rokov pred našim letopočtom bolo možno vytvoriť takéto „divy“. Spomienme Cheopsovu pyramídu, ktorá je hrobkou faraóna z 26. storočia pred našim letopočtom. Jej výška dosahuje 146 metrov. Podľa svedectva spominaného historika Herodota, budovalo ju 100 000 otrokov za 20 rokov. Postavili ju z 2 300 000 kusov kamenných kvádrov, ktoré väzili aj niekoľko desiatok ton. Prevážali ich po Nile na plátcach a potom prepravovali suchou cestou na vzdialenosť skoro jedného kilometra.

ARTEMIDIN CHRÁM V EFEZE: Artemis v gréckom bájosloví bola panenskou bohyňou lovu, ochránkyňou zvierat a prírody. Hlavné stredisko jej kultu bolo v starovekom Efeze, iónskom meste na západnom pobreží Malej Ázie, založenom v 11. storočí p.n.l. v blízkosti ústia rieky Kaistros. Jej chrám bol najnádhernejšou stavbou svojej epochy, asi najväčším gréckym chrámom, a hoci nepretrval storočie, bol zaradený medzi divy sveta. Pre nebezpečenstvo zemetrasenia bol vybudovaný na bahnitej pôde, vyplnenej vrstvou drveného dreveného uhlia a ovčím rúnom. Jeho dĺžka dosahovala 115,14 m a šírka 55,1 m. Vo vnútri bol 127 stĺpov vysokých viac ako 12 m s priemerom okolo 1,5 m. To všetko bolo pokryté strechou z cedrového dreva a prekrásne vyzobnené. S týmto chrámom sa spája veľa zaujímavých legiend.

NÁHROBNÝ POMNÍK MAUSSÓLOSA V HALIKARNASE. V roku 377 na tróne v Kárii zasadol kráľ Maussólos. Bol obratný a ctižadostivým vladárom a mal obrovské bohatstvo. Prenáša svoje hlavné mesto z Mylasey do grécko-dórskeho Halikarnasu. Tuna, vedľa iných nádherných stavieb, vraj ešte za jeho života, vzniká stavba, ktorá mala byť jeho hrobkou. Od priezviska kráľa Maussólosa pochádza dnešné mauzóleum. Keďže hrobka bola nadherná z architektonického a umeleckého hľadiska, bola zapisaná ako ďalší „div sveta“.

SOCHA DIA: Olympia v starovekom Grécku bola strediskom kultu Dia, najvyššieho boha. Na jeho počesť sa tam konali olympijské hry. V háji Altis bol nádherný Diiov chrám, a v ním táto socha „div“. Boh Zeus bol zo zlata a slonoviny, sedel na tróne lesknúcom sa od zlata a drahokamov, ebenu a slonoviny. Bol obklopený mytologickými postavami a výjavmi, taktiež bohatou zdobenosťou. Socha bola dielom Feidia, najväčšieho gréckeho sochára klasického obdobia.

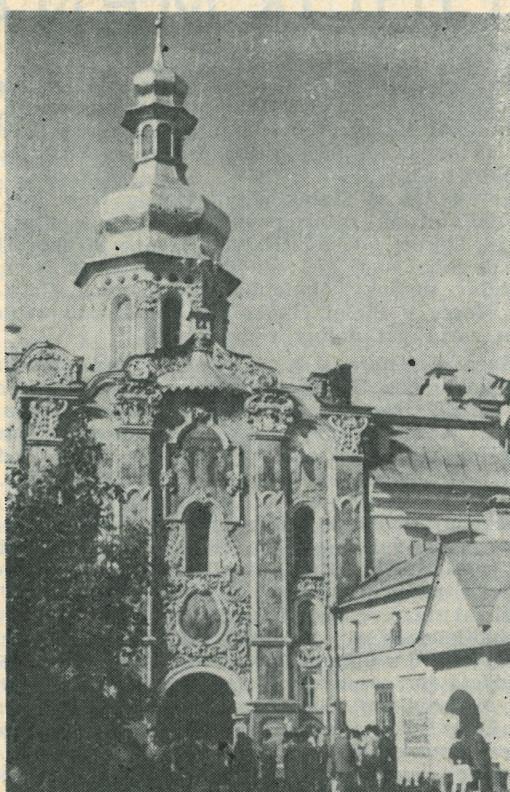
SOCHA BOHA HÉLIA: Podľa legendy bol Slnka Hélios vyzdvihol z mora ostrov Rodos, ktorý sa stal jeho vlastníctvom. Na počesť svojho boha Rodosanov vybudovali na vtedajšie časy gigantický pamätník. Nemožno o nom veľa povedať, ale keď sa prepočíta vtedajšiu mieru „laket“ vyjde na jasno, že výška sochy dosahovala 36 metrov a 80 centimetrov, obvod v hrudi 18 metrov. Tento kolos stál na mramorovom podstavci, na pahorku pri prístave. Bola to bronzová konštrukcia. Bol dielom rodského umelca Charesa z Lindu. Socha stála 66 rokov a zrútila sa počas zemetrasenia v roku 227 p.n.l.

Toľko v krátkosti o „siedmich divoch sveta“ obsiahnutých v prvom písomnom zázname. A hoci naša moderná technika sa nebývale rozinula, hoci ľudové skúma čoraz vzdialenejšie oblasti Kozmu, jednako stále obdivuje rôzne veľké diela vytvorené v dávnej minulosti.

M. BRZOZA

KYJEV

(mesto nad Dneprom)

Fragment kláštora Pečerská lavra s památkami z 12. až 18. stol.

V městech, která se nemohou pochlubit bohatými dějinami ani nádhernými památkami hovořícejmi o minulosti národa, vodí průvodci i místní obyvatelé turisty nejradiji do moderních čtvrtí a ukazují jim soudobou architekturu, která je vlastně stejná ve všech světadílech. A jestliže vyvolá údiv a přitáhne pozornost, jako např. pařížská čtvrt Défense, jsou pocity

návštěvníka zabarvené strachem vyvolaným určitou dehumanizací této modernosti, vybíhající do století příštího.

Každý Kyjevan však zavede hosta nejdříve na Kreščatiku, na hlavní ulici tohto téměř dvoumilionového města. Zde se totiž nejvýraznejší pojí současnost s tisíciletou historií hlavního města Ukrajiny; zde je architektura posledních let dokonale sladěna se slohy minulých staletí. Ale i objekty dnešní architektury se liší; přesvědčí se o tom turista, který nejdřív bydlí např. v hotelu Moskva a pak v hotelu Dněpr.

Myslím, že při procházdce po Kreščatiku se nelze vyhnout rozjímání o prolínajících se po celá staletí dějinách Polska a Ukrajiny. A to nejenom dějinách, jejichž symbolem je Zlatá brána, nebo obraz Perejaslavská rada visící v muzeu, ale i dějinách nejbližších, o nichž se dočteme na stránkách Iwaszkiewiczova románu. Zde studoval, procházel se s Karolem Szymanowským a ukrajinské ovzduší působil jak na tvorivost vynikajícího spisovatele, tak také velkého hudebního skladatele.

A když už hovoříme o literatuře. Na Kreščatiku je velké knihkupectví Družba s oddělením polské literatury s původními díly i překlady a denně zde prodávají stovky polských knih a časopisů.

Pojďme však dál, k proslulému Sofijskému soboru a Pečerské lavře (rezervace), nádherným staviteľským památkám z XI. stol., samozrejme několikrát přestavovaným a vylepšovaným. Naposled po barbarském zničení hitlerovci v letech 1941–1943.

Uprostřed města je pomník Bohdana Chmelnického, velkého politika a ukrajinského státníka. Nutno tuto pravdu zdůraznit, protože Sienkiewiczův

mýtus zakořeněný v myslích čtenářů Ohněm a mečem je daleký objektivní pravdě o tomto člověku.

Nelze se neprojít po vysokém břehu Dněpru, o jehož kráse se nevypovídají nebanálními slovy a proto poukazují čtenářům na básně Tarase Ševčenka. Představte si nádherné zlaté kupole na pozadí zeleně, jež vidíme z paluby výletní lodě, plující po Dněpru...

A na druhé straně řeky moderní průmyslové město. Velká chemie a automatika, obrábcí stroje, bagry, textilní průmysl, hutnictví, polygrafie a potravinářský průmysl, na šestí dost daleko od starého města i nových obytných čtvrtí, které vyrůstají s každým rokem a tedy nerušící krásu tohoto hlavního města; naopak, tvoří urbanistický celek, sloužící potřebám lidí a jejich dnešním požadavkům.

ROMAN WYSOCKI

Městu vévodí věže Sofijského soboru.

Jednoho dne, když seskočil se svého bandurka a odstrojil si jej, zavolal ho Hans a Vašek užasl: Hans mu podával šambrieru, velký cvičitelský bič.

„Tumáš, Vašku, s tím se taky můsí naučit zacházet. Vem si to ven a uč se tam zatím bez koní.“

Vašek div nevýskl radostí: bič, opravdický, velikánský bič, zrovna takový, jako má direktor nebo pan Perreira! Vysoký bič, mnohem vyšší než Vašek, nahore ohnutý krásným ohybem, s bílým koncem, který se natrásal a poletoval jak stříbrné hádě. Vašek se s ním hrnul ven s tváří slavnostní a vzrušenou, nejdříve za vozy, aby ho hned všechni neviděli, jak s tím zápolí. Nebo hned shledal, že je ten bič mnohem těžší, než si představoval, a že tedy nebude pro jeho klukské ruce zrovna lehká jej zvládnout. Tady se to ukázalo: takový bič, panečku, je čertovská věc, švíhneš jím, a prásk, šňura ti odnekud přiletí a řekne tě přes záda nebo po hlavě. A opravdu jím zapráskat, na to je, hernajs, potřebí sil! První dny se Vašek spíš s bičem potácel, než aby s ním doopravdy něco dělal. V takovou chvíli se u něho zastavil kulhavý Harwey.

„Halloh, Vašku, that is a wonderful whip! Nádherný bič — kdopak ti jej dal?“

„Hans, pane Harwey!“

„A to s tím máš cvičit?“

„Ano, pane Harwey.“

„Hans, je starý hlupák, když si myslí, že může držet takový whipandle. Pojd' se mnou, Vašku, já ti vyhledám něco lepšího.“

Harwey zamířil k jednomu ze svých sklařských vozů, chvíli v něm kramají, pak vylezl a podal Vaškovi starý, odřený bič, ale o hodně menší a lehčí.

„Ten ti půjde lépe do ruky. To je ještě po starém Humberto, z doby, kdy měli menší manžel. S tím budeš moci crackovat, vís, dělat crash!... no, práskat, yes.“

Vašek to zkusal, a opravdu, na tenhle svými silami stačil. Jednou, dvakrát, třikrát si práskl jak z pistole a poskočil radostí.

„Hernajs, pane Harwey, ten práská, co? Slyšíte, pane Harwey, jak práská? Co myslíte, pane Harwey, myslíte, že táta slyší, jak to práská? A co myslíte, že si táta myslí, když slyší práskat, kdo to práská? Myslíte si, že si táta myslí, že to práskám já? Nebo si myslíte, že si táta myslí, že to práská pan Berwitz?“

„Ou, ou, to je moc otázeck na starého člověka. A nemysli si, že práskání je všecko, co se s bičem dělá. To se ví, musíš se učít i to crack, práskat, yes. A nejen takhle. Koukej, to já prásknu dvakrát na jedno švihnuti...“

Harwey trhl škubaně větším bičem a bílý konec dal dvě traskavé rány.

„A ty musíš umět udělat i třikrát crack, yes. A dělat to elegantně, aby se bič krásně vinul, yes. Ale to není všecko. Koukej.“

Harwey vzal kus novin, zmuchlal je a hodil opodál na zem. Pak si odměnil od papíru celou délku biče, tam si stoupil, švihl a papír odletěl.

„Well, to je to! To bit! Strefit se! To nebudeš umět okamžitě. To se budeš učit třeba čtvrt roku, než se bezpečně strefíš. A pak se budeš učit dál, yes. Musíš umět strefit se ze středu manéže na kterékoli místo a bud' tam prásknout, nebo jen štípnout, nebo jen se dotknout. Tuširovat. Musíš umět tam zasadit švihnutí shora nebo zdola, zleva nebo zprava. Taky se musí umět lupnout bičem, že to jen koni prskne u uší a nedotkne se ho to. A pak švihnutí rychle za sebou na tři různá místa, jako kdyby ti tři koně dělali nepochybu. Zkrátka, Vašku, bič musí za tebe mluvit. I say, a musí za tebe povědět koníčkům, co chceš: rychleji, pojďteji, neskákat nebo skočit, jednou pokárat a jednou pochválit. Yes. To všecko je důležitější než práskat bičem do vzduchu. Náš direktor má bič tak bezpečně v ruce, že mu hodiš jablko a on je ve vzduchu přesekne. Počítám, že tak za rok začneš trochu bič ovládat. Protože bič, I say, cirkusácký bič je celá věda. Yes.“

Vaškovi se tak začalo nové úporné cvičení, do kterého se vložil se vši chlapec vážností. Roméovi kluci brzo objevili jeho esercizio. Nejprve na něho koukali s uctivým obdivem, brzo však se při tom rozvinula velká zábava; místo do zmuchlaného papíru

CIRKUS HUMBERTO

EDUARD BASS

(úryvek)

střevoval se Vašek do pobíhajících černých Roméovců, kteří ze všech stran vskakovali do okruhu jeho biče, vyzývavě kříčeli o ránu a strašně řvali, když ji opravdu dostali.

S těmi kluky měl Vašek vůbec svůj kříž. Už nelibe snášel, že byli pořád při tom, když ho jejich tátu proháněl. To Vašek neměl rád. Byl přece doma odmalička uznaným náčelníkem celé hordy kluků a s jakousi chlapecou hrドostí dbal na to, aby ho žádý nepristihl při nějaké slabotě. A tady najednou ta černá chasa uměla všecko líp a hračkou jí šlo, co Vašek před nimi stále oral a oral. Nikdy se mu při tom neposmívali, to je pravda, ale už to, že mu za stálého křiku ukazovali, jak je snadné, co on nemůže svést, už to ho děsnil zralo; a v duchu si stokrát přísahal, že to tém umouněným parchantům ukáže, jen co zvládne aspoň první skoky.

Nejhorský a nejpodivnější byl jeho poměr k Paolovi. Bylo to tiché napětí a mělo svůj prapůvod snad v tom, že mu Vašek nemohl nic významějšího vytáhnout. Paolo byl o něco starší, byl neskonale prořeješi a cvičit uměl, že mu Vašek zatím jen záviděl. Paolo byl hezký hoch, štíhlý, pružný, postavil-li se, stál vzdýky trochu teatrálně, dělal-li něco, byly jeho pohyby ladné a libívé. Věděl to o sobě a už tu svou hezkost uplatňoval. Vašek se před ním cítil všecek jako sukovic a neohrabavý. Paolo měl smělý pohled, ba mohlo se říci drží, jenže mu v zářivých očích hrálo cosi lišáckého, co bylo ihned připravené čtveračení, kdyby snad pro drzost mělo přiletnout okřiknutí nebo dokonce pohlavek: „Ó, snad byste nebyli tak zlé na hezkého, nevinného Paola?“ Vašek byl prostý a přímý a tohle chytráctví cítil už jako faleš a zbabělost. A pojál také hluboké podezření, že ani Paolova radost z Vaškových pokroků není upřímná a že je to jen lítivá komedie. Paolo byl při Vaškově oslavě jako Achmedův asistent, a když Vašek pochopil několik základních triků — cirkusáci říkají trik každé části výkonu, která se musí opětovným cvičením naučit do úplné mechanicinosti — Paolo sám bez otce bděl nad Vaškovými korepeticemi. Dělal to velmi horlivě, dovezl znova a znova s trpělivým úsměvem ukazovat Vaškovi správné našlápnutí odraz nebo chvat, a srdečně mu zatleskal, když se cvik Vaškovi podařil. Ale právě ta ustavičná úsměvná ochota, ta pozorná zdvořilost, ta nadšená účast byly zdrženlivému Vaškovi nepřijemně podezřelé. Takhle se nechoval žádný z kluků, s kterými se kde setkal; jeho dětský svět byl drsnější, příhroublejší, snad i sverepější v zářlení a v závisti, ale přímý, otevřený a jasný. S Paolem mu bylo jako s kluzkým úhořem, který pořád nějak uniká. Vašek přece věděl, že ho Paolo nemá rád, že to nedělá ze srdečného přilnutí, naopak, že mu závidí.

Co mu závidí, to si Vašek nedovedl představit ani domyslit. Připadalo mu, že všecko je tu tak přirozené a prosté, ten život, do něhož tak rychle vklouzí, ta vlnidost dospělých k němu, ten jeho podíl na každé společné práci. Byl vlastně v Cirkusu Humberto jen o pár dní dříve než Paolo, ale byl tu úplně doma, spřátelen a skamaráděn se všemi, s Hansem, s dontérem, s Harweym, s Arr-Séharem. A tu bylo právě seměnko Paolovy závisti: Vašek tu byl doma, byli tu usedlí, kdežto Roméovi běželi světem a přitáhli sem

jako lid potulný. Roméo měl s Berwitzem smlouvu na deset měsíců, ale kdyby ji měl i na dva roky nebo na pět let, bylo tu všecko dočasné a pomíjivé a jednoho dne odbocí jejich modrá maringotka od vozů hubertovských a bude kočovati s jinou společností nebo boudařit na jarmarcích. Kdežto Vašek se svým tátou, anž se o tom mluvilo, byl tu zakotven na celý život. Problém domova se tu zvedal mezi nimi ve své sociální relativitě a rýsoval jejich osudy. Pro Antonina Karase byla představa domova nezrušitelně spojena s chalupou v Horní Sněžné; Vašek, jehož dětská přizpůsobivost ochotně přijala velkou změnu, cítil svůj domov tu v tom velkém, stěhovavém cirkuse, který mu se všemi svými lidmi a zvířátky byl cosi jako vesnice na kolech, vesnice mnohem kouzelnější a zábavnější než Horní Sněžná; Vašek, jehož ucho Paolo cítil, že jeho domov je jen ta maringotka, kde spí namačkání v chuchvalce lidských těl a která je veze křížem krážem, pod sluncem i sněhem, v dešti i v mrazu po celém světě a téměř každého roku se ozývá vřiskotem nového dítěte.

Z toho pohledu Paolo záviděl Vašrovi a revnil na něho. Mladý ten Polaberber se sžíral nepřejícnou touhou, když viděl Vaška sedět s tak mocným pámem, jako byl Kerholec, u společného hrnce, když ho viděl jezdit na Mary a opatrovat shetlandíky, když ho našel v důvěrném rozhovoru s kapitámem Gambierem a když ho spatřil chodit o přestávce se lvíčetem. Jak potom všem sám toužil, jak rád by také tak volně probíhal stanem, stájemi, zvěřincem! Ale tam všude malého krásného Paola vyháněli, Hans u koní byl na něho i na jeho brátičky jako čert, jen hudoval, že by za nic nemohl ručit, kdyby se mu tam dostala ta cikáňata. A kapitán Gambier vydal doknec zvláštní oběžník, že se hochům zakazuje přístup ke klecím a k vozům se šelma. Všichni měli docela přirozený strach před tímto novým rtyrotvůrčím živlem africkým, v němž to hrálo uličnictví a vtěleným pokusitelstvím; Vašku naopak byl klidný, rozvážný, cirkusáci cítili v něm kus dospeleho muže a podle toho s ním jednali.

Jestliže však byli na střehu před Roméovci, aby se nestalo nějaké neštěstí, jeden byl od první chvíle zaujal otevřeným neprátelestvím: pan Arr-Séhir, strážce a opatrovník slona Bingga. Pokud on tu byl, nesměl malý, krásný Paolo ani zavadit o sloní stáj.

„Vyznavači Mohameda“, říkal Arr-Séhir starostlivě, „jsou plni džinů, kteří usilují o zdraví Posvátných. Položil jsem muří nohy na práh, ale džin by je mohl překročit v těle Paolově.“

Stájnici muří nohy na prahu neviděli, ale viděli rákosku, kterou si Arr-Séhir postavil u vchodu. Když s ní poprvé vyrazil na Paola, přiběhl hoch k Achmedovi téměř pláčky a hořce mu žaloval, jak ho kornak honí. Achmed Roméo pokrčil rameny:

„Jak zní súra slona?“

Paolo nevěděl. Achmed Roméo sáhl do kapsy, kde měl růženec, a uchopiv jednu kuličku, recitoval:

„Zda nevíš, jak naložil Pán s lidem, který přivedl slony?“

„Ach ano... to jsou ti ožraní...“ rozuměl se Paolo. Achmed kývl hlavou a pokračoval:

„Seslal ptáky ababil, kteří házeli po nich kamením, že byli jak ožraná stěbla.“

Učil se tedy Paolo, že pomsta a odpala je v rukou Alláhových, ale tím v něm nezanikla žádostivost a závist. Uměl je ovšem zakrývat. Za krátký svůj život viděl už mnoho věcí ve světě a odmalička se učil ukládat se mocným pánum poklonou číslo tří. Jeho chytré oči na první pohled postřehly postavení Vaškovo a odtud ta jeho výtrvalá úslužnost a horlivost. Bylo to v nich, v Roméovcích, ve všechn, proto i starý Achmed vital poníženými úklonami Kerholce a všecky jeho děti s úsměvy obskakovaly Vaška. Jenže Vašek tušil bezpečným dětským instinktem, že je to nepřirozené a jenom hrané, a nejednou, když se na něho Paolo zabil co nejsrdečněji, říkal si v duchu: „Ty hade!“

Zůstával tedy Vašek mezi jejich překotnou úsilností pořád nějak uzávřen a netýkavý, s docela přesným pocitem, že tohle věčné usmívání jednou praskne a že si to pak s těmi mouřninou se všemi vyřídí. A když teď, co se učil ovládat bič, Roméovi kluci přibíhali a volali si na něho o ránu, začala se hra, do níž Vašek vnášel i kus svého utajovaného vzteků. Kluci byli rozestavěni kolem dokola, vbíhali mu na dosah rány a Vašek po nich švihal seknutím, které bylo myšleno doopravdy. Jakživ by se nebyl Vašek na mrtvém papíru naučil tak rychle zasahovat cíl jako v této hře, do níž mohl vložiti všecko náruživost.

Týden to trvalo a švihy Vaškovy byly cílem dál tím přesnější a hbitější a pokrký Roméových kluků cílem dál tím vyzývavější. „Vašku, ecco, Vašku, qui, Vašků...“ ozývalo se nepřetržitě, když se objevil mezi vozy s bičem. A cílem dlele se ta hra provozovala, tím pestřejší bylo volání a dráždění, všeliké posměšky se do toho vtroušily, vyplazený jazyk, dlouhý nos, fanfáry smíchu. A Vašek bez slova švihal a práskal, jak mohl, stále víc dopálen na tu rotu, která se mu už zřejmě posmívala, když se jí dařilo uskočit nebo padnout na zem a ujet ránu. A jednoho dne se obvyklý pokrk změnil náhle v strašný jek a řev, že kočové vyrazili z koníry a lidé vybíhali z maringotek. Na volném prostranství viděli jedno jediné klubko rvoucí se kluků, a když k nim doběhl, rozpoznávali pode všemi Paola, na němž ležel Vašek a škrtil ho, na Vaškovi leželi všechni Paolovi sourozenci, které Vašek podle možnosti odkopával a střepával.

Když je roztrhl, byl Paolo úplně vysílen a bez dechu, a Vašek všecky zježen vztek.

„Co to bylo?“ spustil na ně z jedné strany Hans a z druhé Achmed.

Dlouho nechtěl nikdo s pravdou ven, až Vašek, aby se obhájil, odpověděl:

„Paolo na mně kříčel dablkau.“

„Dablkau, — co to má být?“

„Já nevím. Ale já si to nedám líbit.“

„Dablkau — co je dablkau?“ ptal se Hans lidí okolo.

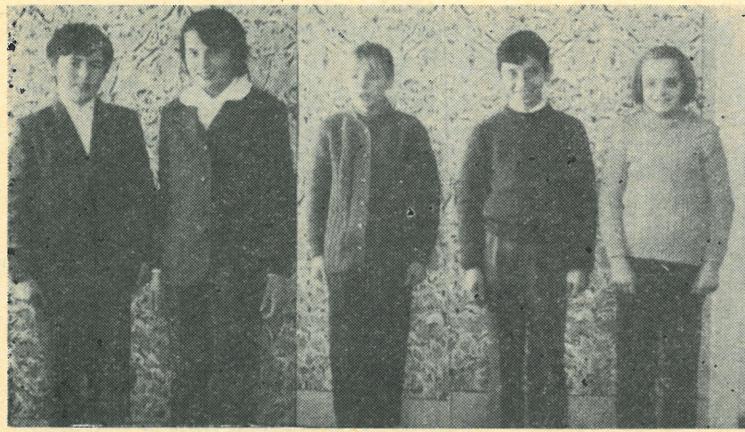
„Snad double cow,“ odpověděl pan Harwey. „To anglicky znamená dvojí kráva.“

Další vyšetrování ukázalo, že je to správné. Světoběžní kluci přišli při hře s Vaškem na to, že Vašku je složeno z francouzského vache a z německého Kuh, a že tedy je to dvakrát kráva. A Paolo z toho tedy složil anglickou double cow.

Byl z toho kolem velký chechtot, že Achmed Roméo zapomněl i na pohlavky a kopance. Jen Vašek, pobledlý, držel opět bič a stál mezi ostatními. Teď, když se mu dostalo vysvětlení té nadávky, pochopil, že to byla nebezpečná přezdívka, která by mu otrávila celý život zde. Najednou tedy zapráskal bičem a vykřikl:

„A kdo to ještě jednou řekne, každého zbiju!“

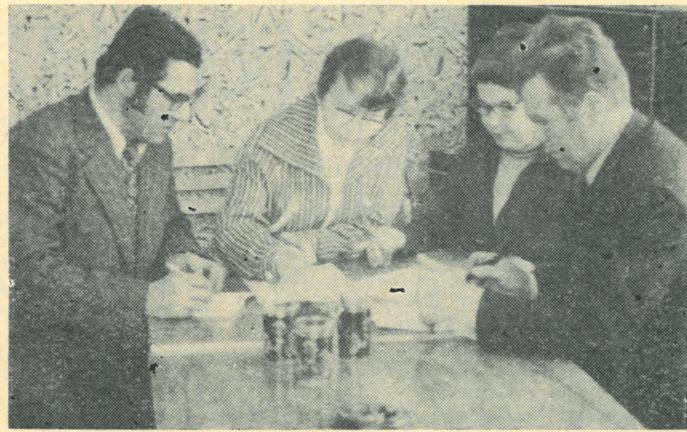
Hans také vycítil, že by Vašku mohl být zasměšněn, a proto dodal:

Laureáti recitačnej súťaže v Jablonke. Zľava doprava: Jerzy Bogacz a Irena Ďurčáková zo zákl. školy č. 2 v Hornej Zubrici — víťazi v staršej skupine (5.—8. tr.), Žofia Jašurová zo zákl. školy č. 3 vo Veľkej Lipnici-Skočíkoch — držiteľka druhého miesta v tejto skupine, vedľa víťaz v mladšej skupine (2.—4. tr.) Zdzisław Kulaviak zo zákl. školy v Dolnej Zubrici a Bronislava Zarembová zo zákl. školy č. 1 v Hornej Zubrici, ktorá vybojovala druhé miesto v mladšej skupine.

S peknými recitáciami v staršej skupine sa predstavili aj Anna Modlákova zo zákl. školy v Jablonke (3. miesto) Stanislav Capiak zo zákl. školy v Chyžnom (2. miesto) a Lýdia Pavlaková zo zákl. školy v Dolnej Zubrici (3. miesto).

Pracuje súťažná porota. Sprava doľava: predseda ÚV KSCaS kr. Ján Molitoris, riaditeľka školy v Chyžnom Stefania Kasperecká, učiteľka v zákl. škole č. 2 v Hornej Zubrici Lýdia Mšalová a red. Jan Šternog.

RECITACNÁ SÚŤAŽ V JABLONKE

5. decembra m.r. konalo sa v klubovni KSCaS v Jablonke druhé kolo recitačnej súťaže, usporiadanej Ústredným výborom a KOV KSCaS na Orave pre žiakov navštievajúcich hodiny slovenčiny na oravských základných školách. Zúčastnilo sa ho 17 najlepších recitátorov zo škôl v Chyžnom, Dolnej a Hornej Zubrici, Veľkej Lipnici č. 3 (Skočíky) a č. 4 (Privarovka) a Jablonke.

Podobne ako na spišských pretekoch, ktoré sa konali dva týždne skôr (pisali sme o tom v januárovom čísle Života) žiaci súťažili v dvoch skupinách: mladšej (2.—4. tr.) a staršej (5.—8. tr.). Medzi účastníkmi, ktorí sa prebojovali do druhého kola, boli aj niekoľki laureáti minuloročných súťaží, ako napr. Irena Ďurčáková, Zbigniew Joniak, Jerzy Bogacz, Anna Modlákova, Ján Paščiak a iní. Účasť týchto skúsených recitátorov zaručovala zdarný priebeh a dobrú úroveň súťaže.

A skutočne mladí oravskí recitátori nasklamali. Boli znamenite pripravení a ukázali sa naozaj z tej najlepšej:

stránky. Dokonalé ovládanie textov, skvelá výslovnosť a intonácia — takto bolo možno hodnotiť skoro všetkých súťažiacich. A keďže tohorečná súťaž mala ľubovoľnú tematiku, všetci zhromaždení mali možnosť vypočuť si pestrý a bohatý výber slovenskej, ako aj poľskej preloženej poézie, pripravený v značnej miere redakciou Život a poslaný prostredníctvom ÚV KSCaS jednotlivým školám. Niektoré verše sa sice viackrát opakovali — ved každý z recitátorov mal za úlohu prednieť tri ľubovoľné básne — jednako súťaž vobec nepôsobila dojmom jednotvárnosti. Naopak, práve to dovolilo ukázať celé bohatstvo a rozmanitosť interpretačných možností, vďaka rozdielnym prednesom tej istej básne jednotlivými žiakmi. Preto nie div, že súťažná porota: kr. J. Molitoris — predseda a učiteľky S. Kasperecká a L. Mšalová, ako aj J. Šternog za redakciu Život — členovia, mala pred sebou tvrdý oriešok, aby posúdila, ktorá recitácia bola najlepšia. Jej rozhodnutie bolo nasledovné:

V skupine mladších žiakov zvíťazil ZDZISLAV KULAVIAK (4. tr.) zo zákl. školy v Dolnej Zubrici. Druhé miesto obsadila BRONISLAVA ZAREMBOVÁ (4. tr.) zo zákl. školy č. 1 v Hornej Zubrici, a dva rovnocenné tretie miesta DANUTA MOCZOLOVA (4. tr.) zo zákl. školy v Chyžnom a KRISTÍNA JAŠUROVÁ (4. tr.) zo zákl. školy č. 3 vo Veľkej Lipnici-Skočíkoch.

V skupine starších žiakov dva rovnocenné prvé miesta údeliла porota IRENE ĎURČAKOVEJ (7. tr.) a JERZYMU BOGACZOVÍ (8. tr.) zo zákl. školy č. 2 v Hornej Zubrici. Druhé miesto obsadila ŽOFIA JAŠUROVÁ (6. tr.) zo zákl. školy č. 3 vo Veľkej Lipnici-Skočíkoch a STANISLAV CAPIAK (7. tr.) zo zákl. školy v Chyžnom. Tretie rovnocenné miesta vybojovali: ANNA MODLÁKOVÁ (7. tr.) zo zákl. školy v Jablonke, DANUTA BANDYKOVÁ (8. tr.) zo zákl. školy č. 4 vo Veľkej Lipnici-Privarovke a LÝDIA PAVLAKOVÁ (7. tr.) zo zákl. školy v Dolnej Zubrici.

Laureáti súťaže dostali diplomy a všetci účastníci pekné slovenské knihy, ktoré im venoval Ústredný výbor KSCaS.

Nemalý podiel na dobrej úrovni jablonskej súťaže mali nepochybne učiteelia, ktorí žiakov pripravovali a ich na recitáciách aj sprevádzali, teda S. Kasperecká zo zákl. školy v Chyžnom, E. Kowaleczyk v Privarovke, A. Chalupková v Skočíkoch, L. Mšalová v Hornej Zubrici, A. Kulaviaková v Dolnej Zubrici a M. Kozubová v Jablonke. Skôdaj len, že sa tohto pekného a užitočného podujatia nezúčastnila základná škola v Podvilku. A predsa mladí Podvilkanci by boli iste radi zapojili o meno najlepšieho recitátora na Orave. Dúfajme, že na budúce súťaže aj ich už uvidíme.

Ako sme už písali, víťazi súťaže z Oravy a Spiša postúpili do finále, ktoré sa malo konať v decembri m.r. Avšak z organizačných príčin bolo preložené na tento rok.

Text a snímky: JÁN ŠTERNOGA

Cez prestávku. Sprava učiteľka zákl. školy v Jablonke Margita Kozubová, vedľa učiteľka slovenčiny vo Veľkej Lipnici-Skočíkoch Anna Chalupková a žiaci.

Účastníci súťaže počas prestávky.

LÁSKA A MÓDA

Medzi týmito pojмami je dosť veľká súvislosť. Predovšetkým móda v oblasti obliekania, účesov, kozmetických prostriedkov a pod. neznamená nič iné ako rôzne spôsoby uspokojovalia tej istej potreby — potreby páčiť sa. Každý cit sa totiž začína tým, že sa nám nejaká osoba začína páčiť. Napr. sexuálna príťaživosť vyžaduje, aby sa nám niekto páčil fyzicky. Ale láska — čo je oveľa širší pojem — si žiača, aby sa nám niekto páčil aj z iného hľadiska, trebars charakteru, psychiky, duševnej kultúry a pod. Aby žena upozornila na seba, snaží sa zaujať mužov svojim vonkajším, módnym výzorom. Pritom móda — ako prostriedok a nie cieľ — je spravidla úvodnou etapou — impulzom v stykoch dvoch osôb. Až potom sa vzájomná pozornosť usmerňuje na iné črtu osobnosti človeka, ktorý nás zaujíma.

Páčia sa nám, samozrejme, žený pekné. Ale móda neustále koriguje názory na to, čo je pekné a čo by sa „malo“ páčiť. Keď svojho času zaviedla móda na silne vyvinuté prsia, à la Sofia Lorenová, dámska móda okamžite zaviedla veľké výstrihy,

ktoré sa však stali trápením žien z tohto hľadiska ukrátených (technika začala rýchlo vyrábať doplnky pre vyrovnanie tohto nedostatku). Saty s odvážnym výstrihom upozorňujú na plecia, šiju, líniu prs., podobne, ako zavedená móda „mini“ upozorňuje na tvár nôh, k zúfalstvu majiteliek ixových buď príliš silných alebo príliš štíhlých lýtok. Preto so zreteľom na módni diktátori začali súčasne zavádzat módu „maxi“. Tým sa značne vyrovnnali šance žien majúcich možnosť svoje vnámy odhaliť buď rôzne nedostatky ukryté.

Samozrejme, je veľmi zle, keď iba zovnajšok rozhoduje o voľbe objektu našich citov. Nemal by rozhodovať, ale mož ovplyvniť, ba často aj ovplyvňuje. Môže sa totiž stať, že keď za takýmto pôvabným zovnajškom sa skrýva myšlienková či citová prázdnota, tak môda sa obráti proti svojej zbožňovateľke, ktorá sice ľahko na seba upozorní, ale ešte ľahšie rozčari pri bližšom zoznámení sa. Keď jeden z partnerov môže ponuknúť druhému iba vonkajší výzor, že ako knihá zložená z pekných obálok a prázdných strán. Takúto knihu radi berieme do rúk, ale potom — s ešte väčším sklamáním — ju odhadzujeme.

NÁPOJE LÁSKY

Niekto rastlinám sa voľakej pripisovalo v láske zážračnú moc. Pripravovali sa z nich tzv. nápoje lásky, ktorí vraj po vypití vzbudzovali u daných osôb tento ušľachtilý ľudský cit. Ako sa v nedávnej minulosti dokázalo, išlo o látky podobné svojimi učinkami samičiemu sexuálnemu hormónu — folikulinu, ktorý má vplyv aj na hormonálnu ľudského tela. Tieto látky sa u niektorých rastlín vyskytujú v kvetoch, zase u iných v plodoch, listoch, byliach alebo v korenach. Nápoje lásky sa pripravovali miešaním extraktov viacerých druhov rastlín, do ktorých sa často pridávalo aj výfažky jedovatých rastlín, spôsobujúce u ľudí sladké opojenie a príjemné halucinácie, a vo väčších dávkach stavky vytrženia a extázy, ale niekedy aj otravy. Na takéto účely sa napr. používali výfažky z ľuľkovca zlomocného, blenu čierneho, durmanu obyčajného, mandragory, železná lekárskeho, žen-šenú, ale i takého silného a nebezpečného narkotika, ako je marihuana, ktorá sa získava z konopy indickej.

Cit lásky a fantázia zamilovaných ľudí často vo svojej vynaliezavosti nepoznajú hranice. Už v dávnej minulosti ľudia zistili, že výfažky niektorých rastlín majú schopnosť vyvoláť u ľadka sladké ľubostné sny. O takejto látke sa v starých herbároch píše pri púpave lekárskej. Podobnému účelu slúžili tiež mak siaty a konopa siata. Zase ako talizman pre šťastie v láske nosili kedysi mladí ľudia niektoré rastliny stále pri sebe. V tejto súvislosti je známy na slovenskom vidieku napr. áron škvŕnitý, ktorý sa vraj nosieval za pásom.

Na slovenskom a poľskom vidieku sa na vzplanutie lásky pripravovali odvary z ľubochníka bodkovaného (po poľsky — lubczyk) a zo stielok lišajníka pľuzgierky islandskej, ktoré dievčata veľmi rády ponúkali mládežencom. Iné druhy rastlín si zasa dievčatá dávali do kúpeľa, aby skrásnili a tak si potom definitívne získali lásku vyvoleného mládežca. Takými boli napr. žltohlav európsky, a vratič. Nevedno, či tieto nápoje lásky naozaj pomáhali, ale ľudia verili. A vraj viera hory prenáša...

Sprac. J.S.

Nebolo možno zastaviť,
nebolo možno zahatať,
nebolo možno zvrátiť späť,
čo prúdy krvi priplavili,
čo utrpenie vykúpilo,
čo milióny žitím zaplatili.

Kto nechápal, musel nabok,
kto zavadzal, musel z cesty,
kto vzpriečil sa, musel padnúť.
Prerazil prud života
a nesie spravodlivosť,
nesie krajšiu budúcnosť.

STANISLAV K. NEUMANN

A HRDÝ BUD

A hrđý bud,
žes vytrval,
žes neposkvrnil ústa ani hrud
falešnou řecí.

Takový byl můj lid
s kosou a kladivem.
Na jitřní čekal svit,
čekal a věřil.

Úrodu novou sklidí sám,
sám se svými.
Jděte mu z cesty. Staví chrám
bratrské doby.

slovník Života

(30)

POĽSKY	SLOVENSKY	ČESKÝ	běben	bubon	buben
bezpieczeństwo	bezpečnosť	bezpečnost	běkart	pankhart	bastard
bezpiecznik	poistka	pojistka	biadać	nariekať	naříkat
bezpie-	bezpečnosť	bezpečnost	bialaczka	leukémia	leukémie
czństwo	(úrad)	(úřad)	bialko	bielko	bílek
bezpolciowy	bezpolhlavný	bezpolhlavný	bialogwardzista	bielogvardiejec	bělogvardějec
bezpostaciowy	beztvárný	beztvárný	białoskóry	beloch	běloch
bezprocentowy	bezúročný	bezúročný	białowłosy	bielovlasý	bělovlasý
bezprzytomny	bezvedomý	bezvedomý	bialy	biely	bílý
bezrobocie	nezamestnanost	nezaměstnanost	biblioteka	knižnica	knihovna
bezruch	nehybnosť	nehybnost	biba	pijatika	pitka
beztreściowy	bezobsažný	bezobsažný	bibosz	pijan	piják
bezetroski	bezstarostný	bezstarostný	bibula	pijavy papier	pijavy papir
bezwartościowy	bezceenný	bezceenný	bibuľka	hodvábny papier	pijáček
bezwarunkowo	bezpodmienečne	bezpodmínečně	bicz	bič	bič
bez wątpienia	nepochybne	nepochybňe	biec	bežať	běžet
bezwiednie	mimovoľne	nevědomky	bieda	bieda	bída
bezwlad	nevládnosť	bezládnost	biedak	chudák	chudák
bezwładny	nevládny	bezládný	bied-	dvojkolesový	dvoukolový
bezwłasno-	nesvoj-	nesvč-	ka	vozik	vozík
wolność	právnosť	právnost	biedniak	malý rolník	malý rolník
bezwyścied	nehanebnosť	nestydlosť	biedny	ubohý	ubohý
bezwyględnie	bezoħładne	bezoħledne	biedowač	žiť v biede	žít v nouzi
bezzasadny	bezpodstatný	bezpodstatný	bieg	beh	běh
bez zwłoki	bez meškania	bez prodlení	biegać	bežec	běžec
bezzwlocznie	neodkladne	neokladně	biegle	dokonale	dokonale
bezzwrotny	nenaŕvatný	nenaŕvatný	biegun	pól	pól
bezzenny	neženatý	neženatý	biegunka	hnačka	průjem
			bielizna	bielizeň	prádlo

LIDÉ ROKY UDÁLOSTI

ÚNOR — TEBRUÁR

1. II. 1882. Narodila se Marie Majerová, česká spisovatelka, národní umělkyně, nositelka Rádu práce (zemřela 1966).

1. II. 1946. Vyhľásenie Maďarskej lidovej republiky.
2. II. 1943. Vítězství sovětských vojsk v bitvě u Stalingradu (dnes Volgograd), která trvala od 17. července 1942 a byla jednou z největších a rozhořujících strategických operací ve druhé světové válce.

2. II. 1812. V Záhorí, okres Martin, se narodil Jonáš Záboršký, slovenský spisovatel a dramatik, jehož tvorba zahájila ve slovenské literatuře období kritického realismu. Jeho satirické prózy a veselohry, veršované bajky a historické tragédie ukazují realistický obraz jeho doby a jsou prochnutý rozhovřením nad národním a sociálním útlakem slovenského lidu a úsilím o jejich odstranění (zemřel 23. I. 1876).

5. II. 1942. Do Buzuluku v SSSR přijela skupina prvních 88 československých vojáků, tzv. instruktorské a velitelské kádry 1. československé vojenské jednotky v SSSR, jejímž velitelem byl podplukovník L. Svoboda. Tím bylo prakticky zahájeno její formování na základě spojenecké smlouvy, kterou v červenci uzavřela československá a sovětská vláda. 7. února zahájila činnost přijímací a odvodní komise. Toho dne se kromě mužů přihlásily i ženy — dobrovolnice, jimž pak byla udělena hodnost vojínů, což bylo prvním případem v dějinách československé armády.

7. II. 1862. V holandském Rotterdamu zemřel český hudební skladatel a kapelník František Skroup, tvůrce první české opery na slova básníka J.K. Chmelenského Dráteník a hudby k Tylové činohře Fidlovačka. Píšeň Kde domov můj z této hry se stala českou národní hymnou (naroden 3. VI. 1801).

10. II. 1857. Zemřel Alexandr Puškin, velký ruský básník, tvůrce novodobé ruské literatury (naroden 6. VI. 1799).

10.—11. II. Utvoření Svazu vesnické mládeže. V roce 1973 Svaz změnil název na Socialistický svaz vesnické mládeže.

12. II. 1827. V Brezové pod Oradlom se narodil Juraj Jurkovič, slovenský národní buditel, spoluzařadatel Matice slovenské (zemřel 28. III. 1903).

15. II. 1857. Zemřel Michail Glinka, významný ruský skladatel, zakladatel ruské národní klasické hudby (naroden 20. V. 1804).

16. II. 1757. Narodil se Julian Ursyn Niemcewicz, polský básník, dramatik, prozaik, politický a společenský pracovník a kulturní činitel (zemřel 21. V. 1841).

19. II. 1812. Narodil se Zygmunt Krasiński, jeden z největších spisovatelů polského romantismu, básník a dramatický spisovatel (zemřel 23. II. 1859).

20.—25. II. 1948. Těchto šest únorových dní bylo v Československu dovršením boje mezi pracujícím lidem a reakcí o charakter republiky. Začala je vládní krize vyvolaná 20. února reakčními ministry v naději, že president E. Beneš jmenuje úřednickou vládu, která umožní návrat Československa je kapitalismu. Avšak generální stávka, zahájená z iniciativy KSČ, ukázala, že reakce nemá podporu mas. V Praze, Bratislavě a jiných městech se konaly mohutné manifestace pracujících za vytvoření nové lidové vlády, které přinutily ministra Beneše, aby přijal demisi ministrů a jmenoval novou vládu obrozené Národní fronty Čechů a Slováků. 25. února vládní krize skončila vítězstvím pracujícího lidu pod vedením KSČ v čele s Klementem Gottwaldem.

22. II. 1732. Narodil se George Washington, první president USA (zemřel 12. XII. 1799).

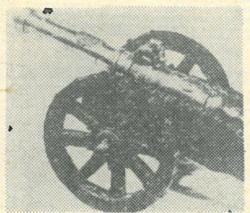
22. II. 1897. Ve Varšavě se narodil Karol Świerczewski, vynikající pracovník polského a mezinárodního dělnického hnutí, jeden z nejpopulárnějších velitelů republikánské armády za občanské války ve Španělsku, kde pod pseudonymem Walter velel v letech 1937—38 XIV. mezinárodní brigádě a pak divizi A a 35. mezinárodní divizi. Za druhé světové války K. Świerczewski bojoval v řadách Rudé armády. V roce 1943 byl spoluorganizátorem polské armády v SSSR a pak 2. armády Polského vojska, které pod jeho velením došly k Labi a zúčastnily se osvobození Československa. Padli u Baligrodu (Bieszczady) 28. března 1947 v boji s banditami UPA.

23. II. Den Sovětské armády a námořních sil.

26. II. 1657. Byla založena Košická univerzita.

28. II. 1812. Zemřel Hugo Kołłątaj, vynikající polský spisovatel, politik, filosof a reformátor škol, přední účastník tábora reforem, spolutvůrce Konstituce 3. máje (1791) (naroden 1. IV. 1750).

27. II. 1812. V Horní Lehote se narodil Samo Chalupka, jeden z nejvýznamnějších slovenských básníků, jehož tvorba nejhlučněji pronikla do širokých vrstev slovenského lidu a splynula s lidovou tvorbou. Vytvořil nezapomenutelné epické básně s historickými námitky, zejména z protitureckého a jánošíkovského boje, o lásce k vlasti a o boji za národní svobodu. Svou víru v hrdinství lidových bojovníků a v jejich odhodlání bránit svobodu projevil zejména ve své nejrozšířejší slavné básni Mor ho, uveřejněně poprvé v roce 1864 v Sokole, která spolu s ostatními jeho básněmi pomáhala udržet národní uvědomění v letech národního a sociálního útlaku. V roce 1830 se Chalupka zúčastnil v Haliči boje v polském národním povstání (zemřel 10. V. 1883).

DEJINAMI ŠTÚROV

Asi máloktočí z poľských turistov cestujúcich do Maďarska cez stredné Slovensko si uvedomuje, že pohraničná stanica a mestečko Štúrovo ležíace tesne na ľavom brehu Dunaja, ktorého južný, teď pravý breh patri k susednému Maďarsku — to sú voľakedajšie Parkany. A že práve tunajšia Turci ustúpujúci spod Viedne sa v r. 1683 ešte raz postavili na odpor a znova boli porazení vojskami Jana III. Sobieskeho.

Uzemie Štúrova a vôbec celej tejto oblasti bolo už v najdávnejšej minulosti dôležitým strategickým mestom. Tuna Hron, odvodňujúci malými horskými potokmi veľkú časť hornatej stredoslovenskej oblasti, vlieva svoje vody do Dunaja. Táto mohutná rieka, ktorej tok zo západu na východ, na celej slovenskej strane sprevádzaná podunajskou nízinou a neďaleko za vtokom Hronu, po dvoch veľkých ohyboch sa otáča na juh a znova sa dostáva do zajatia vrchov. Význam tohto územia zdôrazňovala aj existencia starého brodu, ktorý stadiaľ viedol cez Dunaj k pahorkovitej vývýšenine na pravom brehu. Tento dôležitý prechod cez Dunaj strážil stredoveký hrad, ktorý zanikol po vpade Turkov na územie Štúrova.

Podľa mienky archeológov človek násiel tunu vhodné podmienky pre svoje sídliská už v mädréj dobe kamennej a

do nášho letopočtu sa tu vystriedali mnohé, poväčšiné neznáme z mena generácie etnických skupín, bojových kočovných kmeňov a tvorcov usadlého života. Boli to loveci, pastieri a rolníci, chovatelia domáčich zvierat a remeselníci, kupci i bojovníci, slobodní a poddaní. Asimilovali sa s inými skupinami a zanikali, prichádzali noví. Kontinuitu ich života starostlivo sledujú archeológovia na základe mnohých nálezov v jaskyniach, v popolnico-vých pohrebiskách, skrytých hluboko v zemi, či v objavených prastarých osadách.

V 1. storočí nášho letopočtu na pravom brehu Dunaja sa usadili Rimania, ktorí na území dnešného Rakúska založili rímsku provinciu nazvanú Noricum a v Zadunajsku provinciu Panóniu. V starovekom Tusculu nedaleko Ríma sa uchoval na zlomku kamennej dosky poškodený latinský nápis: „Marcus Vinicius, syn Publius, konzul, člen zboru pätnásťich pre konanie obeti, prétor, kvestor, ako miestodržiteľ cisára Augusta v Ilyriku prenikol prvý za rieku Dunaj, vojsko Dákov a Basternov porazil a rozprášil, Kotinov, Osov... a Anartiov podrobil cisárovi Augustovi a rímskemu národu.“ Stalo sa to okolo 10. roka pre n.l. Takmer za Rimani prenikli zo severu nad ľavý breh Dunaja germánske kmene barbarov a nastalo skoro štyristoročné obdobie búrlivých bojov barbarsko-rímskych.

Na ochranu svojich provincií pred germánskym náporom, Rimania vybudovali mohutný systém pevností so stálymi posádkami, povedomou „rímsku hranicu“ na Dunaji. Jednu z pevností, nazývanú Salva, vybudovali aj naproti Štúrova, na mieste dnešného Ostrihomu. Historici usudzujú, že takáto pevnosť alebo rímska stanica vznikla aj na území Štúrova.

Ked začala upadať moc svetovej nadvlády Rimanov, niekde v 5. a 6. storočí n.l. sa zjavili Slovania, ktorí za vojen-ských zrážok s Byzantskom, Avarmi, Frankami a inými, v priebehu krátkeho obdobia sa rozšírili daleko na západ a zaujali takmer dve tretiny Európy. Súčasné ich nazývajú Venedi. Neskoršie, keď sa Venedi stali už významným celkom, nazývajú ich Slovienmi a Antamí. Meno Slovienov mala najpočetnejšia skupina slovanského ľudu: slovanské kmene pri Novgorode, pomorskí a polabskí Slovania, a uchovali si ho Slováci a Slovinci.

Byzantský historik Prokopius, ktorý bol súčasníkom byzantského cisára Justiniána a cisárovnej Teodory, pôsobil v rokoch 527–536 ako tajomník byzantského vojvodeu Belizara a sprevádzal ho na jeho vojnových výpravách. Udalosti z tohto obdobia opísal vo svojom najvýznamnejšom diele Historia. Zaujímavý je najmä jeho opis naddunajských Slovanov:

„Totíž týmto kmeňom, Slovienom a Antonom, nevládne jednotlivec, ale už oddávna žijú v demokracii, a preto u nich šťastie i nešťastie v živote, zdaz veci rovnako ako nezdar sú im záležitosťami spoločnými... Majú jedného boha, tvorca blesku, ktorého považujú za jediného pána všetkých vecí, prinášajú mu obete býkov a konajú iné pasvätné obrady. No keď im niekedy hrozí smrť alebo choroba, alebo sa vo vojne dostanú do nebezpečia, slubujú, ak z neho vyviaznu, že budú obetať bohu obec za svoj život. Ked sa záchránili, obetujú, ako slúbili, a myslia, že záchrana bola vykúpená prinesenou obeťou. Uctievajú väsk rieky i vily a ďalšie božstvá. Bývajú v úbohých chatrčach, často menia obydlie. Do vojny idú proti nepriateľom peši so štími a kopijami v rukách, brnenie si nikdy neobliekajú... Všetci majú jeden spoločný jazyk, neu-melý, barbarský. Ani výzorom sa navzájom nelíšia. Vzrastom a ohromou silou líšia sa od ostatných, kožu a vlasys nemajú ani príliš biele, vlastne plavé, ani celkom čierne, ale sú trochu hnedašti.“

Na inom mieste Prokopius zaznamenáva v Historia spôsob boja slovanských „barbarov“:

„Toto mesto dobyli nasledovným spôsobom: Väčšina z nich sa skryla pred opevnením na ľažko prechodných miestach, ale niektorí sa zjavili pri bránoch, ktoré boli

obrátené na východ, a znepokojovali Romajov, čo boli na muroch. Romajskí vojaci, ktorí boli na tej strane, keď myslili, že nepriateľov nie je viac, než kolkých vidia, chopili sa zbrane a hned vytiahli všetci proti nim. Barbari začali ustupovať predstierajúc, že sa naňakali prepadu, a dali sa na útek. Romajovia však, strhnuti prenasledovaním, dostali sa ďaleko od hradieb. Vtedy vyrazili tí, čo boli v úkryte, objavili sa v tyle prenasledujúcich a znemožnili im vratiť sa späť do mesta. Aj tí, čo predstierali, že utekajú, obrátili sa k nim tvárou a dostali ich z obklúčenia. Barbari ich všetkých zničili a potom sa vrhli k hradbám. Obyvatelia mesta, zvábeni vojenskej podpory, boli úplne bezmocní, ale predsa začali odražať útočníkov, nakoľko len v danom položení mohli. Predovšetkým liali na útočníkov horúci olej a smolu a všetok ľud hádzal na nich kamene, ale predsa dľho neodrážali hroziace im nebezpečenstvo, barbari ich zasypali strelami, prinútili opustiť hradby, a pristávajúc k mŕvu rebríky, násilím dobyli mesto.“

Iný byzantský dejepisec, známy pod menom Pseudo-Maurikios, ktorý žil v 6. storočí radí, ako treba bojovať proti Slovinom a zaznačuje:

„Radi používajú úkly, náhle prepady i rabovačky, vytvárajú si tak v noci i v dne rozličné úskoky. V skúsenosti prechádzajú rieky prevýšajú všetkých a dokonale znášajú pobyt vo vode, takže často niektorí z nich, keď ich za pobyt doma prekvapilo nejaké nebezpečenstvo, ponoria sa hluboko do vody a držia v ústach dlhé trstiny, ktoré sú na ten čiel prispôsobené, totíž po celej dĺžke duté a siahajúce až na povrch vody. A ležiac na znaku v hlbine, cez ne dýchajú a vydržia tak viac ako hodinu, nevzbudiac podozrenie nikoho, lebo ak azda trstinu vidia z brehu, čo o tom nevedia, domnievajú sa, že narastla vo vode. Ako zbraň každý nosí dva krátke oštupy, niektorí tiež pekné štíty, ktoré pri nosení prekážajú. Používajú aj drevene luki a krátke šípy, napuštené jedom, ktorý hned učinkuje, ak poranený nevypije protilek alebo ak si ne-pomôže inými prostriedkami, ktoré sú známe skúseným lekárom, alebo ak pri-padne nevyreže ranu, aby sa otrava ne-rozšírila i do ostatného tela...“

Pretože nestriaďa nad sebou nadyládu... nepoznajú bojový šík a neobľubujú bojovať v uzavretých oddieloch alebo sa objavovať na holých a rovinatých miestach...

Výpravy proti ním treba robiť v zime, keď stromy sú bez listia a neu-možnia im ukryť a okrem toho sneh pre-záradza stopy utekajúcich...“

V 6. storočí stiahli do Podunajskej níziny z kaukazských stepí turkotárske

Bitka vojsk Jána Sobieskeho pri Parkane v r. 1683; súdoba medirytina a lept od J. Nypoorta.

ju pokladá za lichotenie. Ak bude zlá, pochopím ju ako varovanie. Sľubujem vám, že vám budem vďačná, nech bude akákoľvek. Tak teda začnite.

Tón jej posledných slov nepripúšťal nijaké uvažovanie ani odklad.

Balsamo vzal gulatú karafu s krátkym a úzkym hrdom a postavil ju na zlatu misu.

V tomto osvetlení voda žiarila prudkými zábleskami, po okrajoch ako perle, v strede ako diamant, čo hádačovmu zraku zrejme odhalovalo nejaký skrytý význam.

Všetci zatichli.

Balsamo zdvíhol krištáľovú karafu pred oči, chvíľku ju sústredene pozoroval, pokrútil hlavou a za poslal na stôl.

— Prosím? — povedala princezná.

— Nemôžem hovoriť, — odvetil Balsamo.

Výraz na tvári Márie Antoinetty celkom jednoznačne hovoril: To nič, ved' ja viem, ako prinútiť hovoriť toho, kto chce mlčať.

— Pretože mi nemáte čo povedať? — spýtala sa nahlas.

— Madame, určité veci sa kniežatám nesmú nikdy povedať, — odvetil Balsamo tónom, z ktorého bolozjavné, že je odhodlaný odporovať aj rozkazom samotnej následnícky trónu.

— Najmä keď tie veci možno vy-

jadriť, musím to opakovať ešte raz, jediným slovom: nič.

— Madame, to nie je tá pravá príčina, ba práve naopak. Zdalo sa, že Balsamo sa dostal do slepej uličky. Kardinál sa mu začal smiať do očí, barón podišiel k nemu a zahučal:

— Pozrite sa len, môj čarodejník sa už vyčerpal, dlho nevydržal. Teraz už zostáva len to, aby sa zlaté misy premenili na hroznové listy ako v orientálnej rozprávke.

— Radšej by som videla obyčajné hroznové listie ako všetky tiekrámy, ktoré tu pán vyložil, aby mi mohol byť predstavený.

— Madame, ráchte si spomenúť, že som sa o túto česť nijako neusiloval, — odpovedal Balsamo a priam osinol.

— Pane, nebolo neľahké uhádnuť, že o to požiadam.

— Prepáčte mu to, madame, urobil to v dobrom úmysle, — zašepkala Andrée.

— A ja vám hovorím, že to nebol správne, — odpovedala Mária Antoinetta ticho, že ju počuli iba Balsamo a Andrée. — Človek sa predsa nepovýší tým, že pokori starca. A čo sa týka mňa, môžem piť zo skleného, ale aj zo činového šľachtického pohára, ale nikto mňa, následníčku francúzskeho trónu, nemôže nútiať, aby som pila zo zlatého pohára nejakého podvodníka.

Balsamo sa vystrel a striasol sa, akoby ho uštipla zmaja.

— Madame, som pripravený odhalíť pred vami váš osud, lebo vaša zaslepenosť vás nútia, aby ste ho poznali, — povedal chvějúcim sa hlasom, ale chladným tónom.

Svoje slová vyslovil tak pevne a zároveň výhražne, že v všetkých prítomných mrzla krv v žilách.

Mladá arcivojvodkyňa navidomči zbledla.

— Nepočúvaj ho, dcéra moja — povedala po nemecky stará dáma.

— Nechajte ju, nech počuje, checia viedieť, nuž nech ha dozvie, — nemecky odpovedal Balsamo.

Protože po nemecky rozumelo iba niekoľko ľudí, situácia pôsobila ešte tajomnejšie.

— Len nech hovorí, — odmietla princezná starú varovkyňu, — len nech hovorí. Keby som mu teraz povedala, aby mlčal, myslil by si, že sa bojím.

Balsamo začul, čo si hovoria, a na perách sa mu mihol pochmúrný úsmev.

— Správne som povedal, že je to odvaha z nadutosti, — zašepkala.

— Hovorte, pane, hovorte.

— Vaša kráľovská Výsost teda žiada, aby som hovoril.

— Nikdy neodvolávam svoje roz-odhodnutia.

— Ale iba s vami osamote, mada-me.

— Prosím. Dosta-mych. Vzdialte sa princezná a pokynu ciela, že rozkaz pla-

— Aj to je jeden ako dosiahnuť súkru-vská pane? — obrá-sama.

— Nemali by ste a dame. Som iba náro-používam, aby vás o-ve osud, ten vám to viti, dobre pomôst. Ja k rozmary. Nezazlievam otálam, a nežiadajem zaplatiť za nešfa-stisneblahým poslom.

— Čakajú ma te-fasta? — spýtala s mierená a odzbroj-úctlivým výzorom gno-vanostou.

— Ano, madame, ve-

— Porozprávajte si.

— Pokuším sa.

— Teda?

— Spýtajte sa m-

— Predovšetkým mo-

— Bude žiť šťastne?

— Ktorá? Tá, ktorá o-

— Ach, moja pran-

— Mária Terézia, m-

— Karolína.

— Vaše nešťastia-

— Budú sa týkať ná-

— Vás a vašej ne-

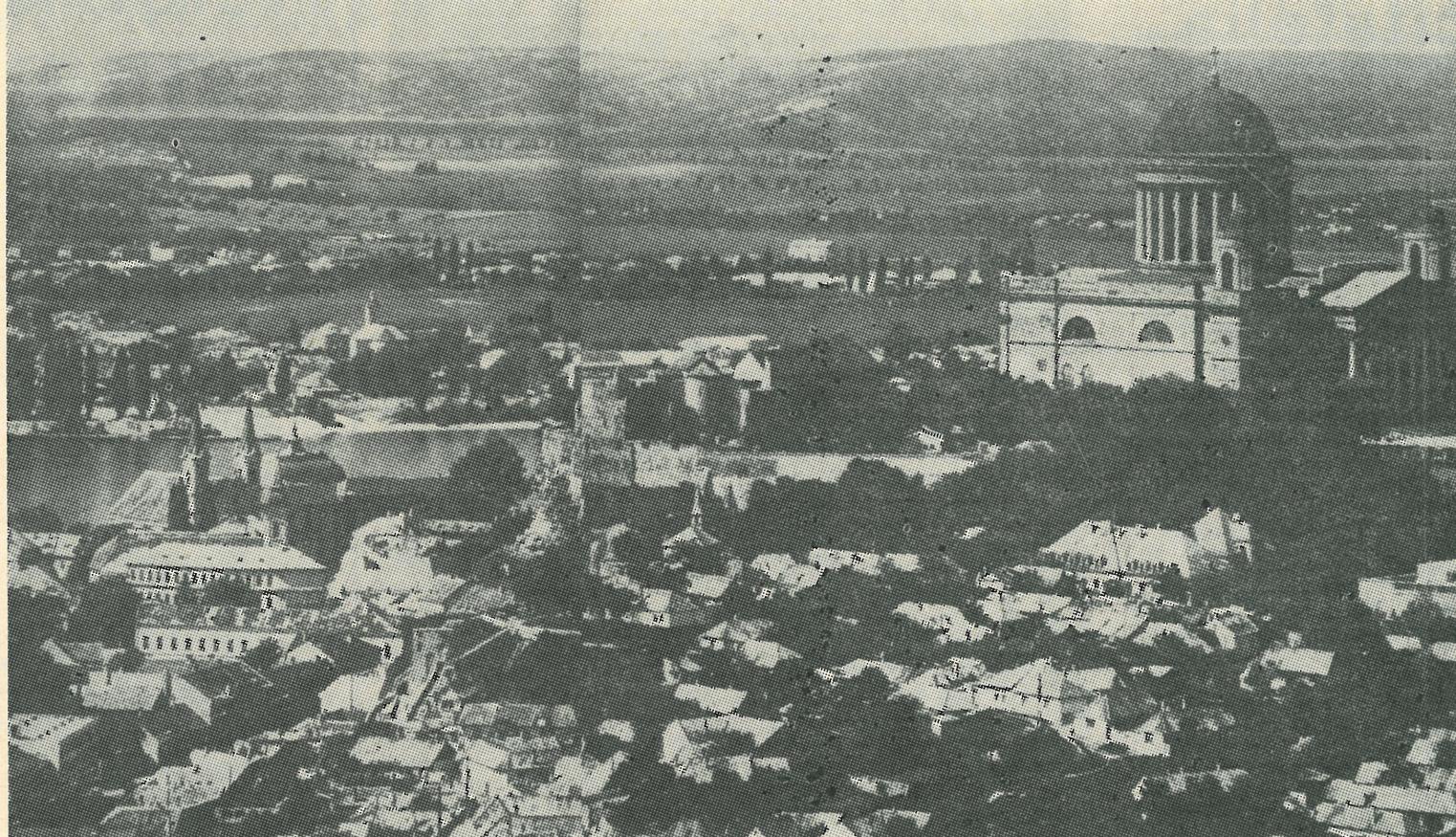
kočovné kmene Avarov, ktorí za krátky čas si podrobili všetky okolité slovanské kmene a odtiaľ prechádzajúce z miesta na miesto, pustošili strednú Európu. Proti krutej nadvláde Aavarov vypuklo v r. 623 povstanie podunajských Slovienov, z ktorého v nasledujúcom roku vznikol prvý známy západoslovenský štát — Samova ríša, predchodca Veľkomoravskej ríše.

Vznik nového slovanského štátu, Veľkomoravskej ríše primiesol veľké politické, hospodárske a spoločenské zmeny vo vývoji jej slovanského ľudu a zároveň hlboko zasiahol do európskych dejín aj po páde Veľkej Moravy v 10. storočí. Kraje na západ od rieky Moravy sa o niekoľko desaťročí natrvalo začlenili do mladého štátu českých Premyslovcov, kym východná časť bola ovládnutá Maďarmi pod vodcťvom Arpáda. Tu, na troskách Veľkomoravskej ríše a z Koceľovho kniežatstva v Zadunajsku vyráslo postupne Uhorské kráľovstvo, v ktorom bolo Slovensku súdené žiť cez celé tisícročie v jednom štáte, kde vládnucu úlohu prevzali na seba Maďari. Osudy územia Štúrova sa nelišili od osudov celého Slovenska.

Dnešné mesto Štúrovo vzniklo spojením dvoch susedných osád Parkanov a Nány, ležiacich tesne oproti rozloženému na návrši protiľahlému brehu Dunaja, jedného z najstarších miest Maďarska — Ostrihomu (Esztergom), niekdajšej pevnosti Franskej ríše Karola Veľkého — Ostreringumu.

Parkan bol pôvodne nazývaný Kakat, a toto meno má dodnes najstaršia časť mestečka. Písomne sa prvý raz spomína v zachovanej listine svätožadického opátstva z r. 1075. Uhorský kráľ Gejza I. daroval ňou opátstvu desať domov kakatských lodiárov a tri poplužia zeme. V r. 1157 písomná správa spomína aj osadu Nánu. Bola ňou darovacia listina kráľa Gejzu II., ktorý kráľovský dan zo soli, vyberanej v Náne a Kakate, daroval ostrihomskej kapitule. Neskoršie v r. 1215, kráľ Ondrej II. daroval ostrihomskej kapitule ako korunovačný dar príjmy z kakatského prístavu a myto vyberané od obchodníkov prechádzajúcich po Dunaji. Tieto výsady im potom potvrdil pápež Innocent III.

V neskoršom období Kakat sa stal svedkom aj križiackej vojenskej výpravy rímskeho cisára Fridricha I. Barbarossa, ktorý zhromaždił početné vojsko a vydal sa ako prvý európsky panovník na pochod do Svätej zeme. Časť križiackej výpravy sa plávila Dunajom, väčšia časť išla peši po obidvoch brehoch Dunaja, teda aj cez Kakat. Tu rímskeho cisára vitaný kráľ Béla III. a v Ostrihome usporiadal na jeho počesť veľkolepu slávnosť. Kakat bol aj svedkom bojov o uhorskú korunu, ktor-

Pohľad z ostrihomského návršia na Štúrovo, na druhom brehu Dunaja. V popredí monumentálna katedrála.

ré v krajinu vyvrcholili po smrti posledného kráľa z dynastie Arpádovcov Ondreja III.

Další vývoj osídlenia tohto územia začal vpád Turkov, ktorí pod vodcťvom bega Mahmeda sa tu prvý raz zjavili v r. 1530 s niekoľkotisícovým vojskom na pomoc Jánovi Zápolskemu v boji o uhorskú dynastiu proti kráľovi Ferdinandovi. Dalšíu pohromu tomuto územiu priniesol pád Ostrihomu v r. 1543, ktorý moc Turkov v Uhorsku značne upevnil. Vlny tureckého spustošenia zasahovali stále ďalej súčasťou Slovenska. Pri týchto bojoch zanikla aj osada Kakat, o ktorej Urbár majetkov ostrihomského arcibiskupstva z r. 1571 uvádza, že osada je úplne spustošená a niete v nej vôbec domov. Na jej strategicky dôležitom mieste Turci vybudovali palankové opevnenie, tzv. Džigerdelen Parkan, čo v turecké znamená pevnosť. Súvisí s tým neskoršie názov osady — Parkan, ktorý sa používal až do obdobia druhej svetovej vojny.

Ako uvádzajú historické pramene zo 16. storočia, turecká pevnosť v Parkane mala tvar štvorhranu a na každej hrane boli štvorhranné bašty. Medzi dvoma radmi brvnových stien bola nasypaná zemina. Celá palanka bola obohnána hlbokou priekopou, do ktorej sa privádzala voda z Dunaja. Turci si tunu držali stálu posádku, ktorá bola pričlenená k ostrihomskému sandžaku. Neskoršie opevnenie Parkanu Turci zosilnili a umocnili posádku.

Začiatok konca fažkej éry tureckých vpádov a tureckej nadvlády priniesla ich porážka pod Viedňou a Parkanom. Tuhé boje pri Parkane sa točili tri dni, od 7. do 9. októbra r. 1683. Prvé dva dni útočili vojská Jana Sobieskeho, ktoré najskôr prišli k Parkanu. Po príchode vojsk Karola Lotrinského, spojené vojská obklúčili pevnosť s asi 15-tisícovou armádou tureckého vezira Kara Mehmeda a na treći deň, po niekoľkohodinovom boji ju úplne porazili. 27. októbra oslobodili spojené vojská aj Ostrihom.

Po týchto víťazstvach Európu zachvátila vlna nadšenia. Vytvorila sa veľká protiturecká koalícia „svätá liga“ stredoeurópskych štátov, ku ktorej sa neskôr pridalo aj Rusko. V poslednej vlni boja o oslobodenie Uhorska, po dvojmesačnom obliehaní boli oslobodené Nové Zámky a Turci vytlačení z územia dnešného Slovenska. V nasledujúcom roku bol oslobodený Budín, a roku 1699 bola ukončená turecká veľká vojna mierom v Karlovej. Poldruhastoročné panstvo krutého tureckého polmesiaca sa skončilo. Najväčší osob z tohto víťazstva mali Habsburgovia, ktorým sa o rok neskôr dostalo celé Uhorsko a s ním aj Slovensko, a ktorí o necelých sto rokov, keď ich moc vzrástla, mali významný podiel na zničení poľského štátu. Štúrovo znova ožilo až začiatkom 18. storočia, keď bolo nanovo vybudované. V r. 1724 dostalo právo konáť výročný (trojdňový) trh na Šimona a Judu, ktorý

sa koná dodnes v októbri a je spojený s rázovitými atrakciami a špecialitami ľudovej kuchyne. V r. 1813 Štúrovo sa stalo okresným sídlom. Ale tuhé boje o slobodu mesta sa viedli naposlasy až na sklonku druhej svetovej vojny, keď Sovietska armáda v budapeštianskej operácii, za silného odporu ustúpujúcej nemeckej armády, oslobodila Štúrovo 28. októbra 1944.

Na rozsiahлом štúrovskom cintoríne v jednotlivých a spoločných hroboch je pochovaných 524 sovietskych vojakov, ktorí položili svoje životy za oslobodenie tejto zeme.

Dnešnou dominantou rozvíjajúceho sa v Štúrove priemyslu je veľký papiernicko-cellulózový závod na spracovanie listnatého dreva, jeden z najväčších na Slovensku vôbec. Aj tunajšia stanica patrí medzi najväčšie tranzitné miesta republiky. Na pobreží Dunaja, druhej najväčšej rieky v Európe, sa nachádza jedna z najkrajších pláží na Slovensku s jemným riečnym pieskom. Mnohých návštěvníkov Štúrova lákajú sem aj termálne kúpele a pre tých, ktorí majú radi táborenie je to vyhľadávaný kraj prirodných rezervácií, krásnych pohľadov na Kovačovské a Belianske kopce a pekný výhľad na Ostrihom, s lesklou kupolou monumentálnej kapituly.

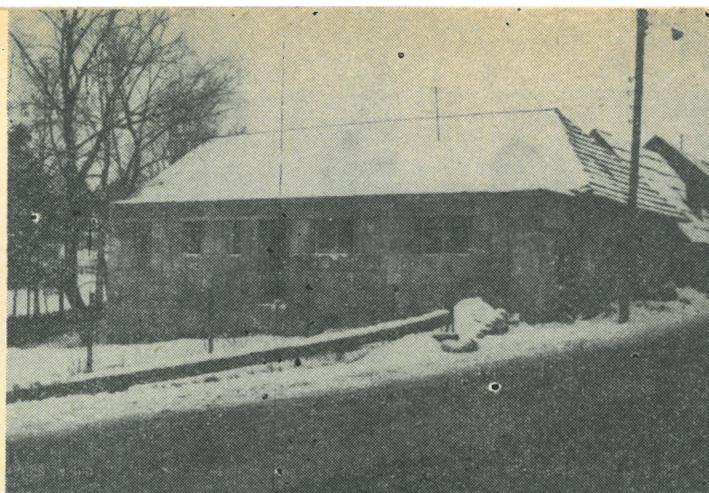
A. ADAMEC

— Môžete mi bližšie objasniť tie nešťastia?
— Môžem.
— Kráľovskú rodinu tvoria tra-ja princi?
— Ano.
— Je to vojvoda z Berry, gróf z Provinsksá a gróf z Artois.
— Celkom tak.
— Aký bude osud týchto troch princov?
— Budú vládnutie všetci traja.
— Budem teda bezdetná?
— Nie, budete mať deti.
— Nebudú to teda synovia?
— Budete mať aj synov.
— Prežijem teda tú bolest, že ich uvidím umierať?
— Budete nariekat, že jeden zomrel, a budete nariekat, že druhý ostal nažive.
— Manžel ma nebude milovať?
— Bude vás milovať.
— Veľmi?
— Prilíš.
— Aké nešťastia ma teda môžu, prosím vás, stretnúť, keď ma manžel bude milovať a moja rodina podporovať?
— Oboje vám bude chýbať.
— Zostane mi láska a podpora národa.
— Láska a podpora národa!... To je pokojný oceán... Videli ste, madame, oceán za búrkou.
— Budem konáť dobro a zabrániť tým, aby sa búrka zdvihla, a

keď sa zdvihne, zdvihne sa s ňou.
— Čím vyšia vlna, tým hlbšia prieplav je pod ňou.
— Boh ma neopustí.
— Boh nechráni hlavy, ktoré sám odsúdil.
— Pane, čo to rozprávate? Vôbec sa nestanem kráľovnou?
— Naopak, madame, ale kiežby sa nebu zapáčilo, aby ste sa ňou nestali!
Mária Antoinetta sa pohľadavo usmiala.
— Počúvajte dobre, madame, a spomeňte si, — pokračoval Balsamo.
— Počúvam.
— Všimli ste si tapisériu v izbe, v ktorej ste na francúzskej pôde po prvý raz nocovali?
— Áno, pane, — zachvela sa princezná.
— Co zobrazovala tá tapiséria?
— Vraždenie betlehemských ne-viniatov.
— Priznávate sa, že prišerné po-stavy vrahov utkveli v pamäti Va-šej kráľovskej Výsosti?
— Priznávam sa, pane.
— A počas búrky ste si nevšimli nič?
— Blesk zrazil naľavo odo mňa strom, ktorý bezmála rozbil môj ko-čiar.
— To sú znamenia, — povedal pochmúrne Balsamo.
— Neblahé znamenia?

— Myslím, že by bolo fažké vy-svetľovať ich inak.
Princezná zvesila hlavu, chvíľu mlčky premýšľala a potom sa spý-tala:
— Ako umrie môj manžel?
— Bez hlavy.
— Ako umrie gróf provensalský?
— Bez nôh
— A ja?
Balsamo pokrútil hlavou.
— Hovorte... Len hovorte!
— Už nemám čo pevadaf.
— Ale ja chcem, aby ste hovori-li! — vykřikla Mária Antoinetta a celá sa triasa.
— Madame, majte zlutovanie...
— Ach, len hovorte.
— Nikdy, madame, nikdy.
— Hovorte, pane, — naliehala Mária Antoinetta výhražným tónom, — hovorte, lebo poviem, že to všetko je iba smiešna komédia. A majte sa na pozore, nech si takto nikto nezahráva s dcérou Márie Terézie, so ženou... ktorá má vo svojich rukách život tridsať miliónov ludi.
Balsamo mlčal ako nemý.
— Ďalej mi už teda nematé čo povedať, — pokrčila princezná po-hľadovo plecam. — Iste je pravde-podobnejšie, že vaša predstavivosť sa vyčerpala.
— Madame, ubezpečujem vás, že všetko viem, a keď absolútne trváte na svojom...

— Ano, chcem to.
Balsamo zbral zo zlatej misy ka-rafu, zanesol ju do tónistého kúnika besiedky, kde bola z niekoľkých balvanov urobená umelá jaskyňa. Potom vzal arcikňažnú za ruku a zaviedol ju do čierneho tieňa.
— Ste pripravená? — spýtal sa princeznej, ktorú jeho prudké počí-nanie takmer naťakalo.
— Ano.
— Tak si klaknite, madame, klaknite si, len tak môžete prosiť boha, aby vás ušetril hrozného konca, ktorý hned uvidíte.
Princezná mechanicky poslúchla a klesla na kolená.
Balsamo sa dotkol paličkou kriš-fálovej gule, v ktorej sa bezpochyb-ky čírala nejaká pochmúrna a hrozná tvár.
Princezná sa pokúšala vstať, za-tackala sa, spadla, ukrutne vykřikla a zomdlela.
Keď pribehol barón, bola v bez-vedomí.
Po niekoľkých minútach prišla k sebe.
Pretierala si čelo rukami, akoby sa usilovala spomenúť si na niečo.
Petom zrazu vykřikla:
— Karafa — V jej výkriku znala nevýslovňá hrôzu. — Karafa!
Barón jej podal karafu. Voda v nej bola priezračne čistá. Balsamo zmizol.

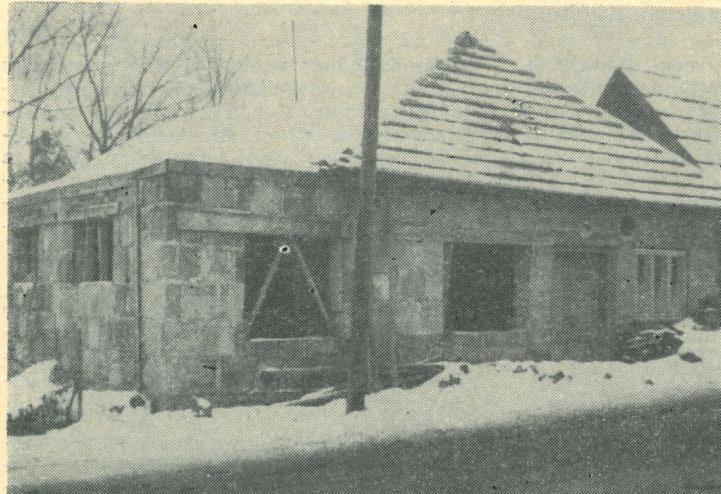

VYŠNOLAPSANSKÁ KLUBOVNA

Vo Vyšných Lapšoch, ako je známe, prebieha výstavba klubovne Miestnej skupiny KSCaS. Stavba pokročila už dosť ďaleko. Hotové sú všetky betónarske práce, stojia už nové steny, prípravené sú dvere, obloky a pod.

— Šlo by to oveľa rýchlejšie, — hovorí predsedu MS KSCaS kr. Andrej Soltýs, — keby sme mali pokope všetky stavebné materiály. Žiaľ, na mnohé veci musíme čakať, a

to nás zdržuje. Terajšie zimné obdobie však chceme využiť na zohnanie potrebných materiálov, aby sme sa skoro na jar mohli pustiť do roboty. Prednedávnom sme dostali kovanie na obloky a dvere, vopäť a konečne aj plech, čo nám dovolí klubovnu zastrešiť. Samozrejme, ešte musíme zohnať cement, lepenku, drevo a najmä potrubie na prívod vody do klubovne, s čím budeme mať iste

Frontálna časť novobudovanej vyšnolapskej klubovne. Stav z decembra m.r.

Foto: J.S.

TRIBS

Dňa 28.XI.1976 konala sa v klubovni Miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Tribši výročná volebná schôdza, ktorej sa zúčastnilo 72 členov, ako aj predsedu Kultúrno-organizačného výboru na Spiši kr. František Kurnát.

Schôuzu zahájil a viedol predsedu MS kr. Andrej Vaksmanský, ktorý privítal všetkých zhromaždených a predložil správu o činnosti miestnej skupiny za uplynulé volebné obdobie.

V diskusii ako prvý prehovoril kr. Andrej Milon, ktorý konštatoval, že v Tribši je 113 členov Spoločnosti a v takej veľkej miestnej skupine sa malo konat vyučovanie slovenčiny v škole. Podľa kr. Milona na slovenčinu by sa malo zapísat najmenej 20 krajanských detí. Samotným krajandom by malo záležať na kultivovaní jazyka, kultúry a obyčajov. Pre deti by mali byť organizované výlety na Slovensko, vystúpenia súborov zo Slovenska, vianočné stromčeky v klubovni MS atď.

Krajan Pavel Modla mal priponienku na adresu dopisovateľov Života. Napr. naposledy tribšanskí krajania veľa svojpomocne pracovali na výstavbe hasičskej remízy, v ktorej bude miestnosť aj pre klubovňu. Avšak nikto nenašiel o tom do redakcie. Krajan František Kovalčík hovoril zasa o tom, že krajania veľa radi, keby sa častejšie premietali slovenské filmy, vedľa na Spiši sú premietacie prístroje.

Krajan Daniel Pavlica sa sťažoval na nedostatok slovenských kníh, ktoré najmä v zime, keď je menej práce na gazdovstvách, by si krajania radi prečítili. Ústredný výbor KSCaS prisťúpil krajonom z Tribša, že im pošle slovenské gramofónové platne, ale zatiaľ ich tiež nedostali.

Veľa miesta v diskusii venovala krajania novej klubovni, ktorá bude v hasičskej režime. Už teraz navrhovali, aby ÚV Spoločnosti zabezpečil prostriedky na zariadenie novej miestnosti.

Krajan Emil Vitek navrhhol zorganizovať v Tribši päťčlennú súbor zábavnej hudby. Záujemci sú, ale potrebujú hudebné nástroje, v čom je im nutná finančná pomoc ÚV KSCaS.

Krajan, ktorí sa zúčastnili výročnej volebnej schôdze navrhovali, aby sa pri priležitosti 30. výročia založenia našej krajanskej organizácie výbor MS KSCaS obrátil na ÚV Spoločnosti o vyznamenania medailou Za zásluhy pre najzaslužilejších krajandom z Tribša.

Okrem toho sa krajania v diskusii zaobrali aj otázkami spoločenského a ekonomickeho charakteru. Hovorili o cíteľnom nedostatku uhlia a umelých hnojív, bez ktorých predsa nemožno zvyšovať polnohospodársku produkciu, ako aj o problémoch spojených s prácou našich krajandom v ČSSR.

Na záver schôdze zhromaždení udelili absolutórium ustúpujúcemu výboru MS a zvolili nový výbor miestnej skupiny, revíznej komisiu a dopisovateľov Života.

SEVERÍN VAKSMANKÝ

REPISKÁ

Dňa 12. decembra t.r. sa v Repiskách konala výročná volebná schôdza miestnej skupiny KSCaS. Správu o činnosti miestnej skupiny za uplynulé obdobie prednesol jej predsedu Ján Repiščák; správu revíznej komisie kr. Ján Jurgoš.

V diskusii ako prvý prehovoril kr. Ján Jurgoš, ktorý sa zaoberal otázkami predplatného Života; plán získania predplatiteľov krajania splnil. Je iba jeden problém, totiž poštový doručiteľ nedoručuje Život predplatiteľom. Najčastejšie prináša všetko na výbor MS, ktorý potom musí roznášať časopis predplatiteľom.

Krajan František Bryja vo svojom diskusnom príspevku sa zaobral otázkami zájazdu krajakov na Slovensko, ako aj navrhol, aby ÚV Spoločnosti kúpil pre miestnu skupinu v Repiskach harmoniku.

Krajan Ján Repiščák upozornil, že by bolo žiaduce, aby sa častejšie premietali filmy. Dožadujú sa toho tak starší krajania, ako aj mládež.

Krajan František Kurnát, predsedu Kultúrno-organizačného výboru na Spiši konštatoval, že povinnosťou poštového doručiteľa je roznášať predplatiteľom Život tak, ako každú inú zásielku. Čo sa týka premietania filmov vec vyzerá takto, že keď Spoločnosť dostane film, premietalo ho vo všetkých miestnych skupinách a až potom sa film vymieňa na iný. Keďže v Repiskách nemajú premietacia

PUTOVANIE BEZ CIEL'A

Viete, že skôr dojde list od nás z Oravy do Varšavy, ako do Podvilk? Keď napríklad v Jablonke je nejaká schôdza na Gminnom úrade, v banke alebo inde, pozvánky sa posielajú na jednotlivé obce priebežne šesť dní skôr. Avšak z Podvilk sa zriedkakedy môžu schôdze zúčastniť, pretože pozvánky dostávajú neskoro.

V praxi to vyzerá takto: listy posielané na oravské dedinky sa sústreďujú v Jablonke na poštu. Odtiaľ sú odosielané do Nového Targu a potom do Nového Targu späť do Jablonky a z Jablonky na jednotlivé obce. Zásielky pre Podvilk putujú z Nového Targu do Rabky, z Rabky cez Spytkowice do Podvilk. Samozrejme, že po takomto bezcielefnom putovaní sú doručené s oneskorením.

A predsa každý deň o 9. hod. prichádza do Jablonky ambulančný poštový voz, kto-

rý potom ide do Lipnice a tam stoji do 12. hod. Na späťnej ceste berie poštu do Nového Targu, ako som už spominal. Nemohol by tento ambulančný voz zájsť v týchto hodinách do Podvilk s poštom, ktorú by pre túto obec rozdelili už v Jablonke? Vedľa autom je to iba 10 minút a Podvilk by včas dostával zásielky.

Gminný úrad v Jablonke už rokoval o tejto veci s poštovými orgánmi, ale zatiaľ je všetko po starom. Možno Vy, milá redakcia Život, pomôžete Podvľanom dostávať poštu kratšou cestou? Pomohlo by to aj administratívnym orgánom v Jablonke.

Eugen Kott

My, v redakciu sotva pomôžeme, ale snad vec vybavia patričné poštové orgány, ktorým tento list adresujeme.

Redakcia

UMENIE Z KYSÁČA

V obnovených priestoroch Matice slovenskej v Bratislavе otvorili v decembri výstavu tvorby juhoslovanskej Slovenky Anny Pixiadesovej. Otvorenia sa zúčastnili viacerí straníci a štátne činitelia, ako aj podpredesa MS Karol Rosenbaum, akademik Miloš Gosiorek a ďalší hostia.

V otváracom prejave riadiť Odboru osvety Ministerstva kultúry SSR Vojtech Kereš pripomenal dejiny juhoslovanských Slovákov a veľmi pochválne sa vyjadril o kultúrno-umeleckej činnosti tamojších Slovákov a zvlášť Anny Pixiadesovej. Zároveň zdôraznil, že socialistické Česko-slovensko udržuje stále kontakty s krajanicami a má živý záujem najmä o výmenu kulturných hodnôt.

Anna Pixiadesová, partizánka a aktívna bojovníčka proti fašizmu v rokoch druhej svetovej vojny, dnes jedna z najvýznamnejších juhoslovanských výtvarníčok, pochádza z Kysáča.

Umelkyňa A. Pixiadesová vystavovala už niekoľkokrát svoje práce na Slovensku, ako aj v iných krajinách. Všade prinášala svoj čarovný svet farieb, široký register umeleckých techník. Vo svojich obrazoch výtvarníčka používa osobitné farebné komponenty, ktoré znamenajú viac než len dekoratívnosť. Najobľúbenejšou technikou výtvarníčky sú smalty a najmä malby kombinované s inými technikami.

A potom sklo — vázy, poplnky, suprávy, figurálne kompozície, farebné, ale aj bezfarebné.

Toto všetko prináša čosí nové, čo preniká do vedomia návštěvníka výstavy,

čo obohacuje a rozširuje vnitracie schopnosti. Práve to je cieľom výtvarnej tvorby Anny Pixiadesovej — obohatiť každodenný život dnešného človeka, poskytnúť mu umelecký zážitok.

DOMINIK SURMA

FALŠTÍN

Dňa 19. decembra 1976 r. sa konala výročná volebná schôdza miestnej skupiny KSCaS vo Falštíne.

Zhromaždených krajanov a predsedu Kultúrno-organizačného výboru KSCaS na Spiši kr. Františka Kurnáta privítal predsedu MS kr. Jozef Nálepka, ktorý aj prednesol správu o činnosti výboru miestnej skupiny za uplynulé volebné obdobie. Správu revíznej komisie predložil kr. Jozef Čajka.

V diskusii krajan Jozef Jánšontek hovoril o. i. o nutnosti

vyučovanie slovenského jazyka. Po diskusii zhromaždení udelili ustúpujúcemu výboru MS KSCaS absolutórium a nasledovali voľby nového výboru.

F.B.

FRIDMAN

Dňa 19.XII.1976 sa vo Fridmanove konala výročná volebná schôdza Miestnej skupiny Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku.

Zhromaždení krajania si vypočuli správu ustúpujúcemu výboru MS a revíznej komisie. V diskusii sa veľa hovorilo o vybavení klubovne

miestnej skupiny; konkrétnie fridmanski krajania, by potrebovali stoly, stoličky, spoločenské hry, rádiogramofon, ako aj televízor, ktorý už doslužil a mal by sa vymeniť na nový. Krajan Vladislav Bogačík upozornil, že klubovňu by bolo treba vymaľovať. Nakoniec sa ujal hlasu kr. František Kurnát, ktorý vo svojom diskusnom príspevku hovoril o nutnosti náboru nových členov Spoločnosti, najmä mládeže, ako aj o problémoch vyučovania slovenčiny a otázkach spojených s predplácaním Života.

Po udeľení absolutória ustúpujúcemu výboru krajania z Falštína si zvolili nový výbor svojej miestnej skupiny KSCaS.

O.B.

Nasledovali voľby výboru MS, revíznej komisie a dopisovateľov Života.

FRANTIŠEK KURNÁT

TAJOMNÝ OBRAZ

Pre pobavenie našich čitateľov opisujem príbeh, ktorý som vo faktedy počul od starých rodičov. Vraj je to skutočná udalosť.

V malej podhorskej dedinke bolo pred dávnym rokmi zrkadlo čímsi neznámym a dievča nikdy nevedeli, či majú peknú tváričku, hoci od svojich chlapcov neraz počúvali, aké sú pekné.

Istý jarný deň mladý Jurko oral roľu; v tom sa mu niečo zalesklo v zemi. Zdvihol — bolo to zrkadlo. Je pravdu, že Jurko mal po prvýkrát v živote zrkadlo v rukách. Pozrel doň a na svoje veľké prekvapenie uvidel bledú tvár s tmavými, inteligenčnými očami.

— Ved' je to môj nebohý otec! Ako sa len ten obraz mohol tak dlho udržať v zemi? — Jurko zabali poklad a pozorne ho strčil do vrecka svojej haleny. Večer, keď skončil oraf, prišiel domov a starostlivo ukryl zrkadlo v bielej izbe na poličke; o lepšom úkryte nevedel. Svojej mladej žene nepovedal vôbec nič, lebo si myslí, že ženy sú zvedavé a klebetné.

Po tejto udalosti bol Jurko

niekoľko dní veľmi rozčúlený. V myšlienkach sa stále vrajal k tajomnému obrazu. Každú chvíľu zanechával svoju prácu, rýchle vchádzal do bielej izby, aby hodil aspoň jediný pohľad na svoj obraz.

V tejto dedinke bolo práve tak, ako všade na svete, že tajomné a záhadné správanie pôsobí zvláštym dráždivým dojmom — najmä na ženy. Tak bolo aj v tomto prípade. Katka, Jurkova manželka, nijako nemohla pochopiť, prečo jej manžel tak často chodieva do prednej, bielej izby. Keďže muž jej nič nepovedal rozhodla sa, že ho bude pozorovať. Všimla si, že nikdy neodide z domu bez toho, aby nenavštívil bielu izbu. Denne potom chodievala aj ona do prednej izby, či niečo nespozoruje, ale nezbadala nič zvláštneho.

Raz však pristihla svojho Jurka práve v okamihu, keď stál pri polici. Keď Jurko odišiel z domu prihnala sa k polici, pristavila si stoličku a našla skryté zrkadlo. Teraz stála pred ňou hrozná pravda, ved' to videla na vlastné oči.

— Hľa, obraz nejakej ženskej! A ja som vždy verila, že Jurko je dobrý, pozorný.

— Pochytal ju veľký hnev. Ešte raz pozrela na obraz, tá ista tvar hľadala na ňu zo zrkadla. Teraz bola už len prekvapená, ako môže jej muž milovať takú špatnú tvár. Nemala už ani chuť do roboty, ani len večeru mužovi nepripravia. Keď Jurko večer prišiel domov bol veľmi prekvapený, keď nemal pripravené jedlo. — Tak to je tá veľká láska, ktorú si mi pred rokom sľubovala, keď sme ešte neboli svoji? Katka, čo to má znamenať?

— Co to znamená? Napríklad to, že ty skrývaš na polici obraz! Hned si ho ber a zmizni, lebo ja taký ohyzdný obraz nepotrebuju, rozumieš!

— Ja ti ale vonkoncom nerozumím, — odpovedal jej manžel.

— Ó, tak ty mi nechceš rozumiť? Celkom dobre to chápem! Miluješ tú hnusnú ženu viac, ako svoju vernú manželku!

— Katka, čo tým myslíš? Ten obraz sa predsa celkom podobá môjmu zomrelému otcovi. Našiel som ho na poli keď som oral a skryl som ho na policu, aby bol na bezpečnom mieste.

— Podívajme sa len! Ty si myslíš, že ja som už taká hlúpa, že neviem rozoznať ženu od chlapa? — odpovedala zlosustne Katka.

Situácia bola väčšina. Všetko vyzeralo tak, ako by ich predosly život, ktorý až doposiaľ bol plný šťastia a porozumenia, mal zničiť tento tajomný obraz. Jurko si najprv skoro zúfal, ale hned sa rozmystal. Ved' to, čo hovorila jeho žena bolo smiešne. Je to predsa jasné, že je to obraz jeho nebohého otca a nie akejši ženy, ako si to myslí Katka.

Hádajúci sa manželia vzbudili pozornosť richtára, ktorý práve šiel okolo ich domu. Zastavil sa a počúval. Taký spor, — pomysel si richtár —

nebude dlho trvať. Zaiste vzniklo medzi manželmi malé nedorozumenie, ktoré sa čoskoro vysvetli.

— Deti moje, povedal richtár strkajúc hlavu do dverí, — načo ten hnev a spor medzi vami?

— Vážený pán richtár, — odpovedal Jurko, — moja žena sa veľmi nahnevala.

— Všetky ženy sú také, — odvetil richtár — jedna sa hnevá častejšie, druhá menej často, ale preto sa nemusí hadať.

— Môj manžel, — zamiešala sa Katka do reči, — schoval si obraz akejši ženy v izbe na polici.

— Na môj veru nemám obraz žiadnej ženy. Schoval som si len obraz môjho otca, — odvetil Janko.

— Deti moje, ukážte mi ten obraz! — Richtár vzal zrkadlo a väzne doň pozrel. Potom hlboko sa mu poklonil a zmeneným hlasom povedal:

— Deti moje, upokojte sa a žite dobre. To je obraz jedného váženého a statočného richtára. Nerozumiem ako ste tak vzácny obličaj mohli považovať za čosi iné.

Potom im zaželal pokojný život, ale zrkadlo zobrať a uložiť ho do truhlice, v ktorej mal vzácné listiny.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

ODPOVÍDÁME:

Krajana J. Nováka ze Zelova zajíma, jak ze jména Josef vznikl Pepík a z Jana Honza?

Pepík je zdrobněle Pepa domác. tvaru k Josef. Do Čech se dostal v Itálie počeštením domác. tvaru jména Giuseppe — Beppe. Pepík je tedy, jak kdysi psali v českém týd. Květy, zkomoleninou jména Beppe. Z latinského jména Johannes vzniklo německé Johann a české Jan. Z německého domác. tvaru Hans vznikl počeštením Honza. Obě jména se vžila a jsou v Čechách považována za svoje.

Našeho krajaná dále zajíma, zda jsme v jednom z našich článků správne uvedli, že první českou operou byla zpěvohra Dráteník Františka Skroupa z roku 1826. Někde četl, že poprvé byla v Čechách uvedena jiná opera.

Ano, už kolem roku 1730 se na zámku v Jaroměřicích nad Rokytnou hrála česká opera neznámého autora nazvaná O vzniku Jaroměřic. Avšak v českých slovnících se uvádí Skroupův Dráteník jako první česká zpěvohra.

VEL'KÁ LIPNICA

Teraz, v zime, keď na viediek máme menej práce, mnohí starší krajania, ale predovšetkým mládež, navštěvují klubovnu miestnej skupiny KSČS, aby si mohli prečítať slovenské noviny, po diskutovať a vôbec v prijemnom ovzduší dobre stráviť voľný čas. Avšak futujeme, že nemáme kultúrneho inštruktora, ktorý by pomohol našej mládeži zorganizovať súbor.

Od januára roku 1976 Gminný úrad namiesto vo Veľkej Lipnici máme v Jablonke. Žiaľ, odvtedy máme aj tažkosti s nakupovaním staveb-

ných materiálov, takých ako napr. cement, vápno, tvárnice atď. Boli by sme radi keby si nás Jablonka viac všíma.

Radi by sme sa tiež dozvedeli, či sa bude u nás, vo Veľkej Lipnici, regulovať rieku. Už pred dvoma rokmi sa o tom hovorilo, zatiaľ sa však nič nerobi a rieka počas povodní robí nám veľké škody.

Vo Veľkej Lipnici-Skočíkoch ľudia majú tiež dôvody k spokojnosti. Majú novú, modernú, peknú školu. Tak teda Veľká Lipnica ako celok má už tri nové školy.

VENDELÍN STERCULA

NOVOZVOLENÉ MIESTNE VÝBORY KSČaS

Výbor MS KSČaS v Jurgowe

JAN VOJTA — predsedá, č.d. 218
ANDREJ GOMBOS — podpredsedá, č.d. 189
ANNA BIGOSOVÁ — tajomníčka, č.d. 208
JOZEF VOJTA — pokladník, č.d. 54

Členovia:

ANDREJ VOJTA, č.d. 141
ANNA MAČIČÁKOVÁ, č.d. 26
MÁRIA GOMBOŠOVÁ, č.d. 48
JOZEF LACNIAK, č.d. 66
HELENA GOMBOŠOVÁ, č.d. 78
HELENA SOLTYSOVÁ, č.d. 79
JOZEF VOJTA, č.d. 46

Revízna komisia:

ALOJZ SOLTÝS — predsedá, č.d. 141
HELENA ČONGLOVÁ — tajomníčka, č.d. 136
FRANTIŠEK BIGOS — člen, č.d. 208
SEBASTIAN BIGOS — člen, č.d. 88
MARTA GOMBOŠOVÁ — členka, č.d. 189

Dopisovatelia Života:

MARIA GOMBOŠOVÁ, č.d. 48
ANNA MAČIČÁKOVÁ, č.d. 26
ANDREJ VOJTA, č.d. 141

Výbor miestnej skupiny KSČaS v Krempechach

FRANTIŠEK KOVALČÍK — predsedá, č.d. 70
JAN PETRÁŠEK — podpredsedá, č.d. 17

JAN LUKÁŠ — tajomník, č.d. 135
JOZEF PETRÁŠEK — pokladník, č.d. 9

Členovia:

SILVESTER MOŠ, č.d. 148
FRANTIŠEK PACIGA, č.d. 1

VALENT KRIŠTOFEK, č.d. 64
FRANTIŠEK PACIGA, č.d. 75
JOZEF KAPOLKA, č.d. 151

Revízna komisia:

ANDREJ ŠVEC — predsedá, č.d. 47
JAN GALINIÁK — tajomník, č.d. 119
FRANTIŠEK BIZUB — člen, č.d. 54

Dopisovatelia Života:

FRANTIŠEK PACIGA st., č.d. 1
FRANTIŠEK PACIGA ml., č.d. 75

Výbor Miestnej Skupiny KSČaS v Novej Belej

JAN GRONKA — predsedá, č.d. 91
FRANTIŠEK BEDNARČÍK — podpredsedá, č.d. 148

SIMON BEDNARČÍK — tajomník, č.d. 165

FRANTIŠEK MAJERČAK — pokladník, č.d. 81

Clenovia:

FRANTIŠEK CHALUPKA, č.d. 119
JAN FRANKOVIČ, č.d. 15
JOZEF BRYJA, č.d. 109
ANDREJ BEDNARČÍK, č.d. 56
ANDREJ SKUPÍN, č.d. 33
MICHAL KALATA, č.d. 149
FRANTIŠEK KURNÁT, č.d. 60
BENEDIKT GAVENDA, č.d. 133
JAN BENDÍK, č.d. 93

Revízna komisia:

PETER SABURA — predsedá, č.d. 107
FRANTIŠEK BEDNARČÍK — tajomník, č.d. 59
FRANTIŠEK SOLTYS — člen, č.d. 147

Dopisovatelia Života:

FRANTIŠEK BEDNARČÍK, č.d. 148
CECILIA LOJEKOVÁ, č.d. 200

Výbor MS KSČaS v Tribši

ANDREJ VAKSMANSKÝ — predsedá, č.d. 42
FRANTIŠEK KOVALČÍK — podpredsedá, č.d. 90

SEVERÍN VAKSMANSKÝ — tajomník, č.d. 53

DOMINIK PAVLICA — pokladník, č.d. 58

DANIEL PAVLICA — člen, č.d. 25

PAVOL HUŠI — člen, č.d. 5

JAKUB MOHOREK — člen, č.d. 106

Revízna komisia:

ANDREJ GAVRON — predsedá, č.d. 15
JAKUB PLUTA — člen, č.d. 38
FRANTIŠEK VADOVSKÝ — člen, č.d. 12

Dopisovatelia Života:

FRANTIŠEK KOVALČÍK, č.d. 90
SEVERÍN VAKSMANSKÝ, č.d. 53
FRANTIŠEK VADOVSKÝ, č.d. 12

Výbor MS KSČaS vo Fridmane

KAROL PRELICH — predsedá, č.d. 203

JAN BRIZEK — podpredsedá, č.d. 221

JAN PRELICH — tajomník, č.d. 43

EMIL KUTERNIA — pokladník, č.d. 15

FRANTIŠEK PLEVA — člen, č.d. 208

FRANTIŠEK ORGANIŠČÁK — člen, č.d. 185

RUDOLF SOLTYS — člen, č.d. 187

PAVOL HLAVĀČ — člen, č.d. 236

ANTON POJEDINEC — člen, č.d. 179

Revízna komisia:

VALENT TÁŽÍK — predsedá, č.d. 167

JOZEF LEJAVA — člen, č.d. 210

JAN VODZIAK — člen, č.d. 29

Dopisovatelia Života:

FRANTIŠEK BRYJA, č.d. 66

JAN REPIŠČÁK — predsedá, č.d. 78

JAN JURGOVIAN — podpredsedá, č.d. 98

ANNA SLABYOVÁ — tajomníčka, č.d. 85

FRANTIŠEK MADEJA — pokladník, č.d. 52

OTÁZKY

ČO VÁS ZAUJÍMA?

Ctenář ze Zelova se těže, kolik zemědělců již odevzdalo svá hospodářství za důchod?

V letech 1971–73 se ročně převzalo 6000 až 7000 usedlostí. Ale již v roce 1975 to bylo 49 000 usedlostí, celkem 330 000 ha. Za tři čtvrtletí 1976 Státní půdní fond převzal 43 000 usedlostí v celkové rozloze 225 000 ha. Toto rychlé tempo předávání usedlostí za důchod je spjato s procesem stárnutí obyvatelstva zaměstnaného v zemědělství. V roce 1974 žilo na venkově 2 350 000 lidí, přes šedesát let. Předpokládá se, že do roku 1980 se tento počet zvýší o dalších 700 000 osob.

Dotaz: Kolik zemědělské výroby dodávají soukromé zemědělské podniky?

Odpovidáme: Ze soukromých zemědělských podniků je zhruba 80 procent zemědělské výroby. V některých konkrétních odvětvích mnohem více, např. u výroby brambor je to přes 90%, mléka 86% a vaječníků 94%.

NAPÍSTE NÁM – SCHRÁNKA ROL'NÍCKÝCH OTÁZOK A ODPOVEDÍ JE OTVORENÁ

Predplatiteľ Života z Novej Belej sa pýta, aká je hodnota bielkovín získaných z mlieka v porovnaní s bielkovinami získanými z iných zdrojov?

Odpovedáme citátom z výpovede prof. dr. Stanisława Poznanského z Rolnícko-technickej akademie v Olsztynie: „Bielkoviny z mlieka sú živočišné bielkovinami. Všetky bielkoviny živočišného pôvodu sú veľmi hodnotné a mimoriadne vysokohodnotné sú mliečne bielkoviny. Vytvorila ich príroda pre novonarodeniatka, a príroda sa nikdy nemýli. Ich výživná a biologická hodnota je vyššia ako bielkoviny z mäsa. Iba o niečo vyššiu hodnotu má bielko slepačieho vajcia, ktoré sa považuje za stopercentný vzor. Preto musíme obratiť väčšiu pozornosť na využívanie bielkovín z mlieka v stravovaní ľudí. Musíme mať na zreteli aj ekonomickej ohľadu. Bielkoviny z mlieka sú najlacnejšie. Na získanie jedného kilograma sa spotrebúva menej ako v prípade hydiny, mäsa či rýb.“

Hodno poznamenať, že v Poľsku produkuje 16 milárd litrov mlieka, z ktorých sa iba polovica vykupuje a spracúva.

Citatel z Jablonky sa stáže, že príliš dlho čaká na uhlí a krmívá napriek tomu, že už dávno odovzdal jatočný dobytok.

Výkup uhlia by sa mal uskutočniť v priebehu jedného mesiaca od dátumu obdržania výkupného povolenia, ktorý sa zhoduje s dátumom odovzdania jatočného dobytka. V zdôvodnených prípadoch, napr. nedostatku uhlia v sklede RS (GS), pracovník tohto skladu by mal tento termín predĺžiť. Otázku krmív upravuje príloha č. 2 k Nariadeniu č. 52 predsedu RM zo dňa 18. augusta 1976, v ktorom sa konštatuje, že kúpa miešaniek musí byť realizovaná v priebehu troch mesiacov od dodávky jatočného dobytka. Pripomíname, že keď rolník kupuje krmív pred odovzdáním jatočného dobytka, základom pre nákup je kontraktačná zmluva, a keď po odovzdaní — doklad predata.

ZAUJÍMAVOSTI

Vedci tvrdia, že včelí úľ je prirodzenou „lekárňou“. Poznáme už liečivé vlastnosti včelieho mliečka, avšak okrem neho sa v úle nachádza smolná látka, ktorú všechny používajú na zapchávanie medzier v úli. Na túto látku, zvanú propolis, naposledy obrátila pozornosť medecína. Má totiž silné baktericidné vlastnosti, teda liečí vredy, hojí pooperačné rany, zastavuje krvácanie, liečí dokončá tuberkulózu. Žiaľ, včely ju produkujú v minimálnych množstvach — okolo 20 gramov na rok v priebehu leta. Pokračuje sa teda v pokusoch „nakloniť“ včely, aby produkovali väčšie množstvá propolisu.

129 hodín trval hypnotický sen Joelle Lefevreovej, ktorú uviedol do tranzu francúzsky hypnotizér Alain Zuili. Týmto bol prekonaný svetový rekord v dĺžke hypnotického snu o cele 24 hodiny (predoslový rekord činil 105 hodín). Počas driemotu médium dostávalo každý deň 3 litre pomarančovej šťavy s rôznymi posilňujúcimi preparatmi. Po prebudení vysvetlilo, že Joelle Lefevreová schudla o 2,2 kg.

Barevní motýli, hezci a zábavní, mohou byť i nebezpeční. Přesvedčil se o tom islandský farmář; jednoho dne jeho dům přímo přikryli barevní motýli. Nebáli se ničeho a seděli na zdech jako přilepení. Nepronadila si s nimi ani policie, ani hasiči, ba ani vědci. Nakonec motýli jednoho krásného dne sami odlétli.

VEJCE DO KRYCHLE

U Saksů, v obchodě s dárkami a suvenýry v New Yorku na Páté avenue, se nedávno na pulte objevil nový vynález — kuchynský přístroj na změnu tvaru vařeného vajíčka z ovoide v krychli. Proces je to jednoduchý: vezme se vařené vejce, oloupe se a ještě teplé se vloží do krychlového prostoru tohoto vajíčného zkrychlovače. Pak se jen zašroubuje víčko a naplněný zkrychlovač se vloží na 20 minut do chladničky. Načež vyklopíte dokonale krychlové vejce. Tak se snadno vyloučí trapná možnost, že by se vám vaše vejce při krájení skutálelo z talíře třeba do sousedčina klína. Nemluvě o úžasu vašich hostů, který krychlová vejce vzbudí.

FEBRUÁR

Pre vyzvanie kalendára je tento mesiac každý štvrtý rok dlhší. Jeho latinský názov v rímskom kalendári — februarius sa pravdepodobne vyzádza od italského božstva podzemia a očistovania, ktorému prinášali obete. Ten-to slávostný obraz mal charakter očistovania od viny a bol oslavovaný 15. februára. Obete prinášali v jaskyni Lupercal pri Palatíne, ktorá mala byť útočištom vlcice, krmiteľky Romula a Rema, zakladateľov Ríma. Po skončených obeťach kŕnali, nazývaní luperci, obchádzali palatínskym kopečkom a bili okolojdúcich remienkami zhotovenými z kože obetovaného kozla. Tento obraz, ktorý očisloval od viny, mal aj ženy zabezpečovať pred neplodnosťou. Pôvodne to boli pastierske slávnosti na

počest boha Fauna, ktorý chránil stáda pred vlkmi. Prinášali mu obete z oviec a psov. Podobny pôvod majú aj viaceré názvy mesiaca februára u najrôznejších národov. Poľský názov — luty v staropoľskom jazyku znamená: srogi, okrutny, zly čiže lúty pre tuhé mrazy. Česky názov inor sa odvoduje od slova nořiti (u-nořiti) a vyskladá sa ako mokrý, vodnatý. Mrazy povolujú a začína odmäk. V dávnom ukrajinském jazyku sa tiež nazýval kazi-brod.

Februárom vrcholí zimné obdobie, ale nie každý rok bývajú tuhé mrazy a snehy. Za sto rokov iba okolo polovica februárov býva mrazivých, ostatne sú mierne. Asi preto na február sa vzťahuje staré príslovie: „Svätá Dorota (6.II.) sneh alebo slota“, ako aj iné, že: Občas sa február zlútuje, že človek skoro jar pocituje. Lež niekedy tak jeduje, že chlap ledva vydržuje.

Podľa storočnej predpovede v prvej polovici mesiaca bývajú najtuhšie mrazy, snehy a snehové fujavice. Okolo 12. až 14. možno rátat s odmäkom a prá-

ve vtedy sa prebúdzajú cicavce. Niekoľko vo februári sa vracajú divé hushi a koncom mesiaca aj škovráinky pospívajú. Podľa predpovede po odmäku v polovici mesiaca opäť prichádza zima a pri konci býva premenlivá.

Ked februárový mráz trimá, nebude už dlhá zima, — hovorí ľudové príslovie. Iné zase vratia: Je-li na hromnice (2.II.) svetlý den, budou konopé a len; — Agata (5.II.) je na sneh bohatá; — Valent (14.II.) žení vtácence a snehové fujavice a Matej (24.II.) zimu trati alebo ju bohatí.

Ehudové príslovia o februári aj počasie na iné mesiace, ako napríklad: Ked február teply a na vode, jar bude neskorá a pri chlade; Ked vo februári rosa padá, nové mrazy v máji predpovedá; Ked február chladný a suchý, august bude horúci. Príslovia hovoria aj to, že február bez mrazov a bezveterný, slubuje rok daždivý a neúrodný. Aj s Popolcovou stredou (t. r. 23.II.) sú spojené predpovede počasia. Prvý deň po Popolci, vraj o lete hovorí, druhý ukazuje je-

seň, tretí zimu predpovedá. Nakoniec náspríslub z minulého mesiaca o sedmicike: Starí Egypťania považovali sedmicike za prorockú a zohrávala významnú úlohu aj v astrológii a hvezdárstve. Židia v nej videli číslo príťažlivé a spájali s ňou svoju existenciu. Symbolický je aj ich sedemramenný svetník. Staroveké národy poznali sedem obežníc a Babylončania tvrdili, že každá hviezda je zložená zo siedmich kovov, ktoré ovládajú celý život človeka. Sedemkrát sedem považovali za rok milostivý, odpúšťalo sa v ňom hriechy, majetky dané do zálohy sa vracali k pôvodným majiteľom, aj otrokov sa prepúšťalo z otroctva. Starí Gréci zasvätili Apolónovi, ktorému prinášali obete, každý siedmy deň pred novým mesiacom.

Sedem farieb má dúha, v súhvezdi Malého a Veľkého voza je po sedem hviezd. Sedem mudrcov malo staré Grécko a sedem diovov sveta poznali staroveké kultúrne národy. A napokon aj nás týždeň má sedem dní.

(zozb. Mišo)

Z KALENDÁRA NA — MAREC — BŘEZEN

V marci začíname jarné práce na poliach. V prípade, že niektoré rastliny vymrzli, musíme ustáliť siatie náhradných rastlín. Musíme v poli odviesť vodu a keď pôda vyschne začíname jarné pestovacie úkony od snykovania.

Snykovať treba vtedy, keď vrcholky brázd začínajú oblievať a pôda sa už nemaže. Snykovanie zmenšuje vyparovávanie pôdy, podporuje cirkuláciu vzduchu v pestovanej vrstve čo zasa podporuje rýchlejsie zohrievanie pôdy. Po siedmich až desiatich dňoch od snykovania pole treba brániť.

Skôr ako sa začne vegetácia, keď sa pôda už nemaže, brániť ozimnú pšenici.

Cím je pôda ľahšia a pšenica slabšia, tým ľahšie by mali byť brány. Pšenici, podobne ako aj iné ozimné obilia, hnojime v tom čase dusíkatými hnojivami. Bránenie zasiaté pšenice vo vhodnom čase dobre podporuje rast, čo má zasa veľký vplyv na dosahovanie vysokej úrody.

Zrno určené na siatie malo by byť morené zvláštnymi preparáti, ktoré predbiehajú mnohom chorobám. Keď na siatie nepoužívame zrno Semenárskej ústredne (Centrali Nasiennej), musíme zrno moriť sami preparáti kúpenými v Obecnom družstve (Gminnej Spółdzielni). Tri základné jarné druhy obilia vysievame v tomto poradí: oves, pšeniciu, jačmeň a nesmieme pritom zabúdať na hnojenie minerálnymi hnojivami. Oves sajeme veľmi skoro, keďže mu nezaškodia dokonca ani dlhšie mráziky.

Keď je už teplejšie, môžeme siať aj kŕmne výkrovete rastliny, miešanky kŕmnych rastlín, och-

ranné rastliny, ako aj (najčastejšie do žita a jačmeňa) medzikultúry, ktoré po zbere obilia rýchle rastú a dávajú nám vysokú úrodu zelených krmív.

Na sadenie vyberáme najlepšie zemiaky, bez škvŕn a nepoškodené.

Zemiaky by nemali byť menšie ako 40 mm a nie väčšie ako 80 mm. Mali by sme sa vystríhať prekrajovania väčších zemiakov na polovicu, keďže miesto rezu je náchylné na nákažlivé choroby.

Skôr ako zemiaky vysadíme, necháme ich vykličiť. Klíčenie začíname šesť týždňov pred predpokladaným termínom sadenia. Musíme mať k dispozícii svetlú, vzdušnú miestnosť, v ktorej možno udržať teplotu + 10°C. Zemiaky uložíme v drevených ažúrových debničkách alebo na poličkách. Priamym cieľom klíčenia je, aby sme získali zemiaky s hrubými svetlými kľíkmi v dĺžke dva až tri centimetre. Nepriamym cieľom je skrátenie obdobia rastu od vykličenia do zberu.

Zemiaky, ktoré skôr klíčia, sa rýchlejšie rozvíjajú a dávajú vyššiu úrodu.

Zemiaky z kopcov určené na kŕmenie mali byť parené. Je pravdou, že zemiaky by sa mali pariť na jeseň, ale keď to urobíme na jar, tiež znížime straty pri skladovaní.

Vyčistené a vypláchané zemiaky parime v paráku alebo v parákovnej súprave a nakladáme do nádrže (jam). Každú vrstvu dôkladne stlačíme. Po niekoľkých hodinách, keď z vrchnej vrstvy sa vyparí voda, silážovanú masu prikryjeme slamou alebo plevami a potom nasypeme vrstvu zeme. Odporúčame pridať do zemiakov mrkvu alebo, keď

sa silážovanie robí neskoro na jar — zelené krmivá. Skôr ako jamu naložíme, na dno dávame vrstvu sečky alebo pliev, aby sme zadržali pretekajúcu šťavu.

Na predjarí mali by sme tiež zakladať kompost a využívať na tento účel všetky smeti a odpady, ktoré sme nahromadili počas jarného upratovania.

V tom čase čistíme aj priekopy pri cestách a zozbieraný materiál zvážame na kompostovú kopu. Na jeseň môžeme mať kompost hotový.

V inventárskych budovách robíme jarné upratovanie; maštale by sme mali nevyhnutne využiť.

V ovocných záhradách končíme očisťovanie stromov a prestrihávanie korún, dávame aj minerálne hnojivo. Na fažkých pôdach koniec marca je vhodným obdobím na sadenie stromov.

Ak máme pareniská, semená paradajok sajeme koncom marca alebo začiatkom apríla. Keď však pareniská nemáme, sajeme semená v kvetináčoch do hlbky 1 cm a umiestňujeme ich na teplom mieste. Keď rastliny vykličia, debničky prenesieme na oblok. Na semeniskách (založených na mieste chránenom od severu) vysievame semená kapusty, šalátu, ružičkového kelu atď. Po sajati musíme semenisko poliať. Potom ho polievame pravidelne až pokým rastliny nevykličia; neskôr — podľa potreby. Pôdu, na ktorej zakladáme semenisko, musíme na jeseň pohnúť maštaľným hnojom, zasa na jar, pred sajatím zeleniny, používame minerálne hnojivo.

S.D.

Z AMOROVY LOUČKY

Manželstvo s dobrou ženou je ako prístav v búrke; manželstvo so zlou ženou je ako búrka v prístave.

(L.C. Vauvenargues)

Nic tak neroznečuje lásku ako poznámku nezúčastnené osoby (A. Puškin)

Georg Bernard Shaw bol raz na hostine u jedného

londýnskeho bankára. Hostielia, mierne povedané, sa nevyznačovali krásou. Keď hoštovi predstavili syna domáčich, mimoriadne krásneho chlapca, Shaw pozrel na otca, potom na matku a povedal:

— Domnievam sa, vážení, že toto diéta priniesol bocian.

Aká úspora času zaľúbiť sa na prvý pohľad!

(Slov. ľudové príslovie)

Manželstvím je ako běh po dráze s překážkami; překážkou je manžel.

dlho hovoril o jednej vete z textu.

— Nerozumiem, — hovoril, čo môže znamenať, že „bolestné prázdroj sa zrodilo vo chvíli slabosti“. Ako vôbec môže bolesť niečo čo je prázdné?

Dumas, ktorý úprimne ne-návidel kritikov, odpovedal otázkou:

— Nikdy vás nebolela hlavá?

DOMÁCA POKLADNICA ZDRAVIA

Ci nohy, ktoré sú denne veľmi zaťažené, budú nám dobre slúžiť po celý život — závisí iba od nás, presnejšie povedané od starostlivosti, ktorú im venujeme po celý rok. AKO SA O NE STARAT?

Predovšetkým udržiavať v ideálnej čistote. Nohy — najmä v lete — umývame dva-krát denne. Ak sú nohy unavené je dobré, keď si večer urobíme teplý kúpeľ. Voda môže byť aj horúca (do 40 až 45 stupňov C). Sypeme do nej za hrst soli — môžeme pridať aj bórax. Avšak nikdy nepridávame pracie prostriedky (draždia a vysušujú pokožku). V lete osviežujúco pôsobia na nohy studené kúpele, ktoré by však nemali trvať dlhšie ako 2–3 minúty.

Po kúpelei nohy vždy opláchneme čistou, studenou vodou a dôkladne utierame do sucha, potom odporúčame naťať chodidlá krémom alebo olejom.

Stvrnutú pokožku na päťach, po vymočení a umytí pomocou kefy a mydla, očistujeme pumeksam. Na otlaky naložíme náplasť. Otlaky by sme nemali vyrezávať ničím ostrým. Nechty strihame podľa tvaru prstov, pritom

musíme dávať pozor, aby ne-zarastali a nemenili tvar. Vyplatí sa strihať nechty aspoň každé štyri týždne.

Na umyté nohy si vždy dávame čisté pančuchy alebo ponozky. Osoby náchyné na potenie by si mali nohy každý deň postriekat dezodorančným prostriedkom (dobrý je „Tramp“, ale možno používať aj iné napr. „Dezodoro alebo „Dorado“). Ak sa nám chodidlá potia odporúčame používať tekutiny „Non-Stop“ alebo „Nonodoro“. Dobre sú aj kúpele z dubovej kôry — o čom sme už pisali.

POVEDANÉ — PRECÍTANÉ

Ak chceme vedieť, čo nejaký človek myslí, treba sa poserať na to čo robí, a nie na to čo hovorí.

Henri Bergson

Šetrný kúpi kravu za to, čo z jednej vydoi.

Karol Bunsch

— Co bylo na světě rozděleno nejspravedlivěji?

— Rozum, odpověděl fran-

couský mysliteľ Michel de Montaigne, protože dosud nikdo nenaříká na jeho nedostatek.

*

Počas diskusie o práve vydaniu románu Alexandra Dumasa, istý literárny kritik

NEŽ MLÁDE DOPŘEJE

Správná výživa dítěte ve školním věku je nesmírně dôležitou otázkou, protože je to nejenom období intenzívního růstu dítěte, ale také usilovné práce. Dítě školou povinně musí jít nejméně čtyřikrát za den.

Snídani by měla být výživná: mléko, pečivo, tvaroh, ne-

bo sýr, vejce a nebo uzenina doplněné zeleninou a ovoce. Dítě, které před odchodem do školy nesnědlo snídani, nebude se moci soustredit a ani soustavně pracovat.

Svačinu pro dítě připravíme z pečiva s máslem a potravin s bohatým obsahem bílkovin a ovoce. Dítě si tak doplní energii vynaloženou na práci ve vyučovacích hodinách.

Oběd by měl být vždy čerstvě uvařený, nikoliv ohříváný z předešlého dne, protože jídlo nejenom ztrácí biologickou hodnotu, ale často může být příčinou žaludečních nevolností a střevních katarů.

Večeře by se měla skládat z obilovin a moučných jídel doplněných bílkovinami a hlavně mlékem.

TAKOVÝ JE ŽIVOT

Jeden švýcarský advokát chránil svou ženu tak dokonale pred svetom, že ji držel ve sklepě, sice luxusné zariadeném, ale uzavřeném na osm zámků. Neštastníci se po delší době podarilo propašovať v kapsu manželova saka zoufalý dopis s prosbou o pomoc. Dopis našiel zahradník a predal policii. Inspektor policie s příslušným doprovodem vysvobodil rozkošnou vězeňkyni. Nyní sedí ve vězení advokát: jeho manželka je v nemocnici a zahradník je bez práce.

Ak chceš urobiť kariéru, musíš konat energicky, často kritizovať svojho šéfa a nútí ho, aby ustupoval. Takto radu dávajú všetkým etiadiostivým ženám dvaja vedci z univerzity v Severnej Karolíne (USA), Benson Rosen a Thomas Jerdee. Zasa muži by mali byť krotkí a zdvorili — vtedy budú mať uľahčený po-

stup v povolaní. Rosen a Jerdee skúmali reakcie zamestnávateľov a zistili, že zdvorilých mužov sa považuje za skutočných gentlemanov. Ženy naopak musia byť prehnane ostré a náročné, inakšie sa ich blahosklonne považuje za slabé pohlavie.

Skotská rodina Barclayová marně hľadala 166 let (od r. 1679) listinu, jíž kráľ daroval předu sídlo, v němž bydlela. Přede listinu velmi dobré schoval. Podařilo se ji najít teprve v roce 1845; byla přilepená pod tapetami v jedné síni.

Za letu pries Atlantik kaptán amerického dopravného letadla zapomněl vypnout mikrofon, jímž se podávají zprávy z kabín pilotov cestujúcim. A tak tito uslyšeli: „Mél bych len jedno práni. Hezkou holku a šálek kávy.“ Šokovaná letuška se vrhla do kabíny pilotov, aby zachránila situaci. Pohotový cestujúci za ní zavolal: „A káva?“

Tak to vyzerá, že obyčajná hojdacia stolička môže byť dobrým liekom povzbudzujúcim krvný obeh. Aspoň tak tvrdí istý lekár z Pensylvánie a píše recepty na kúpu hojdacej stoličky.

Medzinárodné stredisko pre zovšeobecňovanie vínnej révy zverejnilo údaje, ktoré poukazujú, na stále zväčšovanie sa spotreby vína. Prvé miesto patrí Taliansku, kde každý obyvateľ vypije ročne 111 lit. vína; na druhom mieste sú Francúzi.

Dzienník Zachodní (č. 255) uvierají takto inzerát: „Hľadam pána, ktorý v júli alebo v auguste (m.r.) podišiel ku mnemu na poštu na Koszutke z Katowiciach a pozeral na moju ruku — za účelom vysvetlenia situácie“. V súvislosti s tým týždeník Przegląd radi: „Páni, dajte si pozor a nehľadte dámam na ruky, lebo a pár mesiacov budete musieť vysvetľovať situáciu.“

Humor

— Čítal si synček, v novinách píšu, že los napadol na učiteľa!?

— Odkiaľ los vedel, že je to učiteľ?

* * *

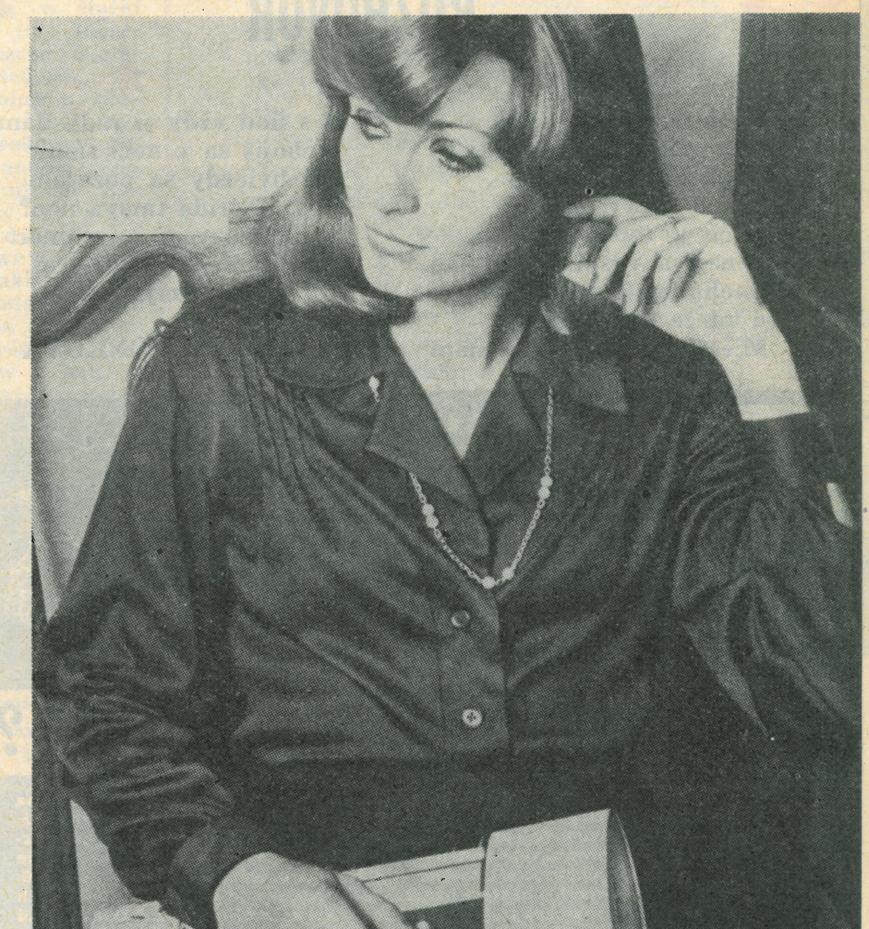
Jeden vdovec se oženil se sestrou zemrelého manželky. Ona se ti tak veľice líbí? — otázal sa ho jeho priateľ. —

Kdepak, ale preče si nebudu na stará kolena zvykat na novou tchyni.

* * *

— Obžalovaný, prečo ste ukradli sliepku?

— Ja som, prosím, chcel vziať iba vajcia, ale sliepka tak úpenivo prosila, aby som ju neodlučoval od detí...

ROZHовор

Snehuliacik bielučký,
kde máš teplé papučky?
V noci veľká zima je,
kto ti nožky ohreje?
Sneh je teplá perinka,
v nej sa vyspím, Janinka.
Snehuliacik maličký,
a kdeže máš ručičky?
Miesto rúčok metlu mám

a s ňou vždy si rády dám.
Nebojíš sa v noci sám?
Na hviezdy sa pozérám.
A keď príde tmavá noc?
Psíka pozvem na pomoc.
Spi, Janinka, už je čas.
Do videnia zajtra zas.

EVA KOPÚNKOVÁ

PROČ?

Slunovrat je okamžik, kdy Slunce při svém zdánlivém ročním pohybu dosáhne největší odchylky od rovníku a začná se vracet. Zimní slunovrat nastává 21. 12. (délka dne 8 hod. 6 min.), letní slunovrat činí 21. 6. (den trvá 16 hod. 12 min.). Zajímavé je, o kolik se v kterém časovém krátku nebo prodlužuje den. V lednu přibude dne o 1 h 6 min.; února o 1 h 37 min.; v březnu o 1 h 56 min.; v dubnu o 1 h 48 min.; květnu o 1 h 26 min.; v červnu do 21. přibude dne o 21 min. a poté do následujícího měsíce ubude dne o 2 min. V červenci ubude dne o 1 h; v srpnu h 42 min.; v říjnu o 1 h 51 min.; v listopadu o 1 h 26 min.; do prosince ubude o 25 min. a do konce roku přibude dne o 4 minuty.

JAK MĚŘÍME VZDÁLENOSTI VE VESMÍRU?

Vesmírné vzdálenosti jsou tak obrovské, že je nemůžeme měřit na kilometry. Čísla by totiž byla tak velká, že by se stala nepřehledná. Astronomové si proto pro svá měření zavedli světelný rok. V kilometru představuje světelný rok vzdáenosť 9 462 700 000 000 km, což je devět biliónů, čtyři sta dvaaedesát miliard, sedm set milionů kilometrů. Řekneme-li o některé hvězdě, že je vzdálena od Země deset světelných roků, znamená to, že její světlo dorazí k Zemi za 10 let. Tak například Sirius je od Země vzdálen 9,6 světelného roku, Vega 26,5; mlhovina ve Velkém voze 247 milionů světelných let.

CO VÍME O SPÁNKU ZVÍŘAT?

Mnohé kolem spánku zvířat je ještě nevysvětleno, ale to, co víme, je mi zajímavé. Například kočky a psi spí stočeni dokolečka. Hadi se čejí do kruhu a spí s otevřenýma očima. Stočenou polohu zaujmí i řata pravděpodobně kvůli teplu a z obranných důvodů. Mravenci spí tři hodiny denně a po probuzení se prý chovají podobně jak lidé. Potáhnou si hlavu, všechny šest noh, a rozvření čelistí se podobá zívání. Psi můžeme pozorovat, že se jim zdají sny. Když ve spánku poštěká, pohybují nohami – možná, že ve snu honí zajice. O myšalech je tomo, že chrápou; ptáci, zejména skřivani a drozdí, si ve spánku povídají. Jistě máte i vlastní zážitky ze spánku zvířat a mohli byste tato zážitky doplnit.

CHCÚ SI DOPISOVAT

VA NESTOROVÁ — má 15 rokov, zbiera známky a pohľadnice. Adresa: Viljanali, ul. Šluja 13a—29, Estónsko.

PAVLA ŠTEFKOVÁ — má 15 rokov, zbiera fotografie spevákov a pohľadnice miest. Adresa: Spišské Tomášovce 30, 053 13 Letanovce.

PAVOL IŠT'VÁNEK — má 15 rokov, zaujíma sa o šport a tanecnú hudbu. Adresa: Kočárovčá 7, 049 42 Drava, okr. Rožňava.

ZIMNÉ SKRYSE HMYZU

V lese zúri metelica. Vietor ohýba stromy a láme sušé konáre. Ako by mohol zostať na strome čo len list? A predsa sú v zime na konároch listy. Presvedčte sa! Najčastejšie ich nájdeme na jabloni. Sú sevknuté, hnedé a trepočú sa na vetvičke. Vietor s nimi točí, hádže, ale nemôže ich odtrhnúť. Visia ani prišité... Stopky listov sa už dávno odtrhli, ale listy visia ďalej. Na čom? Listy sú zavesené na pavučinke. Preto odolávajú vetru. Pavučinkami sú zviazané aj okraje zvinutých suchých listov, a tak isto sú priviazaň a jeden k druhému.

Kto v nich žije? Listy sú suché, krehké a dajú sa ľahko rozlomiť. Odtrhnime sušé listy a zoberme si ich domov! Tam si ich môžeme lepšie pozrieť ako na zime vonku.

Po otvorení vidíme, že vo vnútri je pavučinkovité pradivo a veľa malých kukiel z bielej pavučinky. Kuklu opatrne roztrhneme ostrým špendlíkom. Žije v nej malá húsenička. Tá je aj v ostatných kuklách. Poznali sme tajomstvo zvinutého listu. Sú to húsenice mlynárika ovocného. Požierajú jabloňové listy. Vyhrýzajú mäkké časti listu, lezú a tahajú za sebou pavučinkovité nitky. Na jesenný list začne vysychať, skrúcať sa a prikrývka je čoraz silnejšia a teplejšia.

Ako vedeli húsenice, že príde zima? Nevedeli nič. Iba si priadli hodvábnu nitku, tahali pavučinku a tkali prikrývku. To je ich životný zvyk. Ako vidno, veľmi užitočný. To je iba jeden z príkladov zimných skryš hmyzu.

Prezimovanie motýľov sa neriadi žiadnymi pravidlami. U niektorého druhu prezimuje motýľ, u iného vajíčka, alebo húsenica na rôznom stupni dospelosti.

Koncom jesene poletujú známe babočky. Keď príde zima nájdú si skryšu v degravých stromoch, v nauklandanom dreve a pod starými pŕiami. Niekoľko zalezú na povahu alebo do pivnice.

Osy žijú v jednorocích spoločenstvach. Zimu prežívajú len mladé oplodnené samičky, vyliahnute v jeseni. Tie opustia staré hniezdo a zimu prečkajú ukryté niekde v napadanom lístí, v hromadách kameňov, v macechu a dutinách stromov.

Aj chrobáky si hľadajú skryšu pred zimou. Lienky sa skrývajú pod napadaným lístím, za odlúpnutú kôru. Niekoľko ich býva pohromade na zimovisku veľmi veľa. Chrúst sa liahne na začiatku zimy. Cez zimu však ešte zostane v zemi. Tu sa vyfarbuje a tvrdne. Zo zeme vylezie až vtedy, keď už jarné slniečko rozdáva teplo. A to býva najčastejšie koncom apríla a v máji.

Všetok nás hmyz sa vie prispôsobiť krutým podmienkam zimy. Nájde si vhodný úkryt a tam čaká v nehybnom spánku, kym ho neprebudí nová jar.

SÝKORKA

Vonku bola poriadna januárová zima, až zudrktala. Všetko mrzlo. Sneh vŕzgal pod nohami ako staré dvere na komore. A k tomu z celej sily ťukala závratá padová povichrica. Húčala, ako by okolo domov aj okolo školy neprestajne premával biely snehový vlak.

Odrazu udrela celou silou aj do obloky školskej družiny, otvorila ho a vletela medzi deti.

— Rýchlo, zatvárajme! — kričali deti a horkoťažko oblok zatvorili. Len potom zbadali, že povichrica vhodila na jednu z lavíc — malú sýkorku.

Ležala tam, oči zatvorené. Na hlave čierne čiapkočku, akoby pod krkom zaviazanú. Biele líčka. Malý zobáčik. Krídla zelenkasté ako lesný mach. Bruško sivé ako ranný opar. Niekoľko veselých pierok pri chvostíku. Nôžky malé čudne zahnuté — ani sa nepohla.

— Je celkom zamrzutá. Na kameň! — povedal Miško.

— Dnes môže zamrznúť aj človek, keď si nedá pozor, nie taký vtáčik, a ešte bosý.

— Iste bola hladná, preto ju povichrica fahko schmatila a zahubila.

— Čo s ňou urobíme?

— Vypchajme si ju!

— Nie, zahrabeme ju vonku do snehu!

— Keby bol v škole kocúr — to by bolo!

— Nehanbiť sa? Vari by si dal sýkorku kocúroví? — začali sa deti hádať.

A zatiaľ malá prváčka, Anička s vrkôčikmi, nebadane vzala sýkorku do rúk. Opatrne ju objala teplými dlaňami a pomaly, no z celej sily, začala teplým dychom zohrievať zkretnuté vtáčatko.

— Ty moje malé, úbohé, zamrzuté, prebuď sa! Otvor očká! Zatrepotať krídelkami! Povedz pekne: sík, sík, sík! No tak, usiluj sa! — prihovárajo sa sýkorke jej malé srdečko.

A zamrzutá sýkorka naozaj odrazu pohla nôžkou, potom otvorila očká a nakoniec zatrepotala krídelkami.

Zachránené vtáčatko deti v družine niekoľko dní dobre nachovali makom, prosom, slnečnicovými jedátkami, ba aj kúskom loja. A až bolo veselé a silné vypustili ho otvoreným oblokom späť do voľnej prírody, ta odkiaľ k nim prišlo.

LIBUŠA FRIEDOVÁ

PETRÍK A VÁZA

Mama šla kúpiť pečivo. Doma nechala malého Petríka. Petrík podišiel k otvorenému oknu. Na okne stála váza. Veľký pestrofarebný motýľ si sadol na vázu. Petrík sa zmocnil veľká túžba: chytíť motýľa. Rozohnal sa... a udrel do vázy. Váza spadla na zem a rozbita sa.

Petrík sa zlakol: „Čo povie mama?“

Pozbieraný črep, odnesol ich do záhrady a maličkou lopatou zakopal do zeme. Potom si sadol k oknu a čakal na mamu. Len ēo mama otvorila dvere, Petrík jej bežal v ústrety.

— Mamička, to som nebol ja, čo rozobil vázu, odnesol črep do záhrady a zakopal ich tam malou lopatou, — povedal, ale videl, že mamine oči sú ustarostené.

— A kto rozbil vázu? — spýtalas.

— Motýľ, — tiško odvetil Petrík, ale mama sa usmiala.

— Ze motýľ rozobil vázu, to viem pochopit, — povedala. — No ako odnesol črep do záhrady a zakopal ich tam malou lopatkou, pochopit nemiem.

Petrík sa pozrel na mamu a rozplakal sa.

V. SUCHOMLINSKIJ

rady · poradňa · rady · poradňa · rady

P
rawnuk

RZEMIOSŁO
W POWSZECHNYM
SYSTEMIE
UBEZPIECZEN

Ubezpieczenia społeczne zapewniały dotychczas rzemieślnikom tylko bezpłatne leczenie, emerytury, renty rodzinne, renty invalidzkie I i II grupy, zasiłki pogrzebowe. Uprawnienia rzemieślników różnią się więc znacznie od uprawnień osób objętych powszechnym systemem ubezpieczeń, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

Od 1 marca 1977 r. w ubezpieczeniach rzemieślniczych nastąpią jednak dalsze korzystne zmiany. Ustawa „O ubezpieczeniu społecznym rzemieślników oraz niektórych osób prowadzących działalność zatrudnioną na własny rachunek” (mowa tu o takówkarzach, właścicielach sklepów, zakładów gastronomicznych, kucharzach, lodzi flisackich), uchwalona przez Sejm 19 grudnia 1976 r. przyniesie poważny postęp socjalny dla tej grupy zawodowej. Ustawa przewiduje bowiem zasiłki chorobowe, macierzyńskie, porodowe, zasiłki rodzinne wraz z dodatkiem na dziecko kalekie, rentę chorobową dla osób nie będących invalidami, lecz wymagających dalszego leczenia po wyczerpaniu zasiłków chorobowych, świadczenia

z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Ustawa poważnie poprawia sytuację rzemieślników-rencistów, gdyż powyższa minimalnie świadczenia (emerytury z 920 zł do 1100 zł, renty invalidzkiej II grupy z 840 zł do 1.050 zł, renty rodzinne z 720 zł do 900 zł) i wprowadza wskaźnik obliczenia świadczeń rentowych w latach 1977–80 na takich samych zasadach, jakie przyjęto w powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym.

Tak więc w 1977 r. emeryturę rzemieślniczą obliczy się następująco: 80 proc. od podstawy wyniawanej do 2 tys. zł plus 35 proc. od pozostałej jej części. W latach 1978–80 emerytura od części przekraczającej 2 tys. zł

będzie wzrastać każdego roku o 5 proc. aż do osiągnięcia 50 procent. Odpowiednio wzrosną również renty rodzinne i invalidzkie.

Ustawa z 19 grudnia 76 r. jest — jak to się mówi — „jeszcze ciepla”. Nie ma do niej przepisów wykonawczych, nad którymi dopiero się pracuje. Z tego też względu naszą informację musimy ograniczyć tylko do tego co zawiera sam tekst ustawy. Nie wyczerpuje to, rzecz jasna, zagadnienia, zwłaszcza gdy chodzi o jego techniczną i formalną stronę w takich choće sprawaach, jak składki na ubezpieczenie rzemieślnicze, tryb wydawania zwolnień lekarskich itp. Na wyjaśnienie w tych sprawach trzeba będzie trochę poczekać.

V
eterinár

NIEDOBÓR WITAMIN
U DROBIU

Witaminy są to związki chemiczne niezbędne do normalnego funkcjonowania każdego żywego organizmu, oraz warunkując odporność tegoż organizmu na różne schorzenia. Niedobór witamin w pokarmie prowadzi do tak zwanych awitaminoz, na które są wrażliwe szczególnie młode ptaki w okresie wzrostu oraz dorosłe w okresie nieśności. Dlatego więc karma dla drobiu winna być pełnowartościowa, zawierająca wszystkie witaminy, w przeciwnym razie powstają samoistne choroby nazywane awitaminozami.

AWITAMINOZA A — jest schorzeniem dość często spotykanym w okresie jesieni i zimy, objawiającym się zaburzeniami wzroku i nerwowymi. Często spotyka się także niezwykłe grypy dróg oddechowych. Karma podawana w okre-

sie od grudnia do kwietnia zawiera mniej witaminy A. Stąd też w tym okresie powstaje najczęściej schorzenie. Awitaminoza A uspabia do wielu schorzeń zakaźnych jak ospodyterii, białej biegunki piaski oraz do chorób pasożytniczych. Objawy ogólne choroby sprowadzają się do zahamowania wzrostu, nocnej ślepoty. U kurczęta występuje chwiejność chodu obrzęk powiek i najczęściej giną one w 3–4 dni. U kurczęta starszych choroba rozpoczyna się od zaburzeń wzrokowych, rozszerzeń żyreń i obrzęku powiek. Niezależnie od tego pojawia się brak apetytu, wydłużenie oraz wysięk z jamy nosowej. Wysięk ten przeradza się w wysięk ropny uszkadzający galkę oczną. Często zdarzają się porażenia albo ataki epileptyczne. Największą wrażliwość na te schorzenia wykazują kury i indyki. W leczeniu należy podawać tran, zielonki, mleko odłuszczone, marchew oraz suszone pokrzywy.

AWITAMINOZA B₁ — na niedobór witaminy B₁ wrażliwe są małe ptaki. Pierwsze objawy występują po 3–4 tygodniowym okresie braku tej witaminy. Chore ptaki najpierw zdradzają chwiejny chód, często siadają, rozkładają skrzydła. Dochodzi do porażenia mięśni kończyn i ptak przestaje się poruszać. Tracą one zdolność polukania, wykazują objawy duszości, biegunki — przy której odchody zawierają domieszkę krwi. Dochodzi także do objawów nerwowych, a więc drgań i konwulsji. Ptaki giną najdalej 10-go dnia choroby. Leczenie tej awitaminozy polega na podaniu drożdży w ilości 2 gramy dziennie, mleka, zielonek oraz mięsa. Należy także zapewnić im bardzo obszerne wybiegi.

AWITAMINOZA B₂ — to schorzenie spotyka się dość często u kurczęta w wieku 2–4 tygodni. Brak tej witaminy hamuje wzrost młodych organizmów. Chorze ptaki mają charakterystyczne złożone palce do środka, przypominające zamkniętą pięść. Kurczęta nie mogą stać, siedzieć. Przykurczone palce mogą być jedno lub dwa stronnie. Zwykle po 10 dniach ptaki zdrowieją, tylko u niewielkiej ilości kurczęta pozostają przykurczone palce. W leczeniu podaje się mleko albo drożdże.

AWITAMINOZA E — awitaminoza ta należy do schorzeń dość często występujących. Witamina E zwana również witaminą plodności zawierającą w dużej ilości nasiona (np. lucerny), a zwłaszcza kielki pszeniczne. Niedobór tej witaminy wywołuje u zwierząt nie tylko zaburzenia w układzie rozrodczym, ale również doprowadza do zwydrodnienia mięśni. Użycie witaminy E przez ptaki jest dość duże. Szczególnie wrażliwe na jej brak są ptaki małe. Ujemne działanie witaminozy E ujawnia się różnie u młodzieży różnych gatunków ptaków i tak u kurczęta powstaje rozmiękczenie mózgu u kurczęta zaburzenia w odżywianiu mięśni, a u indyciąt martwiąca mięśni czyli żołądka.

Tego typu schorzenie drobiu może nie sa tak zauważalne i drażliwe przy hodowaniu kilku sztuk drobiu na tzw. dokładkę przy gospodarstwie, ale stają się problemem bardzo istotnym przy hodowli wielkostadowej i o tym trzeba pamiętać.

HENRYK MĄCZKA

bravčových rebier, brucha, krkvičky a lopatky zomelieme, pridáme sol, mleté čierne korenie, mletú červenú papriku rozmiešanú vo vode, trochu majoránu, rozotrety cesnak a trochu potľenej rasce. Mäso dôkladne premiešame a plníme do tenkých čistých čriev. Hotové klobásy údime alebo neúdené pečieme. Veľmi dobré sú aj uvarené (neúdené) v kapustnici. Upečené môžeme prípadne konzervovať v patentných pohároch.

...A TLAČENKA

1/4 kg mäsa z hlavy alebo kolienka, 1 bravčový jazyk, 1/2 srdca, 2 obličky, 150–200 g koži, sol, mleté čierne korenie, cesnak, majorán potľencé nové koreniny, zázvor, 1 žalúdok. Mäso z hlavy alebo kolienka, bravčový jazyk, srdce, obličky a kože uvaríme do mäkkia v malom množstve vody. Uvarené vyberieme, vložíme medzi dve dosky a zaťažíme. Krájame až dobre vyčladnutú.

misy, pridáme sol, mleté čierne korenie, rozotrety cesnak, trochu majoránu, potľencé nové koreniny, trochu odvaru z mäsa. Všetko dobre spolu pomiešame a naplníme tým dobré vyčistený a umýty žalúdok. Otvor pevné zaviazeme a tlačenku pomaly varíme pri teplote 80°C jednu hodinu. Potom ju vyberieme, vložíme medzi dve dosky a zaťažíme. Krájame až dobre vyčladnutú.

psychozábava

MENO VEŠTÍ

VALENT: meno jasne, žoviálne, dobré a úprimné. Najčastejšie je to tmavý blondín alebo tmavovlasý, štíhly postavu, s veľkými hniedými alebo sivými očami, priemernej výšky. Pochádza z mnichodetnej roľníckej alebo remeselnickej rodiny, ktorá máva dve, tri a viac deti s prevahou chlapcov. Je to rodina s veľmi silnými emocionálnymi vzťahmi. Valent býva veselý a má rád spoločnosť. Má hudobno-obchodné schopnosti. Veľmi dôvtipný, pohyblivý, tvrdohlavý a chladnokrvný. Od najmladších rokov rád gestikuluje, ako aj vela a rýchlo hovorí. Majú ho radi kolegovia, rodina, známi a zamestnávatelia. Máva gesto, úprimnú dušu, veľa fantázie a bohatú predstavivosť. Dobrý rozprávač — zanietený pre veľkú a štachetnú ideu. Svojim dôvtipom a humorom nahradzuje nedostatky vedomosti. Najčastejšie je predavačom alebo priemernym hudobníkom. V povolaní nikdy nedosahuje vysoké postavenie. Na banketoch, svadbách, zábavách a meninách býva tzv. dušou spoločnosti. Máva veľké úspechy u žien, ale lásku berie naľahko. V citoch je nestály. Keďže je diatatom šťastený a je mimoriadne šikovný, veľmi skoro nadobúda majetok. Výborný kolega, žičlivý, rád pomáha, avšak nikdy nie je kolegom v zlom zmysle tohto slova. Najšťastnejšie obdobie v jeho živote pripadá na 22. — 30. rok života. Najčastejšie choríavie na ťadviny, pečienku a žaludok. Pre Valenta najšťastnejšie dni sú stredy a soboty. Najšťastnejšie čísla: 2, 14 a 29.

SNÁR

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADA ZA PREDSUDOK NAŠICH BABÍČEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KED SA VÁM SNÍVA:

Podošva — musíš si vybaviť úradné záležitosti — kože na ne kupovať — si prenasledovať

Podlahu, vytrhnúť ju — smrť Pohovku — kľudná a veselá budúcnosť Pochvala, dostať ju — chrán sa pred pozvaním

— udeliť ju — niekto si fa snaži získať Pozlatené predmety — miluješ zdanie pravdy

Praskot počut — nepríjemnosti Prenastolený byf — utrpíš zlo, klebety Prenasledovať niekoho — konečne budeš mať pokoj

Predať niečo — starosti a bieda Psia búda — musíš obmedziť svoje nároky

Pôdorys — budeš stavať vlastný dom Požičiavať niečo — dostaneš nejaký dar Požičovať knih — lepšie využívaj svoj čas

Puška — márne veriš vo výhru Rak — máš falóšných priateľov — chytat — šťastný sňatok — jest — šťastie vo všetkom

AKO SA ROBÍ
KLOBÁSA...

10 kg mäsa, 200 g soli, 50–60 g cesnaku, 200 g mletej červenej papriky, 30 g rasce, 30 g mletého čierneho korenia, asi 12–13 m tenkých čriev. Mäso zo

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORE VÁS ROZČUEUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEK — redaktor naczelny, Marian Kaskiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jablonka), František Bednárik (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyzne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronislav Knapčík (Mikolajów) Ján Kováčik (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wiejska), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luściński (Zelów), Lídya Mšálová (Zubrzyca Góra), Lídye Mundilová (Kucov), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojovská (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksmanýk (Tribus), Andrej Vojtas (Třebíč).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojovská; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Kazimiera Komosa; oprac. graf. — Joanna Swierczyńska.

Nadysłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” ESW Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul.

Wieska 12, tel. 22-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksala 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Adres ZG TKCIS: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł.

Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každégo miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeratę na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeraty wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeraty za pośrednictwem Urzędu Pocztowego.

Prenumeratę na zagranicę przyjmuje: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolejowe Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto R 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 50%.

Oddano do skladu 10.I.77. Numer podpisano do druku 12.II.77.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 43. Nr indeksu 38601/38501. F-94.

STÁVA SA AJ TAKTO...

V roku 1864 posadka anglickej lode vylôvila nedaleko Gibralтарu starý súdok, v ktorom naši kosovery orech zaliatý živicom. V orehu naši zasa pergamen popísany čitateľnym písmom. Bol to list Kríštofa Kolumbusa kráľovnej Izabelli Kastilskej, v ktorom velký moreplavec oznamoval o potopení sa lode Santa Maria. List teda prišiel do Európy, ale po 350 rokoch.

Odborníci vypočítali, že v priebehu celej histórie ľudstvo vyfažilo 80 000 ton zlata z prírodných ložísk. Iba má le percento tohto množstva sa v súčasnosti nachádza v pokladniach štátových bánk ako protihodnota valút, alebo sa používa v priemysle. Až 75 percent využitého zlata sa spracúva na šperky. Váha zlatých šperkov, ktoré vlastnia napr. Francúzky, dosahuje okolo 5 000 ton. Je to absolutný svetový rekord.

Jeden reportér americkej televízie sa rozhodol urobiť interview s cvičiteľom divových zvierat v tých najautentických podmienkach, na aréne, v kliešte a pri levovi. Cvičiteľ súhlasil, ale mal iný názor. Než čokoľvek stihli povedať do mikrofónu, lev sa vrhol na reportéra. Cvičiteľ iba s námahou odtrhol rozrúnené zvierá od zraneného amatéra nekaždodenných interviewov.

Tak alebo onak interview bol senzáciou, lebo kamery pracovali po celý čas a mikrofón zachytil všetky divoké mručania a výkriky.

Mister Harry Allen, britský kat v dôchodku, chce kúpiť vilu v rakúskych Alpách a tam pokojne prezívať večer svojho pracovitého života. Allen vykoná totíž rozsudky smrti na výše 200 odsúdených. Starší pán píše teraz dámäť, ktoré však budú uverejnené až po jeho smrti.

Celni úřady předaly poškým muzeum prozatím největší sbírku uměleckých děl, která měla být vyuzevana do ciziraz, portréty, pamětních mincí, medaile a starožitné šperky.

Lidská vynalézavost je neomezená a tak rázem byly tyto předměty uschovány mezi dvojtým dnem kufru, pod obvazem na zdravé ruce, což je vlastně již fádní způsob. Zcela ojedinělým byl napad uschovat secesní hodinky v nitci a to úplně novém, ještě v továrním balení.

Umělecká díla, která se snažili provášovat z Polska cizinci a také, což je smutné, polští občané, obohatí sbírky Národního muzea ve Varšavě a v Krakově. Muzea umění v Lodži, Muzea medalérského umění ve Wrocławiu a Mazověckého muzea v Płocku.

... až na koniec. V tomto bankou a má pravdu: v obyčajne sporiteľni, skôr ako si vyberieme peniaze z vkladnej knížky, úradníčka zistuje nielen meno a priezvisko, ale aj adresu a podpis. Okrem toho banka, ktorá oznamuje občanovi, že na jeho konte prišli peniaze a potom tiež peniaze vypláca, je asi taktiež "vý-velmi ľahkej a neprijemnej situaci?

platili otcovi. A odvedy sa vec zatáčala tak komplikovať, že už ju nemožno vyriešiť. Tadeusz N. senior tvrdil, — a na dôkaz ukazuje list od svojej sestry z Austrálie, — že mu stúpila poslat penazný dar. Keď mu teda PeKAO poslalo oznanie je isié že to boli jeho peniaze. Banka už vobec nevie nič vysvetliť, ale chová originalné. Riaditeľstvo banky totiž napísalo list sestre seniora N. do Austrálie, v ktorom sugeruje: „z občadu na fakt, že Váš brat je v ťažkej a nespríjemnej situácii, keďže jeho syn žiadal vrátiť peniaze prosíme, aby ste rozvážili svoje možnosti v oblasti finančnej pomoci bratovi...“

Počuli sme už o vydieraní penázi, — komentujú „Kulisy“, odkiaľ sme prevažali túto informáciu, — avšak myslíme si, že by takto nemala konať taká inštitúcia ako banka. Sestra pána zaťať odmieta, akékoľvek styky?

Kňazi starožitného chrámu Entsu-j nachádzajúceho sa na vrchole vynásnutel sopky Osorezan v Japonsku, zákazali tam vstup samozvanom „Itako“ číze vesiciam, ktoré sprevádzajú tu ristov. Totíz cestovné kancelárie snažia urobiť výlety atraktívnejšie prenajímajú dievčatá, ktoré — podľa odborníkov — boli nevzdelené. Dávnej ší, aby sa mohlo dostat speciálne. „Itako“, bolo treba celé roky učiť s fajomstvá tejto profesie. Dnes cestovní kancelárie nahrávajú predpovede magnetofónové pásy.

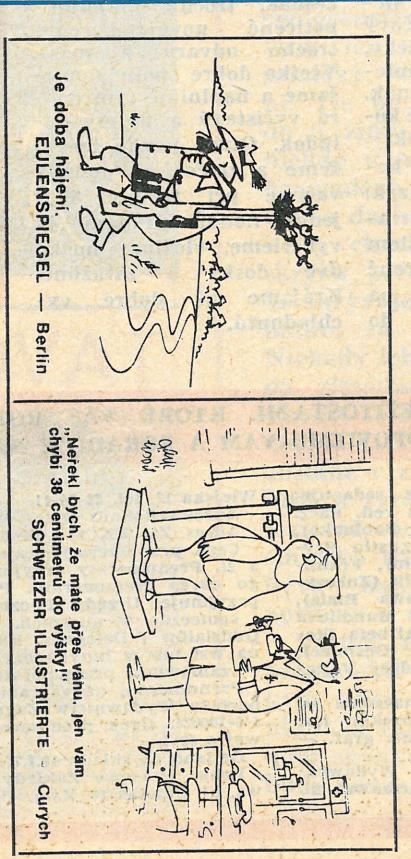
kuse a nohami viac zarobím ako v hlavou a rukami.” Polieajt vodica ne pokutoval.

prebral film". Avšak policajti mají svoju verziu. Predpokladajú, že pri muselo byť ovela viacaj, a študent v dobréj náklade sa dozhol, že po lese ní sa vyškriabne na strechu, aby nahiaľal do blokov pekného dievča bývajúceho po druhej strane ulice, pri tom padol nie do naručia dievča, ale do komína.

Humor

je senci a zážitkovou „úryvku“ z obdobia, v ktorom si Ryby bumenti.

Humor

EULENSPIEGEL — E

SCHWEIZERILLUSTRIERTE Curych

Pre osoby narodené v znamení Rýb, teda v období od 19. februára do 30. marca, začiatok roka bude priejemný obdobím. V zime a začiatkom jari môžu očakávať najmä zmeny v rodine, ale aj na pracovisku. Mladí môžu počítať s novou známostou.

Leto tohto roku bude pre Ryby ďalej priezivnejšie. Budú hodne cestovať a užatvárať nové priateľstvá. Aj pre rodinné a súkromné záležnosti je to dobré obdobie. V láске všetko bude spieť k šťastiu a spokojnosti. Je to aj mimoriadne dobre obdobie zo aj zdravotného hľadiska.

dú musieť dať mimoriadny pozor, keďže sa vyskytnú mnohé problémy. Predovšetkým budú musieť veľmi sedriť zdravie; ked ochoria, musia ihneď vyhľadať lekára. Musia sa vystríhať sponzorov a škriepok a to tak v rovine, ako aj na pracovisku. Pre cestovanie toto obdobie nebude vhodné.

Všeobecne rok 1977 bude pre ľudí narodených v znamení Rýb ďalším šťastným. V práci môžu počítať s postupom alebo odmenami. V rodinom živote bude nami. V rodinom živote bude tento rok prebiehať v znamení lásky a porozumenia. Pre mladých ľudí je mimoriadne vhodné na užávanie nových zna-

Z ASTROLOGOVÉJ KRONIKY

RYBY

A black and white photograph showing a group of people gathered around a large, dark, cylindrical object, possibly a barrel or a piece of equipment, in an industrial or construction setting. The scene is framed by several thick, dark vertical beams.

predvolanú stránku reprezentuje lesníctvo v Titovom Užicu, a žiadam, aby SFRJ mi naňradila škodu spôsobenú medvedinom vo výške tisíc stodvadsať dinárov. Medveď, ktoré su pod ochranou predvolanej SFRJ, mi zničili 30 árov pšenice, ktorej hodnota dosahuje práve 1 120 dinárov. Dokladom zadovodňujúcim žalobu je prípojený k tejto žiadosti úradný protokol z prehľadu my miesta, na ktorom bola škoda spáchaná.”

Podpisal: Milan Jovanović z obce Jagostica v Srbsku

* * *

„DUCH“ V KOMINE

Celú dedinku so 120 obyvateľmi vystavili na dražbu. Na predaj su niele obytné domy, ale aj škola, obchody, mestská elektráreň a 25 štvorcových kilometrov plochy, hlavne lesov a horských masívov.

Dedina má názov Mönaroden a nachádza sa na jednom ostrovčeku pri rieke Latorica, ktorá ústi do rieky Tisice, priamo k Lelotískemu súosrovju. Známa je tiež ako „studený raj na zemi“, keďže sa nachádza na sever od polárnego kruhu.

Tento generálne vypredaj Mönaroden spôsobili obrovské dĺžoby cest, obce, ktoré ostatne zatazujú jej obyvateľov. V dedinke ostali iba starší ľudia, lebo mladé už dávno — keďže na mieste neboli žiadne pracovné príležitosti — odísia za prácou inde.

Vysvetlilo, že sú mnohí záujemci, ktorí chceli obec kúpiť: sú to predovšetkým rybárske a turistické podniky.